VILJAMAS ŠEKSPYRAS

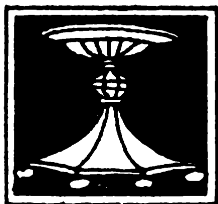
du veroniečiai • tuščios meilės pastangos

VILJAMAS ŠEKSPYRAS

du veroniečiai

•

tuščios meilės pastangos

VILJAMAS
ŠEKSPYRAS

du veroniečiai

tuščios meilės pastangos

Komedijos

Iš anglų kalbos vertė
ANTANAS DANIELIUS

VILNIUS 1983

William Shakespeare THE TWO GENTLEMEN OF VERONA
Harmondsworth, Penquin Books, 1968
LOVE'S LABOUR'S LOST
Baltimore, Penguin Books, 1963

●

Vertimą recenzavo
DOVYDAS JUDELEVIČIUS

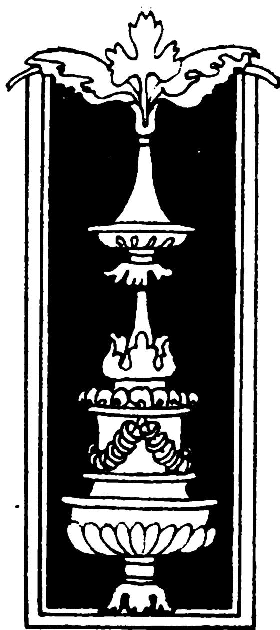
●

Dailininkas
KAZIMIERAS PAŠKAUSKAS

●

Viršeliui panaudota
XVI a. nežinomo dailininko graviūra

Š $\frac{4703000000-293}{M852(08)-83}$ 243—83

du veroniečiai

•

VEIKĖJAI

MILANO HERCOGAS
SILVIJA, jo duktė, Valentino mylimoji
TURIJAS, kvailas Silvijos garbintojas
EGLAMŪRAS, Silvijos pabėgimo bendrininkas
PROTĖJAS } du veroniečiai
VALENTINAS } du veroniečiai
DŽULIJA, Protėjo mylimoji, vėliau persirengusi pažu Sebastijonu
ANTONIJUS, Protėjo tėvas
LIUČETA, Džulijos kambarinė
SPYDAS, Valentino tarnas
LANSAS, Protėjo tarnas
PANTINAS, Antonijaus tarnas
Viešbučio šeimininkas Milane
Plėšikai
Tarnai
Muzikantai

Veiksmas vyksta Veronoje, Milane ir miške

PIRMAS VEIKSMAS

I scena

Aikštė Veronoje
Įeina Valentinas *ir* Protėjas

VALENTINAS

Protėjau, neįkalbinėk manęs;
Namisėdų jaunų pasensta protas.
Tave pačiam jaunystės gražume
Prie mylimosios žvilgsnių meilė riša.
Antraip pakviesčiau vykti su manim
Ir stebuklus kitų kraštų išvysti,
Užuot namie be tikslo slampinėjus
Ir leidus vėjais dieną po dienos.
Bet jeigu myli, būk laimingas čia,
Kaip būsiu aš, pamilęs nejučia.

PROTĖJAS

Tai išvyksti? Sudie, mielasis drauge!
Jei tu kelionėj kartais kur aptiktum
Įstabią retenybę, neužmiršk
Džiaugsmu pasidalinti su manim.
O jei pavojaus valanda užklups —
Nors nemanau, kad taip galėtų būti,—
Nelaimę patikėki mano maldai,
Nes už tave aš melsiuos dieną naktį.

VALENTINAS

Iš meilės knygos man maldas skaitysi?

PROTĖJAS
Sėkmės tau melsiu iš mieliausios knygos.
VALENTINAS
Iš tos lėkštosios apie gilią meilę,
Kaip Helespontą perplaukė Leandras.[1]
PROTĖJAS
Knyga gili, o dar gilesnė meilė,
Iki aulų jis buvo jon įklimpęs.
VALENTINAS
Tu Helesponto perplaukęs nesi,
O meilėn įklimpai kaip bato aulas.
PROTĖJAS
Jei aš kaip aulas, tu tada kaip padas.
VALENTINAS
Greičiau tu pats po jos padu.
PROTĖJAS
Kur? Kur?
VALENTINAS
Toj meilėj, kur maldavimais perki
Vien panieką, atodūsiais — šaltumą,
O nepastovų, trumpalaikį džiaugsmą —
Ilgom, bemiegėm, varganom naktim,
Kur laimė baigias nesėkme skaudžia,
O nesėkmė kančias didžiausias žada.
Ar protą išmainei tu į kvailumą,
Ar, sukvailiojus, protas taip suglumo?
PROTĖJAS
Įrodyt nori, kad esu kvailys?
VALENTINAS
Netrukus pats įrodysi, manau.
PROTĖJAS
Ne aš, o meilė kliūva tau, žinau.

VALENTINAS

Tu meilei kaip valdovui paklusai.
Jei į vergiją kvailio pakliuvai,
Tau nederėtų dėtis išmintingam.

PROTĖJAS

Kaip pumpurą švelniausią kirmėlė,
Taip meilės amaras šviesiausią protą
Dažnai apninka, sako mums išminčiai.

VALENTINAS

Ir sakoma: kaip pumpurą ankstyvą
Sugraužia kirmėlė prieš jam pražystant,
Taip ardo meilė jauną, gležną protą,
Kuris kvailėja dar neišsiskleidęs,
Prarasdamas pavasario šviežumą
Ir ateities žadėtuosius vaisius.
Bet kam gi čia gaištu su patarimais,
Kai tu kvailajam geismui pasidavęs?
Taigi sudie! Prie laivo tėvas laukia,
Atėjęs išlydėt manęs kelionėn.[2]

PROTĖJAS

Ir aš tave lydėsiu, Valentinai.

VALENTINAS

Protėjau mielas, skirkimės dabar.
O Milane laiškų tavųjų lauksiu.
Rašyk man apie tai, kaip sekas meilėj,
Kaip giminaičiai ir draugai gyvena.
Aš irgi tau pasižadu rašyti.

PROTĖJAS

Visokeriopos laimės Milane!

VALENTINAS
O tau sėkmės linkiu namuos. Lik sveikas!

(Išeina)

PROTĖJAS
Jis vaikosi šlovės, o aš vien meilės.
Jis dėl šlovės draugus, o aš save,
Draugus ir viską pamirštu dėl meilės.
O Džulija, tu permainei mane!
Apleidau mokslą, niekas nebemiela,
Nepaisau patarimų išmintingų,
Aptemo protas ir širdis aptingo.

Įeina Spydas

SPYDAS
Sinjore, ar nematėt mano pono?
PROTĖJAS
Ką tik mačiau. Į uostą nuskubėjo.
SPYDAS
Kertu lažybų — laivas jau išplaukęs,
O aš likau kaip avinas krante.
PROTĖJAS
Taip, neprižiūrimi piemens, dažnai
Nuklysta nežinia kur avinai.
SPYDAS
Norite pasakyti, kad mano šeimininkas yra piemuo, o aš avinas?
PROTĖJAS
Taip.

SPYDAS

Tada mano ragai yra jo ragai. Svetimų nesisavinu.

PROTĖJAS

Kvailas atsakymas, puikiai derantis avinui.

SPYDAS

Tai ir vėl, pasirodo, aš avinas?

PROTĖJAS

Be abejo. O tavo šeimininkas — piemuo.

SPYDAS

Aš tuoj įrodysiu, kad tai netiesa.

PROTĖJAS

O aš pasistengsiu įrodyti, kad tiesa.

SPYDAS

Piemuo ieško avino, o ne avinas piemens. Taip ir aš ieškau savo šeimininko, o jisai manęs neieško. Todėl aš ne avinas.

PROTĖJAS

Avinas, ieškodamas pašaro, seka paskui piemenį, o piemuo, ieškodamas maisto, neina paskui aviną. Tu, masinamas algos, seki paskui šeimininką, o jis neina paskui tave, masinamas pinigų. Todėl tu esi avinas.

SPYDAS

Dar vienas toks įrodymas, ir aš sušuksiu: „Be-e-e!"

PROTĖJAS

Bet klausyk, ar tu perdavei mano laišką Džulijai?

SPYDAS

Taip, sinjore. Aš, paklydusi avelė, perdaviau jūsų laišką jai, paslydusiai avelei, ir jinai, apsimetusi avele, niekuo neatsilygino už mano paslaugą.

PROTĖJAS

Čia per maža ganykla tokiam avių būriui.

SPYDAS

Jei pievoj trūksta vietos, jums būtų geriausia nusmeigti savo avelę.

PROTĖJAS

Ne ten suki; man daug geriau, kai tokius avinus į aptvarą suvaro.

SPYDAS

Svaro? Bet, sinjore, už laiško nunešimą man užteks mažiau kaip svaro.

PROTĖJAS

Tu sumaišei, aš sakiau ne „svaro", o kad avinus už tvoros suvaro.

SPYDAS

Vietoj svaro tvora? Kalkit mietą prie mieto,
Dėl jų nenuneš niekas laiško į vietą.

PROTĖJAS

Bet ką gi ji pasakė?

Spydas linkteli

Linktelėjo?

SPYDAS

Mhm.

PROTĖJAS

Linktelėjo... Mhm... Mėmė!

SPYDAS

Jūs apsirikote, sinjore. Jinai tikrai linktelėjo. O

jūs klausiate manęs, ar ji tikrai linktelėjo, ir aš sakau: „Mhm."

PROTĖJAS

O viską sudėjus, išeina, kad tu mėmė.

SPYDAS

Jei jau viską sudėjote, tai ir pasiimkit sau už vargą.

PROTĖJAS

Ne, ne, tai priklauso tau už laiško nunešimą.

SPYDAS

Matau, kad jūs man būsit nelengva našta.

PROTĖJAS

Meldžiamasis, apie kokią naštą tu kalbi?

SPYDAS

Taigi, sinjore, apie jūsų laišką, kuo tvarkingiausiai pristatytą. O už mano vargą man teatlyginta žodžiu „mėmė".

PROTĖJAS

Velniai rautų, tu tikrai turi greitą nuovoką!

SPYDAS

Bet ji neįstengia pavyti jūsų lėtos piniginės.

PROTĖJAS

Gerai, gerai. O dabar klok man visą tiesą: ką jinai sakė?

SPYDAS

Tada jūs klokite savo piniginę; jūs man — aš jums.

PROTĖJAS

Štai, sinjore, paimk už savo vargą. *(Duoda Spydui pinigus)* Ką jinai sakė?

SPYDAS

Iš tikro, sinjore, kažin ar jums pavyks ją laimėti.

PROTĖJAS

Kaip tu sugebėjai tiek daug iš jos išgauti?

SPYDAS

Sinjore, aš nesugebėjau nieko iš jos gauti, nė sudilusio skatiko už tai, kad pristačiau jūsų laišką. Kadangi ji buvo tokia kieta man, atnešusiam jūsų mintis, bijau, kad ir pačios mintys jos nesuminkštins. Nedovanokite jai nieko, tik deimantus, nes ji kieta kaip plienas.

PROTĖJAS

Ką jinai sakė? Nieko?

SPYDAS

Net nepasakė: „Čia tau už vargą." Įvertindamas jūsų dosnumą, dėkoju už skatiką, kurį man davėte. Nuo šiol savo laiškus nešiokite pats. Einu, perduosiu jūsų sveikinimą savo šeimininkui.

PROTĖJAS

Eik, eik, nuo sudužimo gelbėk laivą,
Kuriam nelemta skęsti su tavim,
Nes kartuvių seniai tu nusipelnęs.

Spydas išeina

Reikės geresnį pasiuntinį rasti.
Bijau, kad laišką Džulija paniekins,
Nes niekam tikęs tas laiškanešys.

II scena

Džulijos namų sodas
Įeina Džulija ir Liučeta

DŽULIJA
Sakyk, Liučeta — mes dabar jau vienos,—
Ar tu patarsi man įsimylėti?
LIUČETA
O taip, tačiau netyčia nepaslyskit.
DŽULIJA
Iš viso pulko tų puikių sinjorų,
Kurie kasdien svečiuojasi čionai,
Kaip tau atrodo, kas verčiausias meilės?
LIUČETA
Išvardinkit visus, o aš nuspręsiu,
Kiek paprastas išmanymas man leis.
DŽULIJA
Sakyk, kaip tau gražuolis Eglamūras? [3]
LIUČETA
Grakštus, žavus, ir iškalba gera,
Bet jums, be abejonės, ne pora.
DŽULIJA
Kaip vertini Merkacijų turtingą?
LIUČETA
Nors ir turtuolis, man jis nepatinka.
DŽULIJA
O gal patinka tau švelnus Protėjas?

LIUČETA
O viešpatie, plepu kaip išprotėjus!
DŽULIJA
Kodėl jo vardas taip jausmus sukėlė?
LIUČETA
Atleiskite, bet širdį man sugėlė
Vien pagalvojus, kad tokia menkystė
Kaip aš kilmingus vyrus peikti drįsta.
DŽULIJA
Supeikus juos, Protėją imsi liaupsint?
LIUČETA
Kiti geri, bet jis tikrai geriausias.
DŽULIJA
Įrodyk man.
LIUČETA
Vien moteriškai tegaliu įrodyt:
Geriausias jis todėl, kad toks yra.
DŽULIJA
Tad jam turėtų mano meilė tekti?
LIUČETA
Kitaip švaistysit vėjais, kol užteks.
DŽULIJA
Bet iš visų jis man mažiausiai rūpi.
LIUČETA
Bet iš visų jis jus labiausiai myli.
DŽULIJA
Jei vyras tyli, meilė jo silpna.
LIUČETA
Kaitriausiai dega paslėpta liepsna.

DŽULIJA
Kokia ten meilė, jeigu ją nutyli.
LIUČETA
Kas meile girias, tas mažiausiai myli.
DŽULIJA
Norėčiau jo ketinimus žinoti.
LIUČETA
Tai malonėkit perskaityti laišką.

(Paduoda jai laišką)

DŽULIJA

(Skaito)

Jis Džulijai. Nuo ko?
LIUČETA
Parodys turinys.
DŽULIJA
Kas davė tau, sakyk?
LIUČETA
Tą laišką nešė jums, Protėjo siųstas,
Sinjoro Valentino tarnas Spydas.
Atleiskit man, kad aš, jo paprašyta,
Drįsau priimti laišką, jums rašytą.
DŽULIJA
Garbe prisiekiu, sąvadauji puikiai!
Drįsti įžūlų rašinį priimti,
Rengt sąmokslą prieš mano nekaltybę?
Tarnyba tokia galima didžiuotis,
Ir tu ją tinkamiausiai atlieki.

Imk laišką ir atgal jį sugrąžink,
Arba pati negrįžki pas mane.

LIUČETA

Gynėją meilės dera girt, ne peikti.

DŽULIJA

Išeik!

LIUČETA

Gerai, jums pamąstyti reiktų.

(Išeina)

DŽULIJA

Geriau jau būčiau perskaičiusi laišką.
Dabar man gėda šaukt ją atgalios,
Išbarus, vėlei nusižengti skatint.
Bet ji tikra kvailė, jei man, merginai,
Įbrukt per jėgą laiško nemokėjo.
Merginos iš kuklumo sako „ne",
Kad gundytojas „taip" išgauti stengtųs.
Fe, fe, kokia kvaila, aikštinga meilė!
Kaip kūdikis irzlus: čia drasko auklę,
Čia nuolankiai prie lūpų rykštę kelia.
Kaip šiurkščiai aš vijau šalin Liučetą,
O kaip labai norėjau, kad ji neitų!
Kaip stengiausi piktai suraukti kaktą,
Kada širdis šypsojosi iš džiaugsmo!
Nubausdama save, Liučetą kviesiu
Ir kvailystes prašysiu man atleisti.
Liučeta!

Įeina Liučeta

LIUČETA

Kuo galiu jums patarnauti?

DŽULIJA

Ne metas dar pietaut?

LIUČETA

Jei būtų metas,
Jūs alkį numalšintumėt mėsa,
Tarnaitės krimst nereiktų.

(Ji numeta ir pakelia laišką)

DŽULIJA

Sakyk man, ką taip vogčiomis pakėlei?

LIUČETA

Nekėliau nieko.

DŽULIJA

Kam tada lenkeisi?

LIUČETA

Toks popierius išsprūdo, tai pakėliau.

DŽULIJA

Tą popierių tu vadini nieku?

LIUČETA

Nes nieko nėr jame, kas man rūpėtų.

DŽULIJA

Palik ramybėj,— tepaims, kam rūpi.

LIUČETA

Kam rūpi, tas ramybėj nepaliks,
Jei tik teisingai turinį supras.

DŽULIJA

Tau mylimasis laišką sueiliavo?

LIUČETA

Kad aš dainuot galėčiau pagal gaidą,
Kurią, sinjora, jūs parinkt mokėsit.

DŽULIJA

Tokių niekų visai nė rinkt nereikia;
Dainuok geriausiai pagal „Meilės šviesą".[4]

LIUČETA

Per sunkios eilės tokiai lengvai gaidai.

DŽULIJA

Per sunkios? Gal akmuo tenai įdėtas?

LIUČETA

Tik jums dainuojant jos gražiai skambėtų.

DŽULIJA

Kodėl ne tau?

LIUČETA

Aš taip aukštai nemoku.

DŽULIJA

Duok man tą dainą. O, koks mielas braižas!

(Bando paimti laišką, bet Liučeta neduoda)

LIUČETA

Tą pačią gaidą ir toliau laikykit,
Tada išeis. Bet man ji nepatinka.

Džulija paima laišką

DŽULIJA

Tikrai?

LIUČETA

O taip, per daug aukštai pradėjot.

DŽULIJA

Tu įžūli.

LIUČETA

Jau imat per žemai.
Toks nukrypimas sąskambį suardo,
Nes per šiurkštus. Čia tenoro dar trūksta.

DŽULIJA

Nustelbia jį rėksmingas tavo bosas.

LIUČETA

Protėjui boso vietą palaikau.

DŽULIJA

Užteks! Įgriso tavo plepalai.
Mes šias derybas baigsime va taip.

(Sudrasko laišką)

Išeik greičiau, tegu tos skiautės guli,
Ir nebandyk jų rankiot, nes supyksiu.

LIUČETA

Puikuoja, o žinau, kaip jai patiktų
Supykti vėl ant kito tokio laiško.

(Išeina)

DŽULIJA

O, kad ant šito būčiau taip supykus!
Kam, bjaurios rankos, draskėt meilės žodį!
Jūs, plėšrios vapsvos, žudote bites
Ir mintat tokiu saldžiu jų medum!
Dabar kiekvieną skiautę išbučiuosiu.

Štai rašo: „Mielai Džulijai." Nemielai!
Atkeršydama jos nedėkingumui,
Bloškiu šį vardą ant aštraus akmens,
Su panieka trypiu jos išdidumą.
Štai rašo: „Meilės sužeistas Protėjas."
O sužeistasai varde! Tarsi guolis
Priglaus tave dabar mana krūtinė.
Aš bučiniais išgydysiu tave.
Bet kurgi dar Protėjo vardas buvo?
Gerasis vėjau, nenupūsk nė raidės,
Kol paraidžiui visus žodžius sudėsiu.
O mano vardą neški, vėjo gūsi,
Ant kabančios baisios, aštrios uolos
Ir svieski į putojančias bangas!
Štai čia jo vardas dukart paminėtas:
„Mylįs Protėjas, kenčiantis Protėjas,
Mieliausiai Džulijai." O tą nuplėšiu.
Nors ne, paliksiu. Kaip gražiai į porą
Jis mano vardą jungia su savuoju!
Sulenksiu taip, kad gultų viens ant kito,—
Bučiuokitės, apsikabinkit, siauskit.

Įeina Liučeta

LIUČETA

Sinjora,
Pietauti laikas, jūsų laukia tėvas.

DŽULIJA

Gerai, einu.

LIUČETA

Tuos popierius kaip įkalčius paliksit?

DŽULIJA
Surink pati, jei tau labai jie kliūva.
LIUČETA
Jau kliuvo man, kai jums įteikt norėjau.
Bet čia jų nepaliksiu, gali peršalt.

(Renka laiško skiautes)

DŽULIJA
Matau, kad negali be jų gyventi.
LIUČETA
Jūs galite matyti, ką tik norit.
Ir aš matau, nors manot, kad akla.
DŽULIJA
Eime, eime! Kiek čia gali stovėti?

(Išeina)

III scena

Verona. Antonijaus namai
Įeina Antonijus ir Pantinas

ANTONIJUS
Sakyk, Pantinai, ką ten vienuolyne
Tau mano brolis taip rimtai šnekėjo?
PANTINAS
Apie Protėją, savąjį sūnėną.

ANTONIJUS
Ir ką jis sakė?
PANTINAS
Vien tiktai stebėjos,
Kad leidžiate jam laiką gaišt namie,
Kada kiti, daug prastesnės kilmės,
Šlovės pelnyti siunčia savo sūnus.
Į karą vienus, laimės išbandyti,
Kitus — atrast nežinomų salų,
Trečius — į universitetą, mokslo.
Jo nuomone, Protėjas pasiruošęs
Visus minėtus bandymus pakelti.
Man pavesta primygtinai prašyti,
Kad jam namie neleistumėte likti.
Kitaip Protėjas visą amžių graušis,
Nė karto jaunumėj nepakeliavęs.
ANTONIJUS
Tau nereikės primygtinai prašyti.
Jau mėnuo, kai mane mintis kankina,
Kad niekams čia sūnus eikvoja laiką,
Kad jį išlavint tik pasaulis gali,
Kurs tikrą vyrą grūdina ir moko.
Nes patirtis įgyjama per darbą,
O laikas ją nugludina kaip reikiant.
Sakyk, kur man geriausia jį pasiųsti?
PANTINAS
Tikriausiai jūsų malonybė žino,
Kad jo jaunasis draugas, Valentinas,
Gyvena Milane, valdovo rūmuos.
ANTONIJUS
Gerai žinau.

PANTINAS
Manau, ir jį reikėtų ten pasiųsti,
Kad riterių varžybose lavėtų,
Pašnekesiuos didikų dalyvautų;
Tegu išmoksta tų visų gudrybių,
Kurios jo amžiui ir jo kilmei dera.
ANTONIJUS
Patinka man tavasis patarimas,
O kad suprastum, kaip labai patinka,
Nedelsdamas aš juo pasinaudosiu!
Protėją tuoj, pačia pirmąja proga
Pasiųsiu tiesiai į valdovo rūmus.
PANTINAS
Rytoj, drįstu priminti, don Alfonsas
Ir dar keli kilmingieji sinjorai
Valdovo į Milaną sveikint vyksta
Ir jam savąsias paslaugas pasiūlyt.
ANTONIJUS
Puiku, su jais pasiųsiu ir Protėją.

Įeina Protėjas, skaitydamas laišką

Pačiu laiku! Jam viską pasakysiu.
PROTĖJAS *(į šalį)*
Šventi, nuostabūs, švelnūs meilės žodžiai!
Štai jos ranka, širdies pasiuntinė.
Štai meilės priesaika tarytum laidas.
O, kad tėvai pritartų mūsų meilei,
Kad sutikimo antspaudą uždėtų!
O dangiškoji Džulija!
ANTONIJUS
Sakyk, kieno ten laišką tu skaitai?

PROTĖJAS
Čia Valentinas, jūsų malonybe,
Man siunčia porą žodžių iš Milano,
O laišką atgabeno mūsų draugas.
ANTONIJUS
Duok pažiūrėti, kokios ten naujienos.
PROTĖJAS
Nėra jokių naujienų, mano tėve.
Jis rašo, kad laimingai ten gyvena,
Kad jam valdovas rodo palankumą,
Ir į Milaną atvažiuoti kviečia.
ANTONIJUS
O kaip tau jo pasiūlymas patinka?
PROTĖJAS
Aš visada klausau tik jūsų žodžio
Ir nesivadovauju draugo norais.
ANTONIJUS
Jo norai atitinka mano valią.
Nesistebėk, kad taip staiga nusprendžiau,
Nes jeigu noriu — noriu, ir gana.
Pasekęs Valentino pėdomis,
Turi valdovo rūmuos pagyventi.
O pinigų tau skirsiu lygiai tiek,
Kiek gauna Valentinas iš draugų.
Rytoj būk pasirengęs iškeliauti.
Neprieštarauk, aš nuosprendžio nekeisiu.
PROTĖJAS
Sinjore, aš taip greit nesusiruošiu.
Prašau jus atidėti dienai kitai.
ANTONIJUS
Jei ko prireiks, tau įkandin pasiųsim.
Gana kalbų; rytoj turi išvykti.

O tu, Pantinai, eik drauge su juo,
Padėk jam ruoštis.

Antonijus ir Pantinas išeina

PROTĖJAS
Aš bėgau nuo liepsnos, kad nesudegčiau,
Tačiau į jūrą puolęs paskendau.
Parodyt laišką Džulijos bijojau,
Kad tėvas mano meilės nepasmerktų,
Bet savo bailumu daviau jam progą
Nubausti mūsų meilę dar labiau.
O, kaip man meilės rytas panašus
Į spindesį balandžio nepatvarų...
Vos saulės skaistumu pasigrožėjai,
Tuoj vėjas juodus debesis atvaro.

Įeina Pantinas

PANTINAS
Greičiau, sinjore, jūsų tėvas rūstaus.
Jis nori jus išleist, todėl eime.
PROTĖJAS
Mana širdis įsakymui paklūsta,
Nors šimtą kartų sako tyliai „ne".

Abu išeina

ANTRAS VEIKSMAS

I scena

Milanas, hercogo rūmai.
Įeina *Valentinas* *ir* *Spydas*

SPYDAS
Sinjore, jūsų pirštinė.
VALENTINAS
Aš nebuvau pametęs.
SPYDAS
Aš ir sakau, kad jūs praėjot nepamatęs.
VALENTINAS
Parodyk. Mano, žvilgsnį mest pakanka,—
Tas daiktas puošė dieviškąją ranką.
Ak Silvija, Silvija!
SPYDAS
Sinjora Silvija! Sinjora Silvija!
VALENTINAS
Ei tu, ką darai?
SPYDAS
Jinai toli ir neišgirs, sinjore.
VALENTINAS
Bet, sinjore, kas tau liepė ją šaukti?
SPYDAS
Jūsų malonybė, jeigu tik man nepasigirdo.
VALENTINAS
Tu, kaip visada, paankstini.
SPYDAS
Bet dar neseniai mane barėte už vėlavimą.

VALENTINAS

Eik tu žinai kur! Bet sakyk, meldžiamasis, ar pažįsti sinjorą Silviją?

SPYDAS

Tą, kurią jūsų malonybė įsimylėjęs?

VALENTINAS

O iš ko sprendi, kad aš įsimylėjęs?

SPYDAS

Taigi iš ypatingų žymių. Pirmiausia jūs išmokote, panašiai kaip sinjoras Protėjas, stovėti susidėjęs ant krūtinės rankas kaip melancholikas; giedoti meilės giesmes kaip raudongurklė; vaikščioti vienas kaip maru apkrėstas; dūsauti kaip pirmokas, praganęs elementorių; rypuoti kaip mergelė prie močiutės kapo; pasninkauti kaip dietininkas; budėti naktimis kaip turčius, kuriam vaidenasi plėšikai; bėdoti kaip elgeta per Visų šventųjų atlaidus. Anksčiau, kai nusijuokdavot, tai kakariekuodavot kaip gaidys; vaikščiodavot kaip liūtas tarp liūtų; pasninkaudavot tik po sočių pietų; liūdėdavot tik tada, kai pritrūkdavot pinigų. O dabar jūsų numylėtoji taip jus permainė, kad žiūriu ir negaliu patikėti: ar čia iš tikro mano šeimininkas?

VALENTINAS

Ir visas tas permainas manyje galima įžvelgti?

SPYDAS

Nereikia nė įžvelgti. Gali iš akies pasakyti.

VALENTINAS

Iš akies? Negali būti, kad tu šitaip mokėtum skaityti iš akies.

SPYDAS

Nė skaityti nereikia. Jūs kaip iš akies trauktas tę-

liukas. Bet šita jūsų paikystė visai nekrenta į akį, nes vaikštot užsimerkęs. Kvailumas šviečia jums iš vidaus kaip šlapimas mėgintuvėlyje, ir užtenka mesti akį, kad tarsi gydytojas nustatytum ligą.

VALENTINAS

Bet sakyk, ar pažįsti manąją Silviją?

SPYDAS

Tą, į kurią spoksote per visą vakarienę?

VALENTINAS

Ar tu pastebėjai? Kaip tik apie ją ir klausiu.

SPYDAS

Ne, sinjore, aš jos nepažįstu.

VALENTINAS

Tai tu žinai, kad aš nuo jos nenuleidžiu akių, ir vis tiek jos nepažįsti?

SPYDAS

Ar gamta nėra jos nuskriaudusi?

VALENTINAS

Ji ne tiek graži, berniuk, kiek gamtos dosniai apdovanota.

SPYDAS

Sinjore, aš pats tai gerai žinau.

VALENTINAS

Ką tu žinai?

SPYDAS

Kad ji ne tiek graži, kiek jūsų dosniai apdovanota.

VALENTINAS

Aš noriu pasakyti, kad jos grožis ypatingas, o žavesys begalinis.

SPYDAS

Tiktai todėl, kad pirmasis dažytas, o antrasis neatsistebimas.

VALENTINAS

Kaip tai dažytas? Ir kaip neatsistebimas?

SPYDAS

Taigi, sinjore, ji taip nusidažo besigražindama, kad niekas nesistebi jos žavesiu.

VALENTINAS

Kuo tu mane laikai? Aš stebiuosi jos grožiu.

SPYDAS

Jūs nematėte jos nuo to laiko, kada jinai nebe ta.

VALENTINAS

Nuo kada gi ji nebe ta?

SPYDAS

Nuo tada, kai jūs ją įsimylėjot.

VALENTINAS

Aš ją myliu nuo tos akimirkos, kai išvydau, ir iki šiol matau, kokia ji graži.

SPYDAS

Jeigu ją mylite, tai negalite jos matyti.

VALENTINAS

Kodėl?

SPYDAS

Nes meilė akla. O, kad turėtumėt mano akis! Kad jūsų akys būtų tokios šviesios kaip tada, kai barėte sinjorą Protėją, kad nesusitvarko kelnių.[5]

VALENTINAS

Ir ką aš tada pamatyčiau?

SPYDAS

Savo dabartinį kvailumą ir jos pasikeitusią pa-

dėtį. Nes jūsų draugas įsimylėjęs užmiršo susitvarkyti kelnes, o jūs įsimylėjęs užmiršot jas apsimauti.

VALENTINAS

Tai gal ir tu įsimylėjęs, nes šįryt nematei, kad mano batai nenuvalyti.

SPYDAS

Jūsų teisybė, sinjore. Aš buvau įsimylėjęs savo lovą. Ačiū jums, kad davėte pylos už mano meilę, nes dabar galiu drąsiau koneveikti jūsiškę.

VALENTINAS

Šiaip ar taip, bet ji man visą laiką stovi prieš akis.

SPYDAS

Jei stovi, geriau nuleisti žemyn, tada ir jūsų meilė pasibaigs.

VALENTINAS

Vakar ji man liepė parašyti kelias eilutes tam, kurį ji myli.

SPYDAS

Ir jūs parašėte?

VALENTINAS

Taip.

SPYDAS

Ar ranka nesudrebėjo?

VALENTINAS

Ne, brolau, padariau visa, ką galėjau. Bet tyliau, ji ateina.

Įeina S i l v i j a

SPYDAS *(į šalį)*

Koks puikus lėlių teatras! Kokia prašmatni lėlė! Dabar jis kalbės už ją.

VALENTINAS

Sinjora ir mano valdove, tūkstantį kartų geras, labas rytas!

SPYDAS *(į šalį)*

O, kad jums būtų gera naktis! Na, dabar pabirs milijonas mandagybių.

SILVIJA

Sinjore Valentinai ir tarne, jums du tūkstančius kartų labą rytą!

SPYDAS *(į šalį)*

Jis turėtų duoti jai palūkanų, o duoda jinai.

VALENTINAS

Už jus, kaip liepėt, vakar parašiau
Slaptam, bevardžiui jūsų draugui laišką.
Tačiau aš jo nebūčiau nė pradėjęs,
Jei pareiga manęs nebūtų vertus.

(Paduoda jai laišką)

SILVIJA

Dėkoju, mielas tarne, jūs geras raštininkas.

VALENTINAS.

Bet, patikėkit, man nebuvo lengva.
Rašiau jį, nežinodamas, kam skirtas,
Todėl vis abejojau ir keičiau.

SILVIJA

Gal manot, kad per daug reikalavau?

VALENTINAS

O ne, sinjora, jeigu tik paliepsit,
Aš tūkstantį tokių laiškų rašysiu,
Ir vis dėlto...

SILVIJA
Žavinga pauzė! Tęsinys man aiškus.
Ir vis dėlto manau, kad gal neverta;
Ir vis dėlto paimkite...

(atkiša jam laišką)

ir ačiū.
Pasižadu daugiau nevargint jūsų.
SPYDAS *(į šalį)*
Ir vis dėlto ne kartą teks dar vargint.
VALENTINAS
Kaip jus suprast? Ar laiškas nepatinka?
SILVIJA
O ne, tos eilės puikiai parašytos,
Tačiau be noro, ir todėl grąžinsiu.
Paimkit jas.

(Vėl duoda jam laišką)

VALENTINAS
Sinjora, eilės jums.
SILVIJA
O taip, jas rašėt mano paprašytas,
Bet iš tikrųjų eilės skirtos jums.
Norėčiau, kad jos būtų aistringesnės.

Valentinas paima laišką

VALENTINAS
Tai leiskite sukurti kitą laišką.

SILVIJA
Parašęs perskaitykit už mane;
Patiks — gerai, jei ne — tai irgi nieko.

VALENTINAS
Jei man patiks, sinjora, kas tada?

SILVIJA
Na, jei patiks, paimkit sau už darbą.
Ir likit sveikas, tarne.

(Išeina)

SPYDAS *(į šalį)*
O, koks nematomas, nepastebimas pokštas!
Lyg nosis, kyšanti veide, ar vėtrungė ant bokšto.
Kaip reikia pirštis, ji pamokė savąjį gerbėją
Ir mokytoju mokinį paversti sugebėjo.
Tokių gudrybių dar girdėt neteko. Kur tau!
Kad jis kaip raštininkas laišką sau sukurtų!

VALENTINAS
Kas yra, sinjore? Kokį ten reikalą svarstai pats su savim?

SPYDAS
Aš tik eiliavau, o reikalas čia jūsų.

VALENTINAS
Koks reikalas?

SPYDAS
Kalbėti už sinjorą Silviją.

VALENTINAS
Kam kalbėti?

SPYDAS
Sau. Iš figūros aišku, kad jinai jums pasipiršo.

VALENTINAS

Iš figūros?

SPYDAS

Teisingiau būtų pasakius, iš laiško.

VALENTINAS

Betgi jinai man nerašė.

SPYDAS

O kam jai rašyti, jeigu ji privertė jus parašyti sau. Nejaugi iki šiol nesuprantate?

VALENTINAS

Ne, patikėk manim.

SPYDAS

Iš tiesų, sinjore, nepatikėjau jumis. Bet ar nepastebėjote jos įkaičio?

VALENTINAS

Ji man nedavė jokių įkaitų, jeigu neminėsime piktų žodžių.

SPYDAS

Bet ji davė jums laišką.

VALENTINAS

Tai laiškas, kurį parašiau jos draugui.

SPYDAS

O ji tą laišką įteikė, ir baigtas kriukis.

VALENTINAS

Kad tik nebūtų blogiau.

SPYDAS

Aš jus užtikrinu, kad viskas labai gerai.
Iš tikro, rašėt jai dažnai, bet, saugodama dorą
Ar laiko stigdama, ji atsakyti nepanoro —
Ar, būgštaudama, kad kas nors jos paslaptį išaiškins,
Išmokė mylimąjį sau pačiam rašyti laiškus.

Kalbu kaip iš rašto, nes visa tai radau kažkokiuose raštuose. Ko susimąstėt, sinjore? Metas pietauti.
VALENTINAS
Aš jau po pietų.
SPYDAS
Bet turėkit omenyje, sinjore: nors tas chameleonas — meilė gali pasisotinti oru,[6] mano kūnui reikalingas maistas, ir aš mielai užvalgyčiau mėsos. O, tik nebūkite toks kaip jūsų mylimoji! Nesispirkite, nesispirkite.

Abu išeina

II scena

Įeina Protėjas ir Džulija

PROTĖJAS
Mieloji Džulija, kantrybės.
DŽULIJA
Man nieko kito ir nelieka.
PROTĖJAS
Sugrįšiu aš, kada galėsiu.
DŽULIJA
Tik nusigręžęs nuo manęs negrįžtum,
Ši dovana lai Džuliją primins.

(Duoda jam žiedą)

PROTĖJAS
Jį tau manasis žiedas pamainys.

(Duoda jai žiedą)

DŽULIJA
O tuos mainus pašventins bučinys.
PROTĖJAS
Štai tau ranka — ištikimybės laidas.
Ir jei tokia ateitų valanda,
Kai dėl tavęs aš dūsauti paliausiu —
Tą valandą tegul dangus man siunčia
Nelaimes ir kentėjimus kaip bausmę!
Neatsakyk. Ten laukia mano tėvas.
Dar potvynis. Ne ašarų tavų,—
Tasai per daug ilgai mane gaišintų.
Tad lik sveika.

Džulija išeina

Nė žodžio nepasakė?
Bet juk tikroji meilė nebyli,
Labiau darbai nei žodžiai tiesą puošia.

Įeina Pantinas

PANTINAS
Sinjore, jūs užgaišote.
PROTĖJAS
Tai eikim.
O mylintiems be žodžių skirtis reikia.

(Išeina)

III scena

Verona

Įeina L a n s a s *su savo šunimi Krabu*

LANSAS

Ne, dar kokią valandą verksiu.

Visa Lansų giminė turi tą pačią ydą. Aš irgi gavau savąją proporciją, kaip sūnus paklaidūnas, ir dabar vykstu su sinjoru Protėju į valdovo rūmus. Manau, kad Krabas yra pats storžieviškiausias iš visų gyvų šunų. Mano motina raudojo, tėvas klykė, sesuo bliovė, mūsų tarnaitė staugė, mūsų katė grąžė rankas, ir visuose namuose kilo didelis sąmyšis. O šitas kietaširdis šunpalaikis nepraliejo nė ašaros. Jis akmuo, tikras titnagas, ir gailesčio turi ne daugiau už šunį. Net žydas būtų apsiverkęs, matydamas mūsų išsiskyrimą. Ką ten kalbėti, net močiutė, neturinti akių, ir ta išverkė akis, atsisveikindama su manim. Bet geriau patys pažiūrėkite. Va šitas batas mano tėvas. Ne, verčiau tegul kairysis batas bus tėvas. Nors ne, kairysis batas — tai motina. Bet taip irgi netinka. O taip, tinka, tinka: juk jisai skylėtas. Šitas batas su skyle yra motina, o tas — tėvas. Kad jį kur galas, štai kur jisai. O ši lazda mano sesuo. Pažvelkite, ji balta kaip lelija ir liauna kaip vytelė. Ši skrybėlė — tai mūsų tarnaitė Nenė. O aš esu šuo. Ne, tikras šuo tai jisai, o aš būsiu šuns vietoj. Nors ne, geriau tegul šuo bus mano vietoj, o aš būsiu aš pats. Taip, taip, teisingai. Dabar aš prieinu prie tėvo: „Tėve, palaimink mane." O batas pro ašaras negali

pasakyti nė žodžio. Dabar man reikia pabučiuoti tėvą. Bet jis verkia ir verkia. Štai prieinu prie motinos. Ak, kad ji galėtų čia prabilti kaip senutė! Va, aš ją pabučiuoju. Paklausykit, kaip alsuoja mano motina: įkvepia — iškvepia. Dabar prieinu prie sesers. Girdit, kaip ji dejuoja? O šuo per visą tą laiką neišlieja nė ašaros, neištaria nė žodžio. Tuo tarpu aš suvilgiau visas dulkes savo ašaromis.

Įeina Pantinas

PANTINAS

Lansai, greičiau, greičiau! Bėk prie jūros! Tavo šeimininkas jau išplaukė, ir tau teks vytis jį su valtimi. Kas atsitiko? Ko tu verki, žmogau? Greičiau, asile, jei dar delsi, tai pražiopsosi potvynį prieplaukoj.

LANSAS

Man visai nesvarbu, kad per potvynį pražiopsosiu šitą prieplaką, nes tai pats nedėkingiausias prieplaka, kada nors prisiplakęs prie žmogaus.

PANTINAS

Kas yra nedėkingiausia prieplauka?

LANSAS

Nagi šitas prieplaka Krabas, mano šuo.

PANTINAS

Ką tu čia dabar, žmogau. Aš sakau, kad tau neteks pasinaudoti potvyniu. O tada neteksi ir kelionės. O netekęs kelionės, neteksi ir savo šeimininko. O netekęs šeimininko, neteksi ir tarnybos. O netekęs tarnybos. . . Kodėl tu užėmei man burną?

LANSAS

Bijau, kad besakydamas neteksi liežuvio.

PANTINAS

Kurgi tas liežuvis pasidės?

LANSAS

Susipainios tavo sakyme.

PANTINAS

Mano šakyme?

LANSAS

Taip. Kaip jau susipainiojo potvynis, kelionė, šeimininkas, tarnyba ir prieplaka. Žmogau, jeigu upė išdžiūtų, galėčiau pripildyti ją savo ašaromis. Jeigu vėjas nurimtų, galėčiau nuplukdyti valtį savo atodūsiais.

PANTINAS

Eime greičiau, žmogau. Mane siuntė pavadinti tave.

LANSAS

Meldžiamasis, vadink mane kaip nori.

PANTINAS

Ar tu eisi?

LANSAS

Gerai, einu.

(Išeina)

IV scena

Milanas, hercogo rūmai

Įeina Silvija, Turijas, Valentinas ir Spydas

SILVIJA

Tarne!

VALENTINAS
Valdove?
SPYDAS *(Valentinui)*
Šeimininke, sinjoras Turijas piktai į jus žiūri.
VALENTINAS *(Spydui)*
Tai, vaikeli, iš meilės.
SPYDAS *(Valentinui)*
Tiktai ne jums.
VALENTINAS *(Spydui)*
Tada mano valdovei.
SPYDAS *(Valentinui)*
Geriausiai duokit jam į akį.

(Išeina)

SILVIJA
Tarne, jūs nuliūdęs.
VALENTINAS
Tikrai, sinjora, aš toks atrodau.
TURIJAS
Jūs atrodote kitoks negu esate?
VALENTINAS
Kartais kitoks.
TURIJAS
Vadinasi, apgaudinėjat.
VALENTINAS
Kaip ir jūs.
TURIJAS
O koks aš atrodau, nors ir nesu toks?
VALENTINAS
Išmintingas.
TURIJAS
O kas tam prieštarauja?

VALENTINAS
Jūsų kvailumas.
TURIJAS
Kur jūs matote mano kvailumą?
VALENTINAS
Po jūsų liemene.
TURIJAS
Bet mano liemenė dviguba.
VALENTINAS
Tada jūs dvigubai kvailesnis.
TURIJAS
Ką?!
SILVIJA
Supykote, sinjore Turijau? Jūsų veidas paraudo.
VALENTINAS
Palikite jį ramybėje, sinjora. Juk jis keičia spalvą kaip chameleonas.
TURIJAS
Kuris, užuot alsavęs jūsų oru, mieliau gertų jūsų kraują.
VALENTINAS
Jūs savo pasakėte, sinjore.
TURIJAS
Ir padariau. Ir baigta.
VALENTINAS
Aš gerai žinau, kad jūs visada baigiate prieš pradėdamas.
SILVIJA
Gražiai ir greitai šaudote žodžiais, sinjorai.
VALENTINAS
Iš tiesų, sinjora. Mes dėkingi taikinio rodytojai.

SILVIJA

Kam, tarne?

VALENTINAS

Jums, gražioji sinjora, nes jūs uždegėte mus. Sinjoras Turijas skolinasi sąmojį iš jūsų akių, o paskui tai, ką pasiskolino, iššvaisto būdamas su jumis.

TURIJAS

Sinjore, jeigu švaistysite žodžius kaip aš, tai greitai priversiu jūsų sąmojį bankrutuoti.

VALENTINAS

Gerai žinau, kad jūsų iždas kupinas žodžių, tačiau, matyt, neturite kuo atsilyginti savo tarnams. Jų nudėvėtos livrėjos rodo, kad jiems mokate vien nudėvėtais žodžiais.

Įeina Milano hercogas

SILVIJA

Gana jau, sinjorai, gana. Mano tėvas ateina.

HERCOGAS

Matau, tu, Silvija, čia apgulta.
O jūsų tėvas, Valentinai, sveikas.
Kaip jums patiktų gauti draugo laišką
Ir daug gerų žinių?

VALENTINAS

Laimingas būčiau,
Gerų žinių sulaukęs iš Veronos.

HERCOGAS

Ar don Antonijų tenai pažįstat?

VALENTINAS

Taip, hercoge, pažįstu jį gerai.
Žmogus kilmingas, vertas pagarbos,

Kurią darbais, ne žodžiais nusipelnė.
HERCOGAS
Ar jis sūnaus neturi?
VALENTINAS
Taip, turi sūnų, hercoge, kuris
Tikrai garbingo savo tėvo vertas.
HERCOGAS
Tai sūnų jūs pažįstat?
VALENTINAS
Pažįstu kaip save. Nuo pat vaikystės
Mes visą laiką leisdavom drauge.
Aš vėjavaikis tikras dar buvau
Ir laiko palankaus neišnaudojau,
Kad tobulumą angelo pasiekčiau.
Tačiau Protėjas — toks yra jo vardas —
Neleido vėjais nė vienos dienos.
Nors amžium jaunas, senas patirtim.
Galva be žilės, bet subrendęs protas.
Žodžiu, nerasiu tokio pagyrimo,
Kuris bent kiek jo vertę atspindėtų.
Be priekaištų ir išvaizda, ir protas,
O elgsena tauri ir patraukli.
HERCOGAS
Bet jeigu jis tikrai toks nuostabus,
Tai lygiai vertas ir valdovės meilės,
Kaip vertas būt valdovo patarėju.
Didikų įžymių rekomenduotas,
Tasai sinjoras pas mane atvyko
Ir rūmuose ketina paviešėti.
Manau, žinia nėra jums nemiela.
VALENTINAS
Jei man ko nors čia trūko, tai Protėjo.

HERCOGAS

Tada priimkit taip, kaip jis to vertas.
Tau, Silvija, ir jums sakau, sinjore,
Nes Valentino raginti nereikia.
Einu, tuojau atsiųsiu jį čionai.

(Išeina)

VALENTINAS

Sakiau, kad jis kartu keliavęs būtų
Su manimi, jei mylimosios žvilgsnis
Nebūtų jo akių nelaisvėj laikęs.

SILVIJA

Tai mylimoji savo žvilgsniui kitą
Ištikimybės užstatą surado?

VALENTINAS

O ne, jo akys liko jos nelaisvėj.

SILVIJA

Tada jis aklas. Kaip jisai apakęs
Pas jus surasti kelią sugebėjo?

VALENTINAS

Valdove mano, meilė šimtaakė.

TURIJAS

Girdėjau sakant — meilės akys aklos.

VALENTINAS

Kai garbintojas panašus į jus;
Prieš negražius ir meilė užsimerkia.

Įeina P r o t ė j a s

SILVIJA

Gana, gana. Štai jis ir pats ateina.

VALENTINAS
Protėjau mielas, sveikas būk! Sinjora,
Labai prašau jam nešykštėt malonių.
SILVIJA
Jis nusipelnė gero priėmimo,
Jei taip nekantriai laukėt jo laiškų.
VALENTINAS
Tikrai kad laukiau. Teikitės priimti
Ir jį savu tarnu, šalia manęs.
SILVIJA
Aš per prasta tokiam garbingam tarnui.
PROTĖJAS
Ne, ne, sinjora. Aš per menkas tarnas,
Nevertas šitokios puikios valdovės.
VALENTINAS
Apie silpnybes gal gana kalbėti.
Priimkite tarnauti jį, sinjora.
PROTĖJAS
Ta pareiga viena man garbę teiks.
SILVIJA
O pareiga atlyginama visad.
Jus sveikina valdovė neverta.
PROTĖJAS
Jei kitas taip sakytų, nužudyčiau.
SILVIJA
Kad sveikina?
PROTĖJAS
Kad neverta valdovė.

Įeina *tarnas*

TARNAS

Sinjora, mano šeimininkas, jūsų tėvas, nori su jumis pasikalbėti.

SILVIJA

Skubu pas jį. Na, Turijau, eime.
Dar kartą būkit sveikas, naujas tarne;
Aptarkite visas namų naujienas
Ir, kai užbaigsit, prašom pas mane.

PROTĖJAS

Abu laimingi būsim jums tarnaut.

Silvija ir Turijas išeina

VALENTINAS

Papasakok, kaip ten visi gyvuoja?

PROTĖJAS

Tavi draugai sveiki, tau laimės linki.

VALENTINAS

O kaip tavieji?

PROTĖJAS

Palikau sveikus.

VALENTINAS

Sakyk, kaip tavo meilės reikalai?

PROTĖJAS

Įgrisdavo tau kalbos apie meilę,
Žinau, kad tu nesidžiaugi jomis.

VALENTINAS

Protėjau, aš dabar jau pasikeitęs,—
Be galo klydau, niekindamas meilę.
Despotiškai ji nubaudė mane
Badavimu ir atgailos dejonėm,
Nakties rauda, atodūsiais dienos.

Už panieką atkeršijo man meilė,
Nuo pavergtų akių nuvijo miegą,
Kad jos prie mano širdgėlos budėtų.
Protėjau, meilė — tai galingas viešpats,
Ji taip mane sutramdė, kad sakau:
Nėra kančios kaip ta, kuria ji baudžia,
Nei džiaugsmo, kokį patiria jos tarnas.
Dabar man meilės pokalbiai terūpi,
Dabar man miegą, valgį ir gėrimą
Visai atstoja vienas meilės vardas.

PROTĖJAS
Aš tavo lemtį iš akių skaitau.
Tai Silviją tu garbini kaip stabą?

VALENTINAS
Sakyk, ar ji nėra dangaus dievybė?

PROTĖJAS
Nepanaši. Bet žemėj — tobuliausia.

VALENTINAS
Vadink deive.

PROTĖJAS
Nenoriu pataikauti.

VALENTINAS
Ne jai, o man. Gyrimas meilei mielas.

PROTĖJAS
Karčiom piliulėm gydei mano ligą,
Ir tau susirgus reikia to paties.

VALENTINAS
Tada sakyki tiesą; jei ne deivė,
Tai vis dėlto nežemiška būtybė,
Visų pasaulio tvarinių valdovė.

PROTĖJAS
Išskyrus Džuliją.

VALENTINAS

Ak, neišskirk!
Su skirta man nenoriu išsiskirti.

PROTĖJAS

Bet kas uždraus man savąją išaukštint?

VALENTINAS

Aš tau ir ją išaukštinti padėsiu.
Jai suteikta bus didelė garbė —
Nešioti šleifą Silvijos, kad žemė
Jos rūbų vogčiomis nepabučiuotų
Ir išdidi, apsvaigusi iš laimės,
Paniekinusi vasaros gėles,
Žiemos sniegu neapsiklotų amžiams.

PROTĖJAS

Kam reikia taip puikuotis, Valentinai?

VALENTINAS

Atleisk, Protėjau; mano žodžiai niekis
Prieš tą, kuriai prilygt negali niekas.
Jinai viena tokia.

PROTĖJAS

Palik ją vieną.

VALENTINAS

O, niekada. Ji mano brangenybė.
Aš turtingesnis net už dešimt jūrų,
Nors smiltys jų tyriausi perlai būtų,
Vanduo — nektaras, uolos — grynas auksas.
Atleisk, kad man supratingumo trūksta,
Matai, kaip aš beprotiškai ją myliu.
Bet Turijas, varžovas mano kvailas,
Kurį jos tėvas mėgsta vien dėl turtų,
Su ja išėjo; tad turiu skubėti,
Nes meilė, kaip žinai, pilna pavydo.

PROTĖJAS
Bet ji tave juk myli?
VALENTINAS
Mes jau susižiedavę. Dar daugiau,
Nutarę bėgti iš valdovo rūmų.
Iki mažiausių smulkmenų numatėm,
Kaip kopėčiom iš virvių įsiropšiu
Pas ją pro langą, kaip toliau keliausim.
Eime į mano kambarį, Protėjau,
Padėsi man savaisiais patarimais.
PROTĖJAS
Eik vienas, aš vėliau tave surasiu.
Dabar man reikia grįžt į savo laivą
Parsigabenti tai, kas būtiniausia.
Paskui tuojau ateisiu pas tave.
VALENTINAS
Ar neužtruksi?
PROTĖJAS
Ne, čionai skubėsiu.

Valentinas išeina

Kaip vieną aistrą išstumia kita,
Kaip iškala vinim įkaltą vinį,
Taip ir senosios meilės žavesys
Visai išblėso, naująją išvydus.
Ar mano akys, ar pagyros draugo,
Jos grožis ar manos širdies silpnybė
Man protą taip beprotiškai susuko?
Jinai graži, bet Džulija taip pat.
Aš myliu Džuliją, o ne — mylėjau,
Nes toji mano meilė jau sutirpo

Kaip atvaizdas vaškinis priešais liepsną.
Atrodo, aš atšalęs Valentinui
Ir nebe taip jį myliu kaip anksčiau.
Bet kaip labai jo išrinktąją myliu!
Todėl ir meilė draugui kiek prigeso.
Vos ją pamatęs, netekau galvos,
Tad kaip, geriau pažinęs, ją mylėsiu!
Kol kas tesu iš tolo ją regėjęs,
Ir to užteko, kad aptemtų protas.
O iš arti, jos žavesį išvydęs,
Nė kiek neabejoju, kad apaksiu.
Nedorą meilę stengsiuosi išrauti,
O nepavyks — gražuolę užkariauti.

(Išeina)

V scena

Milanas
Susitinka ***Lansas*** *ir* ***Spydas***

SPYDAS

Lansas! Garbės žodis! Sveikas atvykęs!

LANSAS

Neskubėk su garbės žodžiu, mielasis jaunuoli, nes aš dar nesu sveikas atvykęs. Visada maniau, kad žmogus nėra pražuvęs tol, kol nepakartas, nei sveikas atvykęs, kol aludėje neapmokėta tam tikra jo sąskaita ir šeimininkė nepasako: „Sveikas atvykęs!"

SPYDAS

Nebūk toks padūkęs, tuoj eisim į aludę. Ten už penkis skatikus tau penkis tūkstančius kartų pasakys: „Sveikas atvykęs!" Bet sakyk, kaip tavo šeimininkas išsiskyrė su sinjora Džulija?

LANSAS

Taigi po to, kai taip rimtai susikabino, jie išsiskyrė tiktai juokais.

SPYDAS

Bet ar ji tekės už jo?

LANSAS

Ne.

SPYDAS

Kaip tai? Tada gal jis ją ves?

LANSAS

Taip pat ne.

SPYDAS

Tai ką, suiro?

LANSAS

Ne, abu sveiki kaip žuvys vandenyje.

SPYDAS

Tai kaip, abiem stojasi blogi laikai?

LANSAS

Kodėl, ne,— jeigu jam gerai stojasi, tai ir jai gerai.

SPYDAS

Na tu ir asilas! Taip mali liežuviu, kad man net ausys linksta.

LANSAS

Jeigu iš tiesų taip, tada tu tikras mulkis. Kodėl mano pagalys nelinksta?

SPYDAS

Ką tu čia kalbi?

LANSAS

Ne tik kalbu, bet ir parodau. Štai pastatau, o jis nelinksta.

SPYDAS

Todėl, kad tu laikai jį stačią.

LANSAS

O ar ne tas pats: stačias ar nesulinkęs?

SPYDAS

Bet pasakyk aiškiai, ar bus vestuvės?

LANSAS

Paklausk mano šunį. Jeigu jis atsakys „taip", vadinasi, bus; jeigu atsakys „ne", vadinasi, bus; jeigu pavizgins uodega ir nieko nesakys, vadinasi, bus.

SPYDAS

Vadinasi, reikia suprasti, kad bus.

LANSAS

Tokios paslapties aš tau niekada nepasakysiu tiesiai.

SPYDAS

Gerai, kad bent šitaip pasakei. Bet klausyk, Lansai, turbūt nesitikėjai, kad ir mano šeimininkas su moterim paslys?

LANSAS

Tai kad jis visada toks buvo.

SPYDAS

Koks buvo?

LANSAS

Kaip tu sakei, su moterim baslys.

SPYDAS

Klausyk, asile, tu visai manęs nesupranti.

LANSAS

Tu man seniai aiškus, kvaily. Aš kalbėjau ne apie tave, o apie tavo šeimininką.

SPYDAS

Aš tau sakau, kad mano šeimininkas karštai įsimylėjęs.

LANSAS

O aš sakau, kad dėl manęs tegul ir sudega toj meilėj. Jeigu nori, eime į aludę; jei ne, tai esi nekrikštas, žydas, nevertas krikščionio vardo.[7]

SPYDAS

Kodėl?

LANSAS

Nes tavo širdis taip užkietėjus, kad nenori išgerti alaus su krikščioniu. Tai ar eini?

SPYDAS

Tavo paslaugoms.

(Išeina)

VI scena

Hercogo rūmai
Įeina Protėjas

PROTĖJAS

Sulaužau žodį, Džuliją pametęs,
Sulaužau žodį, Silviją pamilęs,
Sulaužau žodį, skaudindamas draugą.
Ir ta jėga, kuri prisiekti vertė,

Vilioja triskart priesaiką sulaužyt.
Iš meilės duotą žodį laužo meilė!
O meile, jei sugundei nusidėti,
Išmokyki ir nuodėmę atpirkti!
Žavėjausi anksčiau blankia žvaigžde,
Dabar aš saulei dieviškai lenkiuos.
Nerimtas žodis laužomas rimtai.
Ir stinga proto tam, kam valios stinga
Liept protui keisti prastą į geresnę.
Fe, gėda tau, nepagarbus liežuvi,
Vadinti ją prasta, kai šimtąkart
Prisiekei, kad geriausia iš visų!
Mylėti mest nemoku, o metu,—
Metu tiktai todėl, kad vėl pamilčiau.
Be Džulijos lieku, be Valentino;
Išsaugodamas juos, save prarasiu.
Praradęs juos, iškeisiu Valentiną
Aš į save, į naują meilę — seną.
Aš sau brangesnis ir už savo draugą,
Nes meilė juk už viską vertingesnė.
O Džulija — tegul dangus paliudys —
Prieš Silviją tamsi kaip etiopė.[8]
Pamiršiu aš, kad Džulija gyva,
Atmindamas, kad meilė jai numirus.
Nuo šiol laikysiu priešu Valentiną,
Kad Silviją, mielesnį draugą, rasčiau.
Todėl nebūsiu ištikimas sau,
Klastingai neišdavęs Valentino.
Jis šiąnakt rengias kopėčiom užlipti
Pas dieviškąją Silviją pro langą,
O aš, varžovas, jam turiu pagelbėt.
Nedelsdamas jos tėvui pasakysiu,

Kad numatytas slaptas pabėgimas,
Ir jis išvys įsiutęs Valentiną,
Nes dukterį jau Turijui paskyręs.
Paskui gudrybe kokia suardysiu
To vėplos Turijo kvailus planus.
O meile, duok sparnus kliūtims įveikt,
Kaip nuovoką sumanymui davei.

(Išeina)

VII scena

Verona. Džulijos namas
Įeina Džulija ir Liučeta

DŽULIJA
Padėk, Liučeta, duok man patarimą.
Maldauju aš tave, mieloji mano,—
Juk tu, kaip koks dienoraštis, visas
Mintis manąsias įsiminus saugai,—
Nurodyki nors vieną gerą būdą,
Kaip nepamindama garbės galiu
Pas mylimą Protėją nukeliauti.
LIUČETA
Tačiau koks ilgas, varginantis kelias!
DŽULIJA
Ar vargina nuoširdų piligrimą
Alsi kelionė per svečias šalis?
O juo mažiau pavargsiu aš, kuriai
Sparnus suteikia meilė skrist pas mielą
Ir tobulą nežemiškai Protėją.

LIUČETA

Geriau palaukite, kol jis sugrįš.

DŽULIJA

Tik jį išvydus mano siela soti.
Atjauski ją, kentėjusią tiek laiko,
Kai numalšinti alkio negalėjo.
Jei meilė širdį tau palietus būtų,
Padegti sniegą ryžtumeis greičiau,
Nei užgesinti meilės liepsną žodžiais.

LIUČETA

Nerūpi man gesinti meilės liepsną,
Aš noriu tik sutramdyti jos šėlą,
Priversti ją klausyti proto balso.

DŽULIJA

Slopinama ji dar labiau liepsnos.
Užtvenk čiurlenantį ramiai upelį,
Ir jo vanduo sukunkuliuos verpetais.
O jeigu nieks nestabdo jo tėkmės,
Per akmenis spalvotus švelniai gurga,
Kiekvieną žolę meiliai pabučiuoja,
Kurią sutinka savo kelyje.
Taip žaisdamas, vingiuodamas sruvena
Į laisvą ir beribį vandenyną.
Todėl kelionei mano nekliudyk.
Žinok, kantri aš būsiu kaip upelis,
Palengvins man kiekvieną sunkų žingsnį
Mintis, kad veda jis pas mano meilę.
O ten nurimsiu, kaip laiminga siela,
Patyrus daug kančių, nurimsta rojuj.

LIUČETA

O kuo gi jūs keliaudama vilkėsit?

DŽULIJA
Ne moters drabužiu. Išvengt norėčiau
Gašlių vyriškių žvilgsnių. Kad nekibtų,
Surask man tokius drabužius, Liučeta,
Kuriais vilkėt pritiktų rūmų pažui.
LIUČETA
Tada sinjorai teks patrumpint plaukus.
DŽULIJA
Geriau suveršiu plaukus šilko siūlu
Dviem dešimtim mazgų, tvirtų kaip meilė.
Juk prašmatnumas gali tikt jaunuoliui
Ir vyresniam už tą, kuriuo aš tapsiu.
LIUČETA
O koks fasonas kelnių jums patiktų?
DŽULIJA
Ar tu vyriškio klaustumei: „Sinjore,
Koksai apatinukas jums geresnis?"
Parink man savo nuožiūra, Liučeta.
LIUČETA
Jums kelnių su daiktamaišiu reikėtų.
DŽULIJA
Eik, eik, Liučeta, kurgi tai matyta!
LIUČETA
Be šito jos nevertos nė smeigtuko.
Daiktamaišis bus adatoms susmeigti.
DŽULIJA
Liučeta, myli tu mane, todėl
Pati nuspręsk, kas man geriausiai tiktų.
Bet pasakyk, ką žmonės pagalvos,
Kad aš nesidrovėjau taip keliauti?
Bijau, kad gali jie mane pasmerkti.

LIUČETA

Jei bijote, sėdėkite namie.

DŽULIJA

Aš negaliu.

LIUČETA

Tada pamirškit gėdą ir — kelionėn.
Jei apsidžiaugs Protėjas jums atvykus,
Tai nesvarbu, kaip apkalbės namie.
Bijau tik, kad Protėjas nenudžiugs.

DŽULIJA

Liučeta, šito aš bijau mažiausiai.
Jo priesaikos ir ašarų upeliai,
Ir poelgiai, įrodantys jo meilę,
Man laidas, kad manim jis apsidžiaugs.

LIUČETA

Dažnai taip vyrai moteris apgauna.

DŽULIJA

Kur žemos aistros, ten ir žemas tikslas.
Protėjas gimęs po kita žvaigžde.
Jo žodis tvirtas, priesaika šventa,
Jo mintys tyros, meilė nuoširdi,
O ašaros — širdies pasiuntiniai,
Toli nuo melo kaip dangus nuo žemės.

LIUČETA

Jūs melskit dangų, kad kitaip nebūtų.

DŽULIJA

Jei myli tu mane, tai jo nežemink,
Turėtum juo labiau pasitikėt.
Pelnysi mano meilę, jį pamilus.
Eime į mano kambarį dabar,—
Žiūrėsim, ko prireikti man galėtų,
Ką imt į pasiilgtąją kelionę.

Aš viską tavo rankose paliksiu —
Turtus ir žemę, savo gerą vardą,
O tu mainais padėk man susiruošti.
Daugiau nė žodžio, kimbame į darbą.
Ir taip čionai per daug ilgai delsiau.

(Išeina)

TREČIAS VEIKSMAS

I scena

Hercogo rūmai
Įeina Milano hercogas, Turijas ir Protėjas

HERCOGAS
Kol kas prašau jus, Turijau, išeiti,
Mes norim čia vieni pasikalbėti.

Turijas išeina

Klausau, Protėjau, kas gi atsitiko?
PROTĖJAS
Sinjore, tai, ką noriu jums atskleisti,
Draugystės balsas lieptų nutylėti.
Bet, prisiminęs jūsų kilnią globą
Ir dėmesį, kurio esu nevertas,
Aš nutariau, kad paslaptį išduosiu,
Kurios išgauti niekas negalėtų,
Nors siūlytų pasaulio visą turtą.
Žinokit, mano draugas Valentinas
Pavogti ruošias jūsų dukrą šiąnakt,
Jis sąmokslo planus man patikėjo.
Žinau, jūs dukrą norite išleisti
Už Turijo, kurio jinai nekenčia.
Ir jei dabar kas Silviją pavogtų,
Nuo rūpesčių aptemtų jūsų dienos.
Todėl manau, kad mano pareiga

Užkirsti kelią žemai draugo klastai;
Antraip, nuslėpęs viską, jums užtrauksiu
Daug sielvarto sunkaus, kuris prislėgs
Ir į kapus be laiko nuvarys.

HERCOGAS

Protėjau, aš kol gyvas nepamiršiu,
Kaip nuoširdžiai tu rūpinies manim.
Man meilė jų seniai į akį krito,
Kada slapčia stebėjau vienu du,
Ir jau seniai rengiausi juos išskirti,
Nebepriimti rūmuos Valentino.
Tačiau pabūgęs, kad neapsirikčiau
Ir nenuskriausčiau kartais nekaltai —
Nes aš skuboto žingsnio visad vengiu,—
Aš jį ramiai stebėjau ir ieškojau
Įrodymų, kuriuos dabar davei.
O kad suprastum, kaip labai bijojau
Jaunystės palinkimo į pagundas,
Žinok — kasnakt ją bokšte uždarau
Ir visada jo raktą saugau pats,
Todėl iš ten negali jos pagrobti.

PROTĖJAS

Bet, hercoge, jie sugalvojo būdą
Į bokštą virvių kopėčiom užlipti.
Paskui žemyn abudu nusileis.
Jau Valentinas kopėčių nuėjo
Ir su jomis netrukus čia sugrįš;
O jūs, jei norit, galit jį užklupti.
Tačiau, valdove, būkit apdairus,
Kad ant manęs nekristų įtarimo.
Juk meilė jums, ne priešiškumas draugui
Tą sąmokslą atskleisti pastūmėjo.

HERCOGAS

Garbe prisiekiu, jis nė nenujaus,
Kad iš tavęs jo kėslus sužinojau.

PROTĖJAS

Einu, sinjore. Štai ir Valentinas.

(Išeina)

Įeina *Valentinas*

HERCOGAS

Kur skubate, sinjore Valentinai?

VALENTINAS

Manęs ten laukia, jūsų malonybe,
Pasiuntinys, atvykęs iš Veronos.
Jis mano laiškus nugabens draugams.

HERCOGAS

Ar svarbūs tie laiškai?

VALENTINAS

Trumpai nusakant turinį, rašau,
Kad gyvenu čia sveikas ir laimingas.

HERCOGAS

Tai neskubu. Pabūki su manim.
Aš noriu tau kai ką svarbaus pranešti.
Tačiau prašau laikyti paslapty.
Žinai turbūt, kad aš norėčiau dukrą
Už savo draugo Turijo išleisti.

VALENTINAS

Gerai žinau, valdove. Tai jaunikis
Garbingas ir turtingas, o be to,

Dosnus, kilnus, kitų dorybių pilnas,
Kaip ir derėtų jūsų dukros vyrui,—
Bet ar jinai nenori jo pamilti?

HERCOGAS

Nenori. Ji pikta, irzli, aikštinga,
Nepaklusni, storžievė, užsispyrus.
Nei gerbia ji mane, kaip reiktų dukrai,
Nei bijo, kaip bijot turėtų tėvo.
Prisipažinsiu tau, jos išdidumas
Per laiką mano meilę jai atšaldė.
Tikėjaus, kad senatvėje mane
Pradžiugins dukros rūpestis ir meilė,
Tačiau dabar tvirtai nusprendžiau vesti,
O ją išvysiu, jei tik kas priims.
Negerbia ji manęs nei mano turtų,
Todėl vien grožis jai tebus kraičiu.

VALENTINAS

O kuo galėčiau aš naudingas būti?

HERCOGAS

Gyvena čia kilminga veronietė,
Kurią aš myliu, bet jinai drovi,
Ir jos manoji iškalba neveikia.
Todėl tu mokytoju man pabūk,
Nes aš seniai gerbėju būt atpratęs;
Be to, dabar kitoki papročiai.
Pamokyk, ką ir kaip daryti reikia,
Kad jos žavingos akys man šypsotųs.

VALENTINAS

Neklauso žodžių — dovanom palenkit.
Juk moteris papuošalų tyla
Greičiau sujaudins nei graži byla.

HERCOGAS
Ji mano siųstą dovaną grąžino.
VALENTINAS
Tik dėl akių, ar moterų nežinot?
Jūs kitą siųskit, nesiliaukit puolęs,—
Pradžioj atstums, paskui pamils gražuolė.
Jei moteris atrodo nusivylus —
Jai rūpi dar labiau uždegti vyrus.
Ir veja ne kad jų matyt nenori,—
Numirtų jos be vyrų kaip be oro.
Be reikalo jūs moters žodžiais tikit,—
Kai sako: „Eikit sau",— galvoja: „Likit."
Visaip ją girti, aukštinti mėginkit,
Nors tamsiaveidė, angelu vadinkit.
Nėra ko vyrui liežuviu didžiuotis,
Jei neįstengia moters suvedžioti.
HERCOGAS
Bet ji tėvų seniai jau pažadėta
Kilmingam, jos pačios vertam jaunuoliui.
Ir kuo griežčiausiai saugoma nuo vyrų,
Kad niekas dieną jos nepamatytų.
VALENTINAS
Tada bandykit prasiskverbti naktį.
HERCOGAS
Bet durys užrakintos, raktą saugo,
Kad niekas ir nakčia neįsibrautų.
VALENTINAS
Kodėl tada jums neįlįst pro langą?
HERCOGAS
Jos kambarys aukštai, toli nuo žemės,
Iš sienos išsikišęs. Neužlipsi,
Rimtai nerizikuodamas gyvybe.

VALENTINAS
Tada jums reiktų kopėčių iš virvių,
Su dviem gerais kabliais vienam gale.
Ir jeigu jūs drąsus kaip pats Leandras,
Užkopkite į savo Heros bokštą.
HERCOGAS
Tu už mane, regiu, labiau patyręs,
Patark, kur tokias kopėčias surast.
VALENTINAS
Sakykite, kada jų prisireiks?
HERCOGAS
Šį vakarą. Juk meilė tarsi vaikas,—
Jei kas patinka, tuoj turėti geidžia.
VALENTINAS
Gerai, septintą kopėčios bus čia.
HERCOGAS
Bet aš norėčiau vienas eit pas ją,
Todėl sakyk, kaip kopėčias nunešti?
VALENTINAS
Jos lengvos. Nieks nepastebės, valdove,
Jei po apsiaustu ilgu jas paslėpsit.
HERCOGAS
Ar tokio ilgio kaip tavasis tiks?
VALENTINAS
O taip, sinjore.
HERCOGAS
Duok man pažiūrėt,
Aš gausiu kitą tokio pat ilgumo.
VALENTINAS
Valdove, čia bet koks apsiaustas tiks.
HERCOGAS
O kaip jį apsivilkt? Prašau tave,

Duok tavąjį apsiaustą išmėginti.

(Jis praskleidžia Valentino apsiaustą ir randa laišką bei virvines kopėčias)

O čia kas? Laiškas? Kam gi? „Silvijai"!
Ir kopėčios, kurių man šiandien reikia.
Išdrįsiu šįkart antspaudą nuplėšti.

(Atplėšia laišką ir skaito)

„Pas Silviją kas naktį mano mintys.
Aš jas siunčiu, nors pats neinu pavymui.
O, kaip norėčiau taką ten praminti,
Kur jos, bejausmės vergės mano, rymo!
Tau prie krūtinės glaudžias mintys tyros,
Aš, jų valdovas, vienišas kenčiu,
Ir apmaudas krūtinėj mano tvyro,
Kad negaliu pasekt savų minčių.
Aš jas siunčiau, todėl save prakeikiu,
Kad jos tenai, kur man priglusti reikia."
O kas gi čia?
„Tu, Silvija, laisva šią naktį tapsi."
Tai va kodėl tų kopėčių reikėjo!
Na, Fajetone tu, sūnau Meropo [9],
Norėjai suvaldyt dangaus vežimą
Ir iš kvailos narsos sudegint žemę?
Tau žvaigždės šviečia, gal ir jų norėtum?
Eik, verge įžūlus, klastingas niekše,
Saldžiai šypsotis sau lygioms patelėms.
Dėkingas būki mano atlaidumui,
Ne nuopelnams saviems, kad taip išeisi.

Iš daugelio tau suteiktų malonių
Pati didžiausia — kad tavęs nebausiu.
Bet jei užtruksi mano valdose
Ilgiau, negu reikėtų susiruošti
Ir, baisiai skubant, iš šalies išvykti,—
Prisiekiu, pyktis tuoj užgoš tą meilę,
Kurią kada jaučiau tiek tau, tiek dukrai.
Išeik, nenoriu aš tavęs klausyti,
Bet jei brangi gyvybė, paskubėk.

(Išeina)

VALENTINAS
Verčiau jau mirti nei gyvam kankintis.
Mirtis — išsiskyrimas su savim,
O Silvija — tai aš. Nuo jos atskirtas,
Kaip miręs, nuo savęs atskirtas būsiu.
Be Silvijos šviesa man ne šviesa,
Ir džiaugsmas man be Silvijos ne džiaugsmas.
Belieka tik svajoti apie ją,
Šešėliu tobulybės pasitenkint.
Turiu aš būt prie Silvijos nakčia,
Kitaip lakštingalos giesmė nublanksta.
Jei Silvijos aš dieną nematau —
Nėra dienos, kurią matyt norėčiau.
Ji mano gyvastis, be jos aš niekas.
Tik Silvijos dorybių spindesys
Mane gaivina, saugoja, palaiko.
Ne dėl gyvybės bėgu nuo mirties.
Jei liksiu čia, tai vien mirties sulauksiu,
Jei bėgsiu, nuo gyvenimo pabėgsiu.

Įeina Protėjas ir Lansas

PROTĖJAS

Skubėk, brolau, surask jį kuo greičiau.

LANSAS

Pui! Pui!

PROTĖJAS

Ką ten matai?

LANSAS

Tą, kurio ieškome. Ant jo galvos nėra nė vieno plauko, kuris nebūtų Valentino.

PROTĖJAS

Valentinas?

VALENTINAS

Ne.

PROTĖJAS

Tai kas esi? Jo vėlė?

VALENTINAS

Taip pat ne.

PROTĖJAS

Tai kas čia?

VALENTINAS

Niekas.

LANSAS

Ar niekas moka kalbėti? Šeimininke, gal jam suduoti?

PROTĖJAS

Kam tu nori suduoti?

LANSAS

Niekam.

PROTĖJAS

Nenaudėli, liaukis!

LANSAS

Kodėl, sinjore, juk aš suduosiu niekam,— leiskite...

PROTĖJAS

Ei tu, sakiau gi, liaukis! Bent žodį, Valentinai...

VALENTINAS

Geroms naujienoms mano ausys kurčios,
Per daug blogų šiandieną jau girdėjo.

PROTĖJAS

Palaidosiu tyloj savas naujienas,
Nes jos negeros, liūdnos ir atšiaurios.

VALENTINAS

Ar mirė Silvija?

PROTĖJAS

Ne, mielas drauge.

VALENTINAS

Ne mielas draugas Silvijai daugiau.
Gal išdavė mane?

PROTĖJAS

Ne, mielas drauge.

VALENTINAS

Ne mielas draugas, Silvijos išduotas.
Tai kokios dar naujienos?

LANSAS

Sinjore, buvo paskelbta, kad jūs esate ištrenktas.

PROTĖJAS

Taip, ištremtas esi. Ir privalai
Mane ir Silviją palikti vienus.

VALENTINAS

Jau sielvarto turėjau iki soties.
Toks perteklius tikrai palauš mane.
Ar žino ji, kad tremtiniu tapau?

PROTĖJAS
Taip, Silvija dėl nuosprendžio žiauraus
Išliejo veltui visą jūrą perlų,
Kuriuos kiti dar ašarom vadina.
Jomis nuplovė griežto tėvo kojas,
Grąžydama rankas, kurių baltumas
Atrodė kaip didžiausio skausmo ženklas.
Bet nei tos rankos, nei atsiklaupimas,
Nei ašaros, atodūsiai, dejonės
Nesugraudino kietaširdžio tėvo:
„Jei Valentinas bus pagautas, mirs."
O kol jinai suklupusi maldavo
Tavęs pasigailėt, jis taip įširdo,
Kad liepė dukrą uždaryt į bokštą,
Grasindamas daugiau nebeišleisti.
VALENTINAS
Tylėk, nė žodžio, jeigu tuo žodžiu
Gyvybės man atimti negali.
O jei gali, tai sušnibždėk į ausį,
Kaip raudą mano begaliniam skausmui.
PROTĖJAS
Nustok dejuot dėl to, ko nepakeisi,
Pakeisti stenkis tai, dėl ko kremtiesi.
Žaizdas užgydo rūpestingas laikas.
Jei liksi čia, tik mirtį prisišauksi,
O savo mylimosios nematysi.
Viltis — įsimylėjusių lazda,
Su ja žygiuok, mintis nuvyki juodas.
Nors būsi ten, tavi laiškai bus čia.
Rašyk juos man, kad perduot jai galėčiau,
O ji paslėptų prie baltos krūtinės.
Tačiau dabar ne laikas daug kalbėti,

Skubėkime abu prie miesto vartų,
O pakeliui aptarsim išsamiai,
Kaip tavo meilės reikalus tvarkyti.
Tik neužmiršk tau gresiančio pavojaus,—
Ne dėl tavęs, dėl Silvijos skubėkim.

VALENTINAS
Būk geras, Lansai, jei sutiktum Spydą,
Sakyk, kad bėgtų prie Šiaurinių vartų.

PROTĖJAS
Tuoj pat surask jį. Einam, Valentinai.

VALENTINAS
O miela Silvija! O vargšas Valentinas!

Valentinas ir Protėjas išeina

LANSAS
Žiūrėkit, aš kvailys, o vis dėlto suprantu, kad mano šeimininkas nemažas apgavikas. Bet man būtų vis viena, jeigu jis tik vieną apgautų. Dar negimė žmogus, kuris tvirtintų, kad aš įsimylėjęs. Nors aš tikrai įsimylėjęs, bet ir šešetas arklių neištrauks iš manęs šitos paslapties. Ir ką myliu, nesužinos. O tarp kitko, jinai moteris. Tačiau kokia moteris — nepasakysiu nė pats sau. O tarp kitko, ji merga prie karvių. Bet iš tiesų jinai nebe merga, nes jau kvietėsi kūmus. Nors ne, merga, kadangi tarnauja savo šeimininkui už algą. O patarnauti moka geriau nei medžioklinis šuo. Dvikojui krikščioniui tai jau šis tas.

(Išsitraukia popierių)

Va jos savybių katalogas... „Pirmiausia, ji gali atnešti ir nešti." Ne ką daugiau pagali ir arklys. Nors

ne, arklys negali atnešti, jis gali tiktai nešti, todėl ji geresnė už kitų išjodytą kumelę. „Be to, moka melžti." Tikrai, didelis privalumas merginai, jeigu jos rankos švarios.

Įeina *Spydas*

SPYDAS
Ar tik ne Lansas? Na, tai kas girdėt apie sinjorą Protėją?
LANSAS
Visai neprotėja, o jau baigia išprotėti.
SPYDAS
Tu taip ir nesurimtėjai, vis atvirkščiai supranti. Na, o kokios naujienos tam tavo popieriuj?
LANSAS
Pačios juodžiausios, kokias kada girdėjai.
SPYDAS
Negali būti? O kokio juodumo?
LANSAS
Nagi juodos kaip rašalas.
SPYDAS
Duok man paskaityti.
LANSAS
Eik tu, besmegeni, juk nemoki skaityti.
SPYDAS
Meluoji, moku.
LANSAS
Nagi išbandysiu. Sakyk man, kas tave pagimdė?
SPYDAS
Rado ko klausti! Senelio sūnus.

LANSAS

Ak tu, beraštis dykaduoni! Ne senelio, o senelės sūnus. Tai įrodo, kad tu nemoki skaityti.

SPYDAS

Eik tu, kvaily, duokš, perskaitysiu tavo popierių.

LANSAS

Še, ir tepadeda tau šventasis Mikalojus.[10]

Jis paduoda popierių Spydui, ir šis skaito

SPYDAS

„Pirmiausia, ji moka melžti."

LANSAS

Taip, ką moka, tai jau moka.

SPYDAS

„Be to, daro gerą alų."

LANSAS

Todėl ir sakoma: daro gerą alų, net širdis apsąla.

SPYDAS

„Be to, moka siūti."

LANSAS

Vadinasi, nesėdės rankas sudėjus.

SPYDAS

„Be to, moka megzti."

LANSAS

Vadinasi, nelakstys uodegą pamezgus, ir bus iš ko sumegzti galą su galu.

SPYDAS

„Be to, moka skalbti ir kočioti."

LANSAS

Tai ypatinga dorybė. Vadinasi, nereikės jos nei skalbti, nei kočioti.

SPYDAS

„Be to, moka verpti."

LANSAS

Jeigu ji užsidirba duoną sukdama ratelį, tai aš galėsiu sukti ratą apie kitas.

SPYDAS

„Be to, turi daug neišvardinamų dorybių."

LANSAS

Kitaip sakant, dorybių pavainikių, kurios nepažįsta savo tėvų, todėl ir vardų neturi.

SPYDAS

Toliau eina jos ydos.

LANSAS

Lipdamos ant kulnų jos dorybėms.

SPYDAS

„Be to, negalima jos bučiuoti prieš valgį dėl kvapo."

LANSAS

Na, šitą ydą nesunku pataisyti pusryčiais. Skaityk toliau.

SPYDAS

„Be to, jos lūpos saldžios visiems."

LANSAS

Tai pataiso jos blogą kvapą.

SPYDAS

„Be to, ji šneka miegodama."

LANSAS

Nieko tokio, jei tik neužmiega šnekėdama.

SPYDAS

„Be to, ji nekalbi."

LANSAS

Koks niekšas priskyrė šitai prie ydų! Nekalbumas

yra vienintelė moters dorybė. Labai prašau tavęs, išbrauk ir įrašyk kaip visų didžiausią dorybę.

SPYDAS

„Be to, jinai išdidi."

LANSAS

Šitą irgi brauk. Tai Ievos palikimas, jo neatimsi.

SPYDAS

„Be to, ji neturi dantų."

LANSAS

Čia man nesvarbu, nes pats mėgstu plutas.

SPYDAS

„Be to, jinai pikčiurna."

LANSAS

Nieko, dantų neturi, tai ir neįkąs.

SPYDAS

„Be to, mėgsta išgerti."

LANSAS

Jeigu svaigalai geri, tegul geria. Ji negers, tai aš gersiu. Negi išmesi gerą daiktą.

SPYDAS

„Be to, ji pernelyg dosni."

LANSAS

Na ir kas? Žodžių švaistyti neturėtų, nes parašyta, kad ji nekalbi. Pinigų švaistyti negalės, nes neduosiu jai piniginės. O tam dalykui ji gali būti dosni, čia jau nieko nepakeisi. Na, toliau.

SPYDAS

„Be to, plaukų turi daugiau nei proto, ydų daugiau nei plaukų, o pinigų daugiau nei ydų."

LANSAS

Pala, pala. Noriu ją vesti, bet kol tu čia skaitei,

aš du ar tris kartus keičiau savo nuomonę — tai norėjau, tai nenorėjau vedybų. Perskaityk dar kartą.

SPYDAS

„Be to, plaukų turi daugiau nei proto."

LANSAS

Plaukų daugiau nei proto? Aš įrodysiu, kad tai įmanoma. Druskinės dangtelis uždengia druską, ir todėl jo daugiau negu druskos. Plaukų, kurie dengia protą, daugiau negu proto, nes didesnis daiktas uždengia mažesnį. Kas toliau?

SPYDAS

„Ydų daugiau nei plaukų."

LANSAS

Tai siaubinga. O, kad šitą galima būtų išmesti!

SPYDAS

„O pinigų daugiau nei ydų."

LANSAS

Va, šalia tokio žodžio ir ydos priimtinos. Ką gi, vesiu ją. Ir jei mudu tiksime į porą, nes nieko nėra negalimo...

SPYDAS

Tai kas tada?

LANSAS

Tada pasakysiu, kad tavo šeimininkas laukia tavęs prie Šiaurinių vartų.

SPYDAS

Manęs?

LANSAS

Tavęs! O kas gi tu toks? Jis yra laukęs ir geresnių už tave.

SPYDAS

Tai man reikia pas jį eiti?

LANSAS

Tau reikia pas jį bėgti. Taip ilgai čia užtrukai, kad ėjimas nebepadės.

SPYDAS

Tai ko anksčiau nesakei? Kad juos kur giltinė, tuos tavo meilės laiškus!

(Atiduoda popierių Lansui. Išeina)

LANSAS

Dabar jis gaus pylos, kad skaitė mano laišką. Koks neišauklėtas vergas! Kaišioja nosį į kitų paslaptis! Einu iš paskos; bus smagu žiūrėti, kaip jį auklėja.

(Išeina)

II scena

Hercogo rūmai
Įeina Milano hercogas ir Turijas

HERCOGAS

Nebūgštaukit: ištrėmus Valentiną,
Tuoj Silvija, sinjore, jus pamils.

TURIJAS

Dabar jinai manęs iš tolo vengia,
Sutikusi— tik niekina ir plūsta.
Jau netekau vilties laimėti ją.

HERCOGAS

Juk meilė — tartum piešinys ant ledo;
Užtenka saulei valandą pakaitint,

Ir jis sutirpęs vandeniu pavirsta.
Taip laikas jos užšalusias mintis
Tuoj sutirpdys, užmirš ji Valentiną.

Įeina Protėjas

Na kaip, Protėjau? Rodos, jūsų draugas
Įsakymui pakluso ir išvyko?

PROTĖJAS
O taip, valdove.

HERCOGAS
Duktė manoji smarkiai sielvartauja.

PROTĖJAS
Valdove, laikas sielvartą išdildys.

HERCOGAS
Tikiu, bet Turijui kitaip atrodo.
Protėjau, vertinu tave labai
Už paslaugą, kurios aš nepamiršiu,
Todėl dabar norėčiau pasitarti.

PROTĖJAS
Valdove, man geriau kape supūti,
Nei, jus apvylus, vėl prie jūsų būti.

HERCOGAS
Žinai tikriausiai, kaip labai norėčiau
Už Turijo išleisti savo dukrą?

PROTĖJAS
Žinau, sinjore.

HERCOGAS
Taip pat manau, kad tau ne paslaptis,
Kaip mano valiai priešinas duktė?

PROTĖJAS
Ji priešinos, kol matė Valentiną.

HERCOGAS
Bet ir dabar į protą neatėjo.
Kaip ją priverst užmiršti Valentiną
Ir ką daryt, kad Turiją pamiltų?
PROTĖJAS
Geriausia būt apšmeižti Valentiną,
Kad jis bailys, melagis, nekilmingas;
Tos trys savybės moteris atbaido.
HERCOGAS
Bet ji supras, kad visa tai tik šmeižtas.
PROTĖJAS
Taip, jei išgirs iš Valentino priešo.
Kad tai tiesa, turėtų jai įrodyt
Tasai, kurį ji laiko jo draugu.
HERCOGAS
Tada apšmeižti jį turėsit pats.
PROTĖJAS
Valdove, nenorėčiau šito imtis.
Dvariškiui negarbinga taip kalbėti,
O juo labiau prieš savo tikrą draugą.
HERCOGAS
Jei jam geru žodžiu padėt negalit,
Tai jūsų šmeižtas irgi nepakenks.
Todėl jums neturėtų būt sunku,
Jei aš, kaip draugas, to labai prašau.
PROTĖJAS
Įtikinot, valdove. Jeigu reikia
Parodyt vien, koksai jis niekam vertas,
Tada jos meilė jam ilgai netvers.
Bet jei išrausim meilę Valentinui,
Nebūtinai ji Turiją pamils.

TURIJAS
Todėl, nutraukęs prieraišumo giją,
Tuoj pat, kad jos širdis nesusipintų,
Jūs stenkitės užpainioti ją man.
Pasieksit šito girdamas mane
Taip pat karštai kaip peiksit Valentiną.
HERCOGAS
Mes drįstame jumis pasitikėti,
Nes Valentinas pasakojo mums,
Kad jūs be galo ištikimas meilėj
Ir kad savosios niekad neišduosit.
Todėl nuo šiol galėsite laisvai
Pas Silviją patekti ir kalbėtis.
Jinai liūdna, pikta ir nusiminus,
Bet jus priims kaip Valentino draugą.
Tada kalbom galėsit ją paveikti,
Kad, jį pamiršus, Turiją pamiltų.
PROTĖJAS
Darysiu viską, kad geriau pavyktų.
Bet jūs, sinjore Turijau, nesnauskit,
Į pinkles ją bandykit įvilioti
Liūdnais sonetais, meilės dainomis,
Pilnom atsidavimo ir aistros.
HERCOGAS
Taip.
Didi dievų poezijos galia.
PROTĖJAS
Rašykit, kad aukojate jos grožiui
Atodūsius ir ašaras, ir širdį.
Rašykite, kol rašalas išdžius,
Ir, savo ašaromis sudrėkinęs,
Pridurkit meilę degančias eiles.

Orfėjaus arfa iš poetų gyslų [11]
Gebėjo minkštint plieną ir uolas,
Tigrus sutramdyt, o leviatanus [12],
Palikus gelmę, vertė šokt ant smėlio.
Sudėjęs savo sielvarto dainas,
Prie mylimosios lango eikit naktį,
Kartu kelis muzikantus pakvieskit,
Tenuskamba jai liūdnas meilės skundas,
Kuriam naktis sava tyla atlieps.
Tokiais tik būdais galit ją palenkti.

HERCOGAS

Tai rodo, kad buvai įsimylėjęs.

TURIJAS

Tavu patarimu paseksiu šiąnakt.
Brangus Protėjau, mokytojau mielas,
Nedelsdami keliaukime į miestą
Ir muzikantų tinkamų suraskim.
O aš turiu šiam vakarui sonetą,
Ir juo pradėsim tavo planą vykdyt.

HERCOGAS

Pirmyn, sinjorai!

PROTĖJAS

Kol kas su jūsų malonybe būsim,
Paskui, po vakarienės, eisim žygin.

HERCOGAS

Pradėkite tuoj pat! Aš jus paleidžiu.

(Išeina)

KETVIRTAS VEIKSMAS

I scena

Miškas
Įeina keli plėšikai

PIRMAS PLĖŠIKAS
Laikykitės, draugai, matau keleivį.
ANTRAS PLĖŠIKAS
Tegu ir dešimt! Pulkit juos be baimės.

Įeina Valentinas ir Spydas

TREČIAS PLĖŠIKAS
Sinjore, stok ir duok mums, ką turi,
Kitaip priversim sėsti ir atimsim.
SPYDAS
Pražuvome, sinjore. Tai plėšikai,
Kurių kiekvienas keliauninkas bijo.
VALENTINAS
Bičiuliai...
PIRMAS PLĖŠIKAS
Jūs klystate, mes esam jūsų priešai.
ANTRAS PLĖŠIKAS
Nutilkit! Išklausykim jį.
TREČIAS PLĖŠIKAS
Prisiekiu barzda, mes jį išklausysim, nes man tas vyras patinka.
VALENTINAS
Žinokit, jūs nedaug ką telaimėsit,

Nes pats nelaimės ištiktas esu,
O mano turtas — šie menki drabužiai;
Jei norite, nuvilkite mane.
Tada neteksiu visko, ką turiu.

ANTRAS PLĖŠIKAS
Kur keliaujate?

VALENTINAS
Į Veroną.

PIRMAS PLĖŠIKAS
Iš kur?

VALENTINAS
Iš Milano.

TREČIAS PLĖŠIKAS
O ar ilgai ten buvot?

VALENTINAS
Gerus metus. Dar būčiau pagyvenęs,
Jei ne likimo niekšiška ranka.

PIRMAS PLĖŠIKAS
Jus ištrėmė?

VALENTINAS
Taip, ištrėmė.

ANTRAS PLĖŠIKAS
Už ką?

VALENTINAS
Už tai, ką prisimint skaudu be galo.
Aš žmogų užmušiau. Dabar gailiuos.
Bet dvikovoj garbingoj nužudžiau,
Nebuvo išdavystės nei apgaulės.

PIRMAS PLĖŠIKAS
Neatgailaukit, jei įvyko šitaip;
Dėl tokio nieko išvaryti žmogų!

VALENTINAS
Džiaugiuosi, kad bausmė tokia lengva.
ANTRAS PLĖŠIKAS
Ar mokat svetimų kalbų?
VALENTINAS
Turėjau laimės jų pramokt kelionėj,
Kitaip paskui ne kartą būčiau vargęs.
TREČIAS PLĖŠIKAS
Prisiekiu Robinhudo draugo skalpu,[13]
Čia tinkamiausias vadas mūsų būriui!
PIRMAS PLĖŠIKAS
Tai sutarta. Dar porą žodžių, ponai.

Plėšikai pasitraukia į šalį pasitarti

SPYDAS
Šeimininke, prisidėkite prie jų. Tai garbingas vagiliavimas.
VALENTINAS
Nutilk, mulki!
ANTRAS PLĖŠIKAS
Sakykit, ar turit iš ko pragyventi?
VALENTINAS
Neturiu nieko, išskyrus savo laimę.
TREČIAS PLĖŠIKAS
Žinokit, mūsų tarpe daug didžiūnų,
Kuriuos nevaržomas jaunystės šėlas
Išstūmė iš dorų žmonių draugijos.
Aš pats buvau išvytas iš Veronos
Už tai, kad ketinau slapčia pagrobti
Ten hercogo globojamą gražuolę.

ANTRAS PLĖŠIKAS
O aš — iš Mantujos, kur vieną žmogų,
Pagautas pykčio priepuolio, nudūriau.
PIRMAS PLĖŠIKAS
Ir aš už tokį patį nieką baustas.
Tačiau — prie tikslo; čia kaltes pasakėm,
Kad būtų aiškus mūsų nekaltumas.
Kada pamatėm jūsų gražų stotą,
Išgirdome, kad esat daug keliavęs
Ir kad išmokot svetimų kalbų,—
O mums čia reikalingi tokie vyrai...
ANTRAS PLĖŠIKAS
Tačiau svarbiausia — esat tremtinys,
Kaip tik todėl ir kreipiamės į jus.
Sakykit, ar sutinkat būti vadas —
Nemalonumą sau nauda paversti
Ir su mumis gyvent šiame miške?
TREČIAS PLĖŠIKAS
Koks tavo žodis? Sutinki ar ne?
Sakyki „taip" ir būsi mūsų vadas,
Mes gerbsime tave ir tau paklusim,
Mylėsime kaip savąjį karalių.
PIRMAS PLĖŠIKAS
Paniekinęs pasiūlymą, tu mirsi.
ANTRAS PLĖŠIKAS
Ir suteikta garbe nepasigirsi.
VALENTINAS
Aš sutinku gyventi su jumis,
Jei pažadat neskriausti sutiktų
Beturčių, kaip ir moterų bejėgių.
TREČIAS PLĖŠIKAS
Tokių žemų darbų ir patys vengiam.

Gerai, eime visi kartu stovyklon —
Tenai aprodysime savo turtą,
Kurį dabar jau patikėjom tau.

II scena

Milanas
Įeina Protėjas

PROTĖJAS
Aš jau esu išdavęs Valentiną,
Dabar va tenka Turiją apgauti.
Užuot jį gyręs, kaip pasižadėjau,
Galiu vien savo meilę jai iškelti.
Bet Silvija ištikima, tyra,
Bevertėm dovanom jos nepapirksi.
Kada prisiekiu jai ištikimybę,
Tuoj prikiša, kad jau išdavęs draugą.
O kai jos grožį liaupsinti imu —
Tik šaiposi, kad aš nepastovus
Ir Džulijai neištikimas tapęs.
Tačiau, nepaisant tų visų patyčių —
Švelniausia jų kitam atimtų viltį,—
Kuo ji skaudesnį spyrį sugalvoja,
Tuo aš labiau lankstaus ir meilikauju.

Įeina Turijas ir muzikantai

Bet štai ir Turijas. Dabar mes eisim
Prie lango jos dainuoti serenadų.
TURIJAS
O, jūs, Protėjau, čia prieš mus atslinkot?

PROTĖJAS

Taip, mielas Turijau. Kaip žinot, meilė
Ir ten prislinks, kur jai prieiti kliudo.

TURIJAS

Bet juk ne čia, man rodos, jūsų meilė.

PROTĖJAS

Ji čia, tikrai, kitaip manęs nebūtų.

TURIJAS

Kas? Silvija?

PROTĖJAS

Taip. Nes dėl jūsų stengiuos.

TURIJAS

Už tai dėkoju. Na, pradėsim, ponai.
Susistyguokim, ir daugiau aistros.

Kiek toliau pasirodo viešbučio šeimininkas ir Džulija, apsivilkusi pažo kostiumu

ŠEIMININKAS

Klausykit, mano jaunasai svety, man atrodo, kad jūs esate alcholiškas. Ar negalit pasakyti kodėl?

DŽULIJA

Nagi todėl, mano šeimininke, kad negaliu būti linksmas.

ŠEIMININKAS

Einam, pralinksminsim jus. Nuvesiu jus ten, kur galėsit pasiklausyti muzikos ir pamatyti poną, apie kurį klausinėjote.

DŽULIJA

O ar išgirsiu jį kalbant?

ŠEIMININKAS
Taip, išgirsite.
DŽULIJA
Tai man bus muzika.

Muzikantai groja

ŠEIMININKAS
Klausykit, klausykit!
DŽULIJA
Ar jis ten yra?
ŠEIMININKAS
Taip, bet nekalbėkit! Paklausykim.
DAINA
Kas Silvija? Kuo ji gera,
Kad ja taip vyrai žavis?
Graži, protinga ir tyra,
O tokią dovaną yra
Patsai dangus jai davęs.

Dosnumas, gėris ir tiesa
Iš jos akių sruvena.
Susižavėjęs ta šviesa,
Amūras pats jos akyse
Iškart apsigyveno.

Lai skamba Silvijai daina
Ir šlovina jos grožį.
Ji neprilygstama, viena,
Gražiausia žemėj mergina,
Jai lenkiasi net rožė.
ŠEIMININKAS
Kas yra? Dar labiau nuliūdote? Kas jums, mielasis? Muzika nepatinka?

DŽULIJA

Jūs klystate, tai aš muzikantui nepatinku.

ŠEIMININKAS

Kaip tai suprasti, žavusis jaunikaiti?

DŽULIJA

Jisai meluoja, tėvai.

ŠEIMININKAS

Tai ką, gal stygos nesuderintos?

DŽULIJA

Ne, ne tai. Bet vis viena jis taip meluoja, kad mano širdies stygos virpa iš skausmo.

ŠEIMININKAS

Jūsų jautri klausa.

DŽULIJA

Norėčiau apkursti. Tada neužgautų nei klausos, nei širdies.

ŠEIMININKAS

Matau, kad nemėgstate muzikos.

DŽULIJA

Pakęsti negaliu, kai taip nedera.

ŠEIMININKAS

Bet paklausykit, kaip gražiai pakrypo melodija!

DŽULIJA

Dėl to pakrypimo man ir pikta.

ŠEIMININKAS

Tai ką, norit, kad jie birbintų vis tą pačią gaidą?

DŽULIJA

Taip, aš noriu, kad muzikantas birbintų vieną ir tą pačią. Bet, šeimininke, ar sinjoras Protėjas, apie kurį kalbam, dažnai lanko šią damą?

ŠEIMININKAS

Kaip man sakė jo tarnas Lansas, jis taip ją įsižiūrėjęs, kad meilė liejasi per kraštus.

DŽULIJA

O kur Lansas?

ŠEIMININKAS

Nuėjo ieškoti savo šuns, kurį rytoj, šeimininko įsakytas, turi nunešti dovanų jo damai.

DŽULIJA

Tyliau! Paėjėkim į šalį, nes jie rengiasi eiti.

PROTĖJAS

Nenusiminkit, Turijau. Tuojau
Jūs pats pagirsit mano gudrų planą.

TURIJAS

Kur lauksit?

PROTĖJAS

Prie šaltinio.

TURIJAS

Likit sveikas.

Turijas ir muzikantai išeina
Aukštai lange pasirodo Silvija

PROTĖJAS

Sinjora, labo vakaro linkiu.

SILVIJA

Dėkinga jums už muziką, sinjorai.
O kas čia kalba?

PROTĖJAS

Pažinusi manos širdies tyrumą,
Jūs greitai atpažinsit mano balsą.

SILVIJA
Tai gal Protėjas?
PROTĖJAS
Protėjas, jūsų ištikimas tarnas.
SILVIJA
Ko pageidaujat?
PROTĖJAS
Jūsų norus vykdyt.
SILVIJA
Gerai, tada manasis noras toks:
Skubėkit tuoj namo į savo lovą.
Tu, suktas, negarbingas, puolęs vyre,
Manei, kad aš tokia lėkšta, begalvė,
Kad suviliosi pagyrom mane,
Kaip priesaikom esi kitas apgavęs?
Sugrįžk ir pulk prie savo meilės kojų.
Prisiekiu valdovu nakties dangaus,
Kad aš visai kurčia taviems meldimams,
Ir niekinu nenuoširdžias kalbas.
Seniai turėjau aš save pasmerkti,
Kad su tavim tiek laiko sugaištu.
PROTĖJAS
Prisipažįstu, kad mylėjau kitą.
Bet mirė ji.
DŽULIJA *(į šalį)*
Galiu paliudyt, melas.
Jos niekas nepalaidojo lig šiol.
SILVIJA
Sakysim, taip. Bet Valentinas gyvas,
Ir pats žinai, kad mudu sužadėti.

Kaip tau ne gėda atsigręžt prieš draugą,
Įžeisti jį, man prašymais įkyrint?
PROTĖJAS
Girdėjau, kad ir Valentinas miręs.
SILVIJA
Tada žinok, manęs taip pat nebėr:
Manoji meilė ilsis jo kape.
PROTĖJAS
O, leiskit man iškasti ją iš žemės.
SILVIJA
Pakelk iš kapo savo damos meilę —
Ar savąją palaidok jos karste.
DŽULIJA *(į šalį)*
Jis to negirdi.
PROTĖJAS
Jei esate, sinjora, kietaširdė,
Tada bent savo atvaizdą man duokit,
Kurį uždarius laikot kambary,
Prieš jį aš melsiuos, dūsausiu, raudosiu.
Kadangi jūsų kūnas ir dvasia
Kitam priklauso, tai virstu šešėliu
Ir vien šešėlį jūsų temylėsiu.
DŽULIJA *(į šalį)*
Paverstum ją šešėliu kaip mane,
Jei kūnas ir dvasia tau atitektų.
SILVIJA
Labai nenoriu būti jūsų stabas.
Bet jums, kaip apgavikui, tinka garbint
Šešėlius, melstis apgaulingam vaizdui,
Todėl rytoj atsiųskite paveikslo.
Ramios nakties.

PROTĖJAS
Taip pasmerktas myriop
Ramiai praleidžia paskutinę naktį.

Protėjas ir Silvija išeina

DŽULIJA
Šeimininke, gal jau einam?
ŠEIMININKAS
Prisiekiu visais šventaisiais, miegojau kaip užmuštas.
DŽULIJA
Sakykite, kur nakvoja sinjoras Protėjas?
ŠEIMININKAS
Ogi mano viešbuty. Jūs tik pažiūrėkit, jau greit išauš.
DŽULIJA
Dar ne. Bet iš visų naktų bemiegių
Man ši pati ilgiausia ir sunkiausia.

(Išeina)

III scena

Ten pat
Įeina Eglamūras

EGLAMŪRAS
Atėjo valanda, kai privalau
Sinjorai Silvijai prisistatyti,

Jai šiandien reikia mano paslaugų.
Sinjora!

SILVIJA *(pasirodžiusi lange)*
Kas ten?

EGLAMŪRAS
Tarnas ir bičiulis,
Kuris atėjo vykdyt jūsų norų.

SILVIJA
Tai Eglamūras? Šimtą kartų labas!

EGLAMŪRAS
Tiek pat ir jums, sinjora, grąžinu!
Kaip buvote man liepus, atėjau
Aš taip anksti vien tam, kad sužinočiau,
Ką įsakysit šiandien padaryti.

SILVIJA
Tu, Eglamūrai, patikėk manim,—
Prisiekiu, aš visai nepataikauju,—
Esi narsus, protingas ir jautrus.
Ir tu žinai, koks man brangus lig šiolei,
Nors ištremtas iš rūmų, Valentinas.
Žinai, kad tėvas leist mane ketina
Už Turijo, kurio aš nekenčiu.
Tu pats mylėjai ir sakei man kartą,
Kad niekas tau nesužeidė širdies
Labiau nei tavo mylimos mirtis.
Prie kapo vien tik ją mylėt prisiekei.
O aš nuvykt į Mantują norėčiau,—
Ten Valentinas prieglobstį surado.
Tačiau visi keliai pilni pavojų,
Todėl palydovu prašau pabūti,
Nes aš tavim tikiu ir pasikliaunu.

Ir nebijoki mano tėvo pykčio,
O stenkis mano sielvartą suprast —
Žūt būt man reikia bėgti iš čionai
Ir nuodėmingos santuokos išvengti,
Kurią dangus nelaimėmis nubaus.
Todėl ir trokštu iš visos širdies,
Pilnos kančių, kaip jūros dugnas smėlio,—
Kelionėj mano būki palydovas.
Jei negali, bent niekam neišduok,
Kad pačiai man keliaut nesukliudytų.

EGLAMŪRAS

Visa širdim jus atjaučiu, sinjora.
Troškimai jūsų skaistūs, kaip žinau,
Todėl mielai kelionėje lydėsiu.
Man nesvarbu, kas gali man nutikti,
Nes aš pirmiausia noriu gero jums.
Kada išvyksim?

SILVIJA

Šiandien vakare.

EGLAMŪRAS

Kur jus sutiksiu?

SILVIJA

Dvasios tėvo celėj,
Kur eisiu išpažinti nuodėmių.

EGLAMŪRAS

Aš neapvilsiu jūsų. Viso labo.

SILVIJA

Taip, viso labo, mielas Eglamūrai.

(Išeina)

IV scena

Įeina L a n s a s *su savo šunim*

LANSAS

Kai tarnas šuniškai elgiasi su savo šeimininku, tarnui būna riesta. O šitą auginau nuo pat pirmų dienų. Tai aš neleidau jo nuskandinti, kai trys ar keturi akli jo broliai ir seserys nugrimzdo į dugną. Mokiau jį taip, kad kiekvienas pasakytų: „Va, kaip reikia mokyti šunį." Šeimininkas nusiuntė mane padovanoti jį sinjorai Silvijai. Vos spėjau įžengti į valgomąjį, o jis kad šoks prie jos lėkštės ir nudžiovė viščiuko kulšį. Bjauru, kai šunpalaikis nemoka tinkamai elgtis draugijoje! Norėčiau, kad jis visada būtų, taip sakant, tikras šuo, kad visur šuns uoslę turėtų. Jeigu tik nebūčiau buvęs už jį protingesnis ir prisiėmęs jo kaltę sau, jį tikrai būtų pakorę. Oi būtų jam kliuvę, kaip mane gyvą matot! Spręskite patys. Šmurkšteli po hercogo stalu, kur sėdi trys ar keturi poniški šunys, ir bematant — įsidėmėkite, kitas nė nusišlapint nebūtų suskubęs — visame kambaryje pasklinda smarvė. „Vykite šunį!" — šaukia vienas. „Iš kur tas šunpalaikis?" — klausia kitas. „Iškarškite jam kailį ir ištrenkite lauk!" — prideda trečias. „Pakarti jį", — nusprendžia hercogas. Aš jau nuo seno pažįstu šį kvapą, todėl supratau, kad čia Krabo darbas. Taigi prieinu prie šunininko, kuris rankoje laiko rimbą, ir sakau: „Bičiuli, tu ketini karšti jam kailį?" — „O kaipgi", — atsako tas. „Tai jį smarkiai nuskriausi, — sakau, — nes čia buvo mano darbas." Nieko nesakęs, jis ima čaižyti mane rimbu ir išveja iš

kambario. Kiek šeimininkų sutiktų taip gelbėti savo tarnus? Galiu prisiekti, kad sėdėdavau prirakintas prie trinkos už vėdarus, kuriuos jis pavogdavo, kitaip jį būtų pakorę. Stovėdavau prie gėdos stulpo už jo papjautas žąsis, kad tik jis nenukentėtų. O tu dabar šito nenori ir prisiminti. Tačiau aš atmenu, ką iškrėtei man išeinant iš sinjoros Silvijos namų. Ar neliepiau tau stebėti mane ir viską daryti taip kaip aš? Ar esi matęs mane pakeliant koją ir apšlapinant garbingos sinjoros sijoną? Na, ar esi kada matęs darant tokią šunybę?

Įeina Protėjas ir Džulija, persirengusi pažu

PROTĖJAS

Sebastijonas tavo vardas? Man
Tu patinki. Turėsi man padėti.

DŽULIJA

Bus vienas malonumas jums pagelbėt.

PROTĖJAS

Tikiu tavim.

(Lansui)

Nenaudėli, čia tu!
Sakyk, kur valkiojaisi dvi dienas?

LANSAS

Taigi nunešiau sinjorai Silvijai šunį, kaip buvote įsakęs.

PROTĖJAS

Ir kaip jai patiko mano deimančiukas?

LANSAS

Niekaip, sinjore. Ji sako, kad tai paprastas kiemšunis ir kad nėra ko dėkoti už tokią šunišką dovaną.

PROTĖJAS

Bet mano šunį priėmė?

LANSAS

Taigi kad ne. Va, aš jį veduosi atgal.

PROTĖJAS

Kaip? Ar tai šitą šunį jai nuo manęs dovanojai?

LANSAS

Taip, sinjore. Aną voverę turguje iš manęs pavogė kažkokie pajodžargos. Tada nuvedžiau jai savo šunį, kuris dešimteriopai didesnis už jūsiškį, taigi ir dovana didesnė.

PROTĖJAS

Eik, nešdinkis ir šunį tą surask,
Be jo nedrįsk daugiau man pasirodyt.
Gal apkurtai? Ko stovi kaip stuobrys?

Lansas išeina

Tas vergas visada man daro gėdą!
Sebastijonai, tu man patarnausi,
Nes man kaip tik jaunuolio tokio reikia,
Kuris protingai užduotį atliktų,
Ne taip, kaip tas storžievis bukaprotis.
Be to, matau iš elgesio ir veido —
Jei nuojauta slapta man nemeluoja,—
Esi gerai išauklėtas, teisingas.
Kaip tik todėl praversi man dabar.
Tuoj pat sinjorai Silvijai nunešk

Ir nuo manęs įteiki šitą žiedą.
Tai mano mylimosios dovana.

DŽULIJA

Jūs nemylėjot jos, jei atiduodat.
O gal ji mirė?

PROTĖJAS

Ne, manau, gyva.

DŽULIJA

O varge!

PROTĖJAS

Ko šauki „o varge"?

DŽULIJA

Gaila
Man jos labai.

PROTĖJAS

Kodėl gi tau jos gaila?

DŽULIJA

Nes jus, manau, jinai taip pat mylėjo,
Kaip Silviją pamilote dabar.
Ji neužmiršo to, kurs ją užmiršo,—
Jūs mylit tą, kuriai nė kiek nerūpit.
Baisu, kad meilėj tiek prieštaringumų.
Kaip tik todėl aš sušukau: „O varge!"

PROTĖJAS

Paduok jai šitą žiedą, o kartu
Ir laišką. Štai jos kambarys. Primink,
Kad ji paveikslą dovanot žadėjo.
Kai tik jį gausi, pas mane skubėk,
Aš lauksiu liūdnas savo kambary.

(Išeina)

DŽULIJA

Kiek moterų sutiktų taip pagelbėt?
Vargšelis tu, Protėjau! Pristatei
Mane kaip lapę ėriukus ganyti.
O aš tikra kvailutė. Kam gailiuosi,
Kai jis mane paniekino širdy?
Paniekino mane, nes kitą myli;
Man gaila jo todėl, kad myliu jį.
Išsiskiriant Protėjui savo žiedą
Kaip atminimo dovaną daviau.
Dabar štai aš, jo nelaimingas tarnas,
Turiu prašyt, o noriu, kad neduotų,
Turiu nunešt, o noriu, kad neimtų,
Turiu jį girt, norėdama, kad peiktų.
O taip, aš myliu nuoširdžiai Protėją,
Bet negaliu jam iš širdies tarnauti,
Jei tik pati savęs nuskriaust nenoriu.
Piršliu pabūsiu, bet — atleisk, dangau —
Aš pasistengsiu, kad jo viltys žlugtų.

Įeina *Silvija* *su palyda*

Laba diena! Gal galit pasakyti,
Kur aš sinjorą Silviją surasčiau?

SILVIJA

O ko jums reiktų, jei tai būčiau aš?

DŽULIJA

Tada mane prašyčiau išklausyti,
Aš atsiųstas įteikti vieną laišką.

SILVIJA

Kieno?

DŽULIJA
Mano šeimininko Protėjo, sinjora.
SILVIJA
A, jis atsiuntė paveikslo.
DŽULIJA
Taip, sinjora.
SILVIJA
Ursula, atnešk mano atvaizdą.

Viena iš palydovių išeina ir grįžta su Silvijos portretu

Štai, neškit jam. Ir nuo manęs pridėkit,
Kad Džulija, kurią jisai užmiršo,
Jo būstui tiks geriau nei šis šešėlis.
DŽULIJA
Prašyčiau perskaityti šitą laišką.
Atleiskite, sinjora, bet netyčia
Jums padaviau visai ne tą lapelį.

Džulija atsiima siūlytą laišką ir duoda Silvijai kitą

Štai šitą laišką privalau įteikti.
SILVIJA
Meldžiu tave, leisk į aną pažvelgti.
DŽULIJA
Negalima, atleiskite, sinjora.
SILVIJA
Laikyk!

(Ji sudrasko laišką)

Nė nemanau skaityt Protėjo raštų.
Žinau, jis ten maldavimų prirašė
Ir priesaikų naujų, kurias sulaužys
Taip pat lengvai, kaip sudraskau šį laišką.

DŽULIJA

Sinjora, jis dar siunčia šitą žiedą.

SILVIJA

Tad juo didesnė gėda, jeigu siunčia.
Protėjas kokį šimtą kartų gyrės,
Kad skiriantis jį Džulija užmovė.
Ir nors jo pirštas išdavė tą žiedą,
Manasis niekad Džulijos neskriaus.

DŽULIJA

Jinai dėkinga.

SILVIJA

Ką tu čia sakai?

DŽULIJA

Dėkoju, kad tokia gera jai esat.
Kokia ji vargšė! Skriaudžia ją Protėjas.

SILVIJA

Tu ją pažįsti?

DŽULIJA

Beveik taip pat, kaip ir save pažįstu.
Galvodamas, koks sielvartas jai teko,
Aš pats ne vieną ašarą praliejau.

SILVIJA

Ji mano, kad Protėjas ją pamiršo?

DŽULIJA

Manau, kad taip; todėl jinai ir liūdi.

SILVIJA

Ar ji labai graži?

DŽULIJA

Anksčiau, sinjora, buvo ji gražesnė.
Kol vylės dar, kad ją Protėjas myli,
Ji buvo man kaip jūs dabar graži.
Bet jau seniai į veidrodį nežiūri,
Visai nuo saulės veido nepridengia,
Todėl ore skruostų nuvyto rožės,
Kaktos baltoji lelija pagelto,
Ir ji dabar tokia tamsi kaip aš.

SILVIJA

O ar aukšta?

DŽULIJA

Gal mano ūgio bus. Per sekmines,
Kai rengdavom linksmus karnavalus,
Man kartą teko moterį vaidinti
Ir apsirengti Džulijos drabužiais.
Visi draugai nusprendė, kad jie tinka
Man taip, tarytum būtų man siūti.
Ir nuo tada žinau, koksai jos ūgis.
Aš tąsyk jai ir ašaras išspaudžiau,
Nes tokį liūdną vaidmenį gavau:
Kaip Ariadna kentė, sielvartavo,
Kada Tesėjas priesaiką sulaužė. [14]
Aš taip gerai įsijaučiau, verkiau,
Kad vargšė Džulija susigraudinus
Pati pravirko. Lai aš mirsiu vietoj,
Jei neišgyvenau ten jos gėlos.

SILVIJA

Ji tau dėkinga, mielas jaunikaiti,
Vargšelė pamesta ir užmiršta!
Ją prisiminus, aš pati verkiu.
Štai mano piniginė, pasiimk

Už tai, kad myli savo šeimininkę.
Lik sveikas!

Silvija su palyda išeina

DŽULIJA

Ji padėkos, jei ją kada sutiksit.
Kokia dora, švelni, graži sinjora!
Ji mano šeimininkui bus šalta,
Nes gerbia mano šeimininkės meilę.
Tačiau kaip meilė kartais išdaigauja!
Štai jos paveikslas. Pažiūrėsim. Ką gi,
Jei aš turėčiau tokią skrybėlaitę,
Ir mano veidas būtų ne bjauresnis.
Tačiau piešėjas jai kiek pataikavo,
Jei tik nepataikauju sau pati.
Plaukai rusvi jos, mano štai geltoni.
Bet jeigu dėl plaukų jisai pamilo,
Tokios spalvos peruką įsigysiu.
Jos akys žydros, mano tokios pat.
Bet jos kakta už manąją žemesnė.
Kaip man įspėt, už ką jisai ją myli
Ir kuo pati galėčiau jam patikti,
Jei tik nebūtų meilės dievas aklas?
Šešėli, eik ir stok prieš tą šešėlį,
Varžovę savo. O bejausmis daikte,
Tave bučiuos, mylės, tavim grožėsis!
Aš tavo vietoj statula stovėsiu.
Esu gera, nes tavo šeimininkė
Man buvo maloni. Kitaip, prisiekiu,
Išlupčiau tau nematančias akis,
Kad liautųsi tave mylėt Protėjas!

PENKTAS VEIKSMAS

I scena

Prie vienuolyno
Įeina Eglamūras

EGLAMŪRAS
Auksuoja saulė vakarinį skliautą,
Kaip tik dabar jau Silvija turėtų
Mane sutikt prie dvasios tėvo celės.
Ji nevėluos, nes mylintys nekantrūs,
Todėl dažniausiai per anksti ateina —
Taip nekantrą sunku jiems pažaboti.

Įeina Silvija

Ateina. Labas vakaras, sinjora!
SILVIJA
Amen! Jau metas, mielas Eglamūrai,
Išeik iš čia pro šoninius vartus
Ir lauk manęs. Ko gero, mus jau seka.
EGLAMŪRAS
Nebūgštaukit. Giria ne taip toli,
Ir jeigu ją pasieksim, būsim saugūs.

(Išeina)

II scena

Milano hercogo rūmai
Įeina Turijas, Protėjas ir persirengusi Džulija

TURIJAS
Ką Silvija apie mane galvoja?
PROTĖJAS
Sinjore, ji dabar jau palankesnė,
Bet jumyse vis tiek suranda ydų.
TURIJAS
Per ilgos mano kojos?
PROTĖJAS
Ne, greičiau per menkos.
TURIJAS
Jojimo batai koją kiek pastorins.
DŽULIJA *(į šalį)*
Bet pentinai netinka meilei skatint!
TURIJAS
O kaip jai mano veidas?
PROTĖJAS
Ji sako, kad skaistus.
TURIJAS
Jinai juokauja. Mano veidas juodas.
PROTĖJAS
Bet perlai šviesūs. Sako patarlė:
Gražuolės akiai juodas vyras — perlas.
DŽULIJA *(į šalį)*
Nuo tokio perlo moterys apanka.
Geriau nebežiūrėsiu, užsimerksiu.

TURIJAS
O kaip jai mano kalbos?
PROTĖJAS
Nepatinka, jei kalbat apie karą.
TURIJAS
Tada kalbėsim apie meilę ir ramybę.
DŽULIJA *(į šalį)*
Geriausia, jei paliktum ją ramybėj.
TURIJAS
Kaip jai mana drąsa?
PROTĖJAS
Dėl to jai viskas aišku.
DŽULIJA *(į šalį)*
Tikrai, nes bailį nesunku pažinti.
TURIJAS
Kaip jai mana kilmė?
PROTĖJAS
Ji sako,
Kad protėvius gerus turėjot.
DŽULIJA *(į šalį)*
Ne jų kaltė, kad vaikas — juokdarys.
TURIJAS
Ar žino apie mano turtą?
PROTĖJAS
Taip,
Ir gailisi labai.
TURIJAS
Kodėl?
DŽULIJA *(į šalį)*
Kad asilui tokiam jis atiteko.
PROTĖJAS
Kad nuomininkai valdo tas žemes.

Įeina Milano hercogas

DŽULIJA
O štai ir hercogas.
HERCOGAS
Protėjau! Turijau! Katras iš jūsų
Regėjo paskutinis Eglamūrą?
TURIJAS
Ne aš.
PROTĖJAS
Ne aš.
HERCOGAS
O mano dukrą?
PROTĖJAS
Niekas.
HERCOGAS
Taigi.
Pabėgo ji pas niekšą Valentiną,
O Eglamūras ją lydėti ėmės.
Vienuolis tas, Lorencas, juodu matė,
Kai buvo girion atgailot nuėjęs.
Jisai tikrai pažino Eglamūrą,
O jos gerai neįžvelgė pro kaukę.
Be to, ji savo dvasios tėvo celėj
Išpažinties šįvakar neatliko.
Taigi sutampa viskas. Ji pabėgo.
Todėl prašau — kalboms negaiškim laiko,
Tuoj sėdam ant žirgų ir susitiksim
Prie įkalnės anos, kur suka kelias
Į Mantują,— tenai bėglius surasim.
Neatsilikit nuo manęs, sinjorai.

(Išeina)

TURIJAS
Tik vėjavaikė ir tegali šitaip
Nuo laimės bėgti, kai ją laimė vejas.
Aš nė dėl meilės Silviją vejuosi,
O Eglamūrui geisdamas atkeršyt.

(Išeina)

PROTĖJAS
Keliauju paskui Silviją, nes myliu,
O Eglamūrui pykčio nejaučiu.

(Išeina)

DŽULIJA
O aš pastosiu kelią tavo meilei,
Kad meilė neapykanta pavirstų.

(Išeina)

III scena

Miškas
Įeina plėšikai su belaisve Silvija

PIRMAS PLĖŠIKAS
Eime, kantrybės,
Mes turim jus nuvest pas mūsų vadą.
SILVIJA
Mane jau tūkstančiai bėdų išmokė
Ramiai pakęsti viską, kas bebūtų.

ANTRAS PLĖŠIKAS
Tai veskit ją, greičiau.
PIRMAS PLĖŠIKAS
O kur pradingo jos bendrakeleivis?
TREČIAS PLĖŠIKAS
Jo miklios kojos, mes jo nepavijom,
Bet seka jį Valerijus ir Mozė.
Vesk ją į miško vakarinį kraštą,
Pas mūsų vadą. Vysiuosi toliau.
Jis apsuptas ir nepabėgs nuo mūsų.
PIRMAS PLĖŠIKAS
Tada pirmyn į mūsų vado būstą.
Jūs nebijokit, jis garbingas vyras
Ir niekam skriausti moterų neleidžia.
SILVIJA
O Valentinai, dėl tavęs kenčiu!

(Išeina)

IV scena

Miškas
Įeina Valentinas

VALENTINAS
Kaip papratimas įprotį išugdo!
Tankynė ši, žmonių nematęs miškas —
Man už triukšmingą miestą mielesni.
Čia vienas, atsiskyręs nuo visų,
Klausaus liūdnos lakštingalos giesmės,

Ją sielvarto atodūsiais palydžiu.
O tu, širdies manosios šeimininke,
Nedrįsk ilgai palikti tuščio būsto.
Kitaip jisai netrukus sudūlės,
Be pėdsakų išnyks jo buvęs vardas.
O Silvija, aš be tavęs pražūsiu!
Mieloji nimfa, būk man atrama!

Už scenos triukšmas

Iš kur tas triukšmas, ko visi sujudo?
O, tai draugai, jie daro, ką tik nori.
Galbūt dabar keleivį vargšą vejas?
Manęs jie klauso, bet negreit pavyks
Man juos nuo pikto smurto sulaikyti.
Į šalį, Valentinai. Kas čia eina?

(Pasitraukia į šalį)
Įeina Protėjas, Silvija ir persirengusi Džulija

PROTĖJAS
Sinjora, aš pagelbėt stengiuos jums,
Nors gal tos mano paslaugos nemielos,—
Padėjau, rizikuodamas gyvybe,
Iš niekšų ir nedorėlių ištrūkt.
Kaip atpildo prašau dėkingo žvilgsnio,
Mažiau už tai aš negaliu prašyti,
Ir jūs, išties, mažiau negalit duoti.

VALENTINAS *(į šalį)*
Ką aš matau, girdžiu,— tai tikras sapnas!
O meile, duok kantrybės man ištverti.

SILVIJA
    Tikrai, kokia aš vargšė, nelaiminga!
PROTĖJAS
    Jūs buvot nelaiminga, kol manęs
    Nebuvo čia. Dabar laiminga esat.
SILVIJA
    Atėjus tau, aš dar nelaimingesnė.
DŽULIJA *(į šalį)*
    Ir aš, kai jis prie jūsų priartėja.
SILVIJA
    Jei būčiau liūtui alkanam pakliuvus,
    Geriau sutikčiau žūt jo nasruose,
    Nei kad mane išgelbėtų Protėjas.
    Dangau, žinai, kaip myliu Valentiną.
    Už jį galėčiau sielą atiduoti!
    Ir lygiai taip — o, jeigu ne labiau! —
    Bjauriuos dabar išdaviku Protėju.
    Palik mane! Nedrįsk daugiau maldauti!
PROTĖJAS
    Nepagailėčiau nė savos gyvybės
    Už vieną tavo maloningą žvilgsnį.
    Kiek vyrų keikia meilę nusivylę,
    Kai moterys, nors mylimos, nemyli!
SILVIJA
    Protėjas, nors ir mylimas, nemyli!
    Tu prisiminki savo pirmą meilę,
    Kaip Džulijai prisiekei šimtą kartų
    Ištikimybę, o paskui, pamiršęs,
    Beprotiškai mane įsimylėjai.
    Ar gali būt tikra ištikimybė,
    Jei ištikimas dviem? Geriau nė vienai,

Negu kelioms kad būt ištikimam.
Išduodi savo tikrą draugą.—

PROTĖJAS

Meilėj
Draugų nėra.

SILVIJA

Nėra tiktai Protėjui.

PROTĖJAS

Na, jeigu švelnūs, jaudinantys žodžiai
Negali numaldyti jūsų pykčio,
Aš kaip kareivis su ginklu jus pulsiu,
Priversiu meile atsakyt į meilę.

SILVIJA

O dangau!

PROTĖJAS

Priversiu pasiduoti mano geismui!

Pasirodo Valentinas

VALENTINAS

Šalin rankas! Nedrįsk jos nė paliesti
Tu, niekam tikęs drauge!

PROTĖJAS

Valentinas!

VALENTINAS

Tai štai koks tu, neištikimas drauge,
Tu ir draugystę išdavei, ir meilę.
Aš tuo nepatikėčiau, jeigu pats
Savom akim ką tik nebūčiau matęs.
Neliko man nė vieno tikro draugo.
Ir kuo tikėt, jei dešinė ranka
Sulaužiusi ištikimybę širdžiai?

Protėjau, aš tavim tikėt nustojau,
Todėl pasaulis nebemielas man.
Prakeiktas amžius! Skausmas širdį plėšo,
Kai tampa draugas tau pikčiausiu priešu.

PROTĖJAS

Nebepakelsiu aš kaltės ir gėdos.
Atleisk man, Valentinai, Jei galiu
Dar atgaila atpirkt nusižengimą,
Gailiuosi iš širdies. Ir mano skausmas
Prilygsta kaltei.

VALENTINAS

To visai užtenka.
Garbingumu tavuoju vėl tikiu.
Kaip atgailą galėtumei paniekint,
Jei priima ją žemė ir dangus?
Numaldo ji Aukščiausiojo rūstybę.
Žinok, aš draugo niekados neskriausiu.
Imk Silviją. Kas mano — tau priklauso.

DŽULIJA

O, aš nelaiminga!

(Ji apalpsta)

PROTĖJAS

Žiūrėkit, kas atsitiko berniukui.

VALENTINAS

Na, berneli, kas gi tau yra? Kas atsitiko?
Atsimerk, papasakok viską.

DŽULIJA

Ak, gerasis sinjore, mano šeimininkas liepė nunešti žiedą sinjorai Silvijai, tačiau aš per savo apsileidimą nenunešiau.

PROTĖJAS
Kurgi tas žiedas, berniuk?
DŽULIJA
Štai.

(Duoda jam savo žiedą)

PROTĖJAS
Kaip? Duok pažiūrėti. Betgi tai žiedas, kurį aš padovanojau Džulijai!
DŽULIJA
Atleiskite, sinjore, aš suklydau.
Va šitą žiedą Silvijai jūs siuntėt.

(Duoda jam kitą žiedą)

PROTĖJAS
Bet kaipgi pas tave atsirado tas žiedas? Atsisveikindamas aš daviau jį Džulijai.
DŽULIJA
Man Džulija pati tą žiedą davė,
Ir atnešė jį Džulija pati.
PROTĖJAS
Kas? Džulija?
DŽULIJA
Taip, ta pati, kuriai esi prisiekęs.
Tikėjimas tavim man teikė viltį,
O tu ne kartą jį bandei pakirsti!
Protėjau, rausk dėl savo išdavysčių!
Ir gėdinkis, kad man taip nekukliai
Reikėjo persirengti. Jei gėdinga
Iš meilės vyro rūbais apsirengt...

Mažesnė gėda, sako jausmas tyras,
Merginai rūbą keist, nei žodį — vyrui.

PROTĖJAS

O žodį — vyrui? Taip. Tikra tiesa!
Jei ištikimas vyras — jis be ydų,
Jei ne, jo kelias nuodėmėm nuklotas.
Aplenkia meilė nepastovų protą.
Kada regėt vien Džuliją geidžiau,
Ji švietė man už Silviją skaisčiau.

VALENTINAS

Gerai, gerai, paduokit man rankas.
Sujungsiu jas, ir būkit vėl draugai,—
Blogai, jei pyktis trunka per ilgai.

PROTĖJAS

Dangau, jau mano noras išsipildė.

DŽULIJA

Taip pat ir mano.

Įeina plėšikai, vesdami suimtus hercogą ir Turiją

PLĖŠIKAI

Štai grobis! Grobis, grobis!

VALENTINAS

Jų nelieskit.
Nelieskite! Tai hercogas, valdovas.
Šviesybę jūsų sveikina čionai
Išvytas Valentinas.

HERCOGAS

Valentinas?

TURIJAS

Ten Silvija; jinai priklauso man.

VALENTINAS
Nė žingsnio, Turijau, kitaip tuoj mirsi.
Tave pasieks manos rūstybės kardas.
Tik pavadink vėl Silviją sava,
Ir tau nė miesto sienos nepagelbės.
Štai stovi ji. Išdrįsk tik ją paliesti
Arba savu kvėpavimu sutepti!

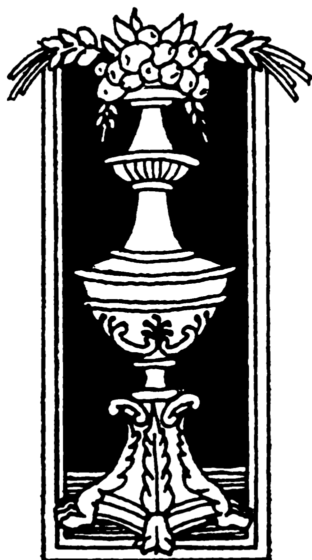
TURIJAS
Bet man jinai nerūpi, Valentinai!
Tiktai kvailys taip lįstų į pavojų
Dėl moteries, kuri nemyli jo.
Aš jos atsisakau, dabar ji tavo.

HERCOGAS
Tu juo labiau esi niekingas, žemas,
Kai, siekęs ją laimėt bet kokiais būdais,
Dabar jos taip lengvai atsisakai.
Prisiekiu savo protėvių šlove,
Kad aš tavim žaviuosi, Valentinai;
Manau, kad vertas tu valdovės meilės.
Žinok, aš savo pyktį pamirštu
Ir vėl kviečiu tave sugrįžt į rūmus.
Naujai žvelgiu į nuopelnus tavuosius,
Kuriems vargu ar gali kas prilygti.
Esi aukštos kilmės, geros šeimos,—
Imk Silviją, nes vertas jos esi.

VALENTINAS
Dėkoju jums; dabar esu laimingas.
Tačiau, valdove, Silvijos vardu
Vienos malonės paprašyti noriu.

HERCOGAS
Prašyk, aš tau neatsakysiu nieko.

VALENTINAS
Šie tremtiniai, kurie draugais man buvo,
Visi yra dori, garbingi žmonės.
Nebauskit jų, jei kuo ir nusikalto,
Ir leiskite sugrįžti iš tremties.
Prisiekiu, kad neteks dėl to gailėtis,
Jiems galite pavest svarbiausius darbus.
HERCOGAS
Įtikinai. Atleidžiu jiems ir tau.
Jie tavo valioj, nes žinai jų vertę.
Eime, užbaikim rietenas visas
Džiaugsmu, linksmybėm, iškilnia puota.
VALENTINAS
O pakeliui, valdove, gal išdrįsiu
Savom kalbom jums šypseną sukelti.
Sakykit, kaip patinka šitas pažas?
HERCOGAS
Žavus, drovus berniukas. Štai paraudo.
VALENTINAS
Žavus, tikrai. Bet ar tikrai berniukas?
HERCOGAS
Sakyk, ką reiškia tavo žodžiai?
VALENTINAS
Jums leidus, einant apsakysiu viską.
Tikrai galėsit lemtimi stebėtis.
Eime, Protėjau, lai bausmė tau bus,
Kad tavo meilės paslaptį atskleisiu.
Paskui kartu iškelsim vestuves,—
Bendra puota, bendri namai ir laimė.

tuščios meilės pastangos

VEIKĖJAI

FERDINANDAS, Navaros karalius

BIRONAS, LONGAVILIS, DIUMENAS — karaliaus palydos didikai

BOJE, MERKADAS — Prancūzijos princesės palydos didikai

ADRIANAS DE ARMADAS, keistuolis ispanas

TĖVAS NATANIELIS, pastorius

HOLOFERNAS, mokytojas

MULKIS, konsteblis

MAKAULĖ, juokdarys

MAŠALAS, ispano pažas

PRANCŪZIJOS PRINCESĖ

ROZALINA, MARIJA, KATERINA — princesės palydos damos

ŽAKNETĖ, jauna kaimietė

Didikai, tarnai ir kiti

Veiksmas vyksta Navaroje

PIRMAS VEIKSMAS

I scena

Navaros karaliaus parkas
Įeina Navaros karalius F e r d i n a n d a s, B i r o n a s, L o n g a v i l i s *ir* D i u m e n a s

KARALIUS

Tegul garbė, kurios gyvieji vaikos,
Ant mūsų kapo iškalta gyvens,
Pagražindama bjaurastį mirties.
Besotis Laikas neatims iš mūsų
Šlovės, kurią per pastangas įgysim;
Jinai jo dalgio ašmenis atšipins,
Mums amžinybę duos kaip palikimą.
Todėl visi kaip narsūs karžygiai,
Kariaujantys su pomėgiais savais
Ir armija didžia pasaulio norų,
Šio įsako laikysimės griežtai.
Pasaulio stebuklu taps Navara,
Šie rūmai — Akademija maža,
Rimties ir susimąstymo tvirtove.
Bironai, Longavili ir Diumenai!
Gyventi čia trejus metus prisiekėt,
Moksladraugiai manieji, ir laikytis
Nutarime išvardintų draudimų.
Jau davėt žodį; parašą padėkit,
Kad pats sava ranka nuplėštų šlovę
Sau tas, kuris pažeistų kokį punktą.

Jei ryžtatės gyventi kaip prisiekėt —
Rašykitės ir priesaiką tesėkit.

LONGAVILIS

Nusprendžiau; juk trejus metus tevargsim.
Nors kūnas ir sunyks, dvasia puotaus.
Galvos menkumą storas pilvas rodo,
O kūnui tunkant, susilpnėja protas.

DIUMENAS

Valdove mano, aš atsižadėjau
Niekingų šio pasaulio malonumų.
Juos palieku vergam žemų troškimų.
Gyvenimo džiaugsmų širdis negeis —
Visus man filosofija pakeis.

BIRONAS

Belieka jų žodžius tik pakartoti.
Aš priesaiką tesėsiu, mano pone,—
Trejus metus čia atsidėsiu mokslui.
Tačiau yra kiti griežti draudimai:
Sakysim, vengti moterų iš tolo,—
Tikiuosi, to nėra čia paminėta.
Ir dieną per savaitę kęsti alkį;
Kitom dienom — tevalgyti po kartą,—
Tikiuosi, to nėra čia paminėta.
Tris valandas kas naktį temiegoti
Ir nesudėti bluosto visą dieną,—
O aš kaip kūdikis miegu per naktį,
Kuri iki vidurdienio užtrunka.
Ir tai, tikiuosi, čia neįrašyta.
Vengt moterų ir pasninkaut be miego —
Aš negaliu, per menkos mano jėgos.

KARALIUS

Prisiekėt juk visų draudimų paisyt.

BIRONAS
Paprieštaraut norėčiau, jeigu leisit.
Trejus metus tebuvome sutarę
Paskirti mokslui, rūmuos užsidarę.
LONGAVILIS
Prisiekei tu be išlygų, Bironai.
BIRONAS
Juokais tai buvo, patikėkit, ponai.
Gal nusakysit mūsų mokslo prasmę?
KARALIUS
Jis leis įžvelgti paslėptąją esmę.
BIRONAS
Ko neįstengia nuovoka sveika?
KARALIUS
Tokia jau mokslo dieviška jėga.
BIRONAS
Tada aš kruopščiai tirsiu visa tai,
Kas priesaikos mums draudžiama griežtai.
Sakysim, kur pietaut galiu skaniai,
Kada puotų derėtų vengti uoliai.
Gražuolę kaip surasti sumaniai,
Kada mums neprieinamos gražuolės,
Ar, pažado laikytis neįstengiant,
Kaip jį sulaužyt, nuodėmės išvengiant.
Jei mokslas to mane išmokyt gali,
Metu visas abejones į šalį
Ir prižadu paklusti jūsų valiai.
KARALIUS
Tokie dalykai mokymuisi trukdo
Ir vien tuščiam žaidimui protą ugdo.
BIRONAS
Visi džiaugsmai tušti. Bet tie labiausiai,
Kurių per vargą siekęs, vargą pjausi.

Kol į knygas įnikęs kantriai stengies
Tiesos surasti šviesą — žvelgt į tiesą,
Šviesa apakinančią žvilgsnį, vengi.
Šviesa kely į šviesą stelbia šviesą.
Ir kol šviesa tamsoj tau atsivers,
Greičiausiai tavo akys užsimerks.
Geriau išmoktum žvilgsnį atgaivinti,
Į gražesnes akis jį panardinęs.
Viliodamos jos akinamai spindi
Ir su tavom akim šviesa dalinas.
Tarytum saulė mokslas. Neįstengs
Įžūlūs žvilgsniai jo mįslių įminti.
Tikrovę prisiskaitėliams uždengs
Kitų kadaise užrašytos mintys.
Krikštatėviai žvaigždžių ir šviesulių
Be vardo nė žvaigždelės nepalieka,
Bet ne mažesnis pluoštas spindulių
Pasiekia tuos, kuriem nerūpi niekas.
Per daug žinąs težino vien tik šlovę;
O duot vardus — tai ne pažint tikrovę.

KARALIUS

Kaip jis knygas išmoko pult iš knygų!

DIUMENAS

Sudrumsti protams proto jam nestigo!

LONGAVILIS

Usnis išrovė, usnys vėl išdygo.

BIRONAS

Pavasariai žąsų pulku nelygūs.

DIUMENAS

Kaip tai suprast?

BIRONAS

Ateina viskam laikas.

DIUMENAS
Prasmės nėra.
BIRONAS
Bet rimą atitaiko.
KARALIUS
Bironas tartum šaltis pavydus,
Kuris ankstyvus želmenis nukanda.
BIRONAS
Tegul. Kam girti vasaros turtus,
Kol paukščiai giesmei priežasties neranda?
Nelaikšis gimęs nenudžiugins nieko.
Kam liepti rožei per kūčias žydėti?
Prašyt gegužį pripustyti sniego?
Savasis metas viskam nužymėtas.
Vėlu jau mokslui, jūs suprasti turit.
Kam langą plėšti, kai atvertos durys?
KARALIUS
Bironai, leidžiu jums namo išvykti.
BIRONAS
Aš priesaiką daviau su ponais likti.
Kad ir tamsumą gyriau iškalbingai,—
Jūs šitaip dosnūs išminčiai nebūnat,—
Bet įžado laikysiuosi garbingai.
Trejus metus marinsiu savo kūną.
Kur popierius? Pažvelgsiu, ką jis skelbia.
Tegul jo svarbą parašas pagerbia.
KARALIUS
Ši nuolaida tave nuo gėdos gelbės.
BIRONAS *(skaito)*
„Item *: nė viena moteris neturi prieiti prie rūmų arčiau negu per mylią." Ar šitą jau paskelbėte?

* Taip pat *(lot.)*.

LONGAVILIS
Prieš keturias dienas.
BIRONAS
Nagi, o kokia bausmė numatyta?

(Skaito)

„Pažeidėjoms gresia liežuvio netekimas."
Kas taip sugalvojo?
LONGAVILIS
Aš tai padariau.
BIRONAS
Kam nuo to geriau?
LONGAVILIS
Te moteris atbaido ši bausmė.
BIRONAS
Vien mandagumui įsakas grėsmė.

(Skaito)

„Item: jei kuris nors per trejus metus bus pastebėtas besikalbąs su moterimi, jam teks iškęsti tokį viešą pažeminimą, kokį tik galės sugalvoti likusieji dvariškiai."

Draudimą šį, valdove, pats atmesit,—
Svečiai sudrums tuoj mūsų rūmų rimtį.
Iš Prancūzijos vyksta čia princesė,
Viešnia garbinga, ją reikės priimti.
Į čia ją gena reikalas svarbus,
Jai patikėtas sergančio karaliaus.
Todėl arba draudimas tuščias bus,
Arba tuščiai ji vyks į mūsų šalį.

KARALIUS

Negali būti! Kaipgi mes užmiršom!

BIRONAS

Prašauna mokslas visada pro viršų:
Kol mokais padaryti, ką norėtum,
Tą užmiršti atlikt, ką privalėtum.
Kada gavai, ko tau labiausiai trūksta,—
Kovos laimikio vien griuvėsiai rūksta.

KARALIUS

Geriau draudimą šitą mums pakeisti,
Nes būtinybė jį privers pažeisti.

BIRONAS

Taip, būtinybė per trejus metus
Tris tūkstančius privers pažeisti kartų.
Juk įgimtus žmonėm jausmų saitus
Apvaizda tenutrauks, maištaut neverta.
Jei priesaiką sulaužysiu — žinia,
Bus būtinybė vertusi mane.
Todėl draudimams pritariu nūnai.

(Pasirašo)

Ir jeigu kas išdrįstų nusižengti,
Bus gėda pažymėtas amžinai.
Man kaip visiems pagundų reikia vengti.
Tikiuosi, nors ne priesaikai sutvertas,
Nuvertint ją esu mažiausiai vertas.
Tačiau ar mes turėsim pramogų?

KARALIUS

Taip, rūmų svečias tam suteiks progų!
Atvyko iš Ispanijos didikas —
Augintojas naujos mados daigų.

Galva jo — tikras posakių vainikas.
Kalbų savųjų tuščias skambesys
Jam mielas kaip harmonija žavi.
Teisėju pasirinkdavo nesyk
Kivirčuose jį priešai ir savi.
Tasai vaizduotės kūdikis Armadas,
Gražbylyste savąja pasikliovęs,
Atskleis iš naujo, progai atsiradus,
Jau pamirštą ispanų žygių šlovę.
Džiaugsmų jūsiškių nežinau gerai,
Bet man tikrai patinka jo melai,
Ir poetu priimsiu jį mielai.

BIRONAS
Armadas — jau ne kartą sublizgėjęs
Naujausių žodžių ir madų gerbėjas.

LONGAVILIS
Su Makaule jie bus mums pramoga,
Neatsibos trimetė pareiga.

Įeina Mulkis su laišku ir Makaulė

MULKIS
Kur aš galėčiau pamatyti asmeniškai patį karalių?

BIRONAS
Štai jis, drauguži. Ko norėtum?

MULKIS
Aš pats asmeniškai jam atstovauju, nes esu jo didenybės konsteblis, bet norėčiau pamatyti jį iš arti.

BIRONAS
Jisai čia.

MULKIS

Sinjoras Arma-Arma reiškia jums pagarbą. Įvyko niekšybė; smulkiau sužinosite iš laiško.

MAKAULĖ

Jūsų didenybe, ten ir aš paminėtas.

KARALIUS

Šauniojo Armado laiškas.

BIRONAS

Kad ir koks menkas būtų laiško turinys, dievaži, aš tikiuosi pakilių žodžių.

LONGAVILIS

Aukštai kyla, žemai tupia; duok mums kantrybės, viešpatie!

BIRONAS

Ar išklausyti, ar susilaikyti nesijuokus?

LONGAVILIS

Nuolankiai išklausyti ir saikingai pasijuokti, arba susilaikyti ir nuo to, ir nuo to.

BIRONAS

Gerai, tegul tada jo stilius savaime nulems mūsų linksmumo laipsnį.

MAKAULĖ

Turinys susijęs su manim, jūsų didenybe. Tai dėl Žaknetės. Reikalas toks, kad aš įkliuvau su reikalu.

BIRONAS

Su kokiu reikalu?

MAKAULĖ

Paaiškinsiu būdą ir reikalą su priedurų, tai yra visus tris — pirmiausia būdą, paskui reikalą, o galiausiai priedurą. Mane pastebėjo su ja palei sargo būdą, kur mes aptarinėjom vieną reikalą, ir sugavo beeinant į parką paskui jos priedurą. Sudėję gaunam

iš viso tris dalykus: būdą, reikalą ir priedurą. O dabar dėl būdo: tai būdas, kuriuo vyras kalba su moterimi. Dėl reikalo: reikalas paprastai abiem žinomas.

BIRONAS

O dėl prieduro?

MAKAULĖ

Pridursiu, kai sužinosiu bausmę. Ir tesaugo viešpats teisųjį!

KARALIUS

Ar atidžiai išklausysite laišką?

BIRONAS

Taip, klausysime lyg orakulo.

MAKAULĖ

Taip žmogus dėl savo naivumo klauso kūno paliepimų!

KARALIUS *(skaito)*

„Didysis išrinktasai, dangiškojo valdovo vietininke, vienintelis Navaros viešpatie, mano sielos žemiškasis dieve ir kūną maitinantis globėjau."

MAKAULĖ

Kol kas nė žodžio apie Makaulę.

KARALIUS *(skaito)*

„Buvo taip. . ."

MAKAULĖ

Gal ir buvo taip, bet jeigu jis sako, kad buvo taip, jis, tiesą sakant, pats buvęs nebuvęs.

KARALIUS

Ramybės!

MAKAULĖ

Man ir visiems, kurie nelenda į mūšį.

KARALIUS

Nė žodžio!

MAKAULĖ

Susimildami, apie kitų paslaptis.

KARALIUS *(skaito)*

„Buvo taip, kad, prislėgtas gedulingo atspalvio melancholijos, aš nedvejodamas ėmiau gydyti savo juodą neviltį pačiais geriausiais vaistais — tavo sveikatą stiprinančiu oru. Ir kadangi esu džentelmenas, leidausi pasivaikščioti. Kokiu laiku, kada? Apie šeštą valandą. Tada, kai galvijai įninka ėsti, paukščiai suskanta lesti, o žmonės sėda prie valgio, vadinamo vakariene. Tiek apie laiką. Dabar apie vietovę, kurioj... Kurioj, taip tariant, aš tuo metu vaikščiojau. Ji vadinama tavo parku. Dabar apie vietą, kur... Kur, taip tariant, išvydau aną begėdišką ir begaliniai smerktiną įvykį, iš mano sniego baltumo plunksnos išsunkusį juodmedžio spalvos rašalą, kurį tu čia dabar įžiūri, matai, regi ar pastebi. Bet grįžkime prie vietos; ji yra tavo keistai išraizgyto sodo šiaurės žiemryčiuose, į rytus nuo jo vakarinio kampo. Kaip tik čia aš pamačiau tą niekingą prastuolį, tą menką kirminą, kuris tave linksmina..."

MAKAULĖ

Tai čia apie mane?

KARALIUS *(skaito)*

„Tą beraštį ir tamsų sutvėrimą..."

MAKAULĖ

Atseit mane?

KARALIUS *(skaito)*

„Tą lėkštą pataikūną..."

MAKAULĖ
Vis dar apie mane?
KARALIUS *(skaito)*
„Kuris, kaip aš menu, vadinamas Makaule..."
MAKAULĖ
A, apie mane!
KARALIUS *(skaito)*
„Susidėjusį ir bendraujantį, priešingai tavo priimtam ir paskelbtam nutarimui bei galiojančiam įsakui, su — o! man liežuvis neapsiverčia pasakyti su kuo..."
MAKAULĖ
Su merga.
KARALIUS *(skaito)*
„Su mūsų pramotės Ievos palikuone, su moteriška būtybe, arba, idant tavo malonybė aiškiau suprastų, su moterimi. Jį aš, kaip man liepia mano didžiai vertinama pareiga, siunčiu tau, kad gautų pelnytą bausmę, ir patikiu jo apsaugą tavo didenybės tarnautojui Entoniui Mulkiui, vyrui, pasižyminčiam gera reputacija, manieromis, nepriekaištingu išsiauklėjimu ir pagarbumu."
MULKIS
Tai aš, jums leidus, aš esu Entonis Mulkis.
KARALIUS *(skaito)*
„Dėl Žaknetės — nes taip vadinasi silpnybės indas, kurį užklupau aukščiau minėto prastuolio draugijoje,— tai aš ją sulaikau, kaip indą įstatymų rūstybei išlieti, ir, tavo didenybei davus bent mažiausią ženklą, pristatysiu ją į teismą. Visiškai atsidavęs ir pareigos karščiu liepsnojančia širdimi, tavo
don Adrianas de Armadas"

BIRONAS

Ne toks šaunus, kaip tikėjausi, tačiau nieko geresnio iki šiol dar neteko girdėti.

KARALIUS

Taip, geriausias iš blogiausių. Na, meldžiamasis, ką apie tai pasakysi?

MAKAULĖ

Jūsų didenybe, bobą prisiimu.

KARALIUS

Ar girdėjai, kas buvo skelbta?

MAKAULĖ

Prisipažįstu, kad daug girdėjau, bet mažai išgirdau.

KARALIUS

Paskelbta: metai kalėjimo tam, kuris bus užkluptas su moterimi.

MAKAULĖ

Bet aš nebuvau su moterimi. Mane užklupo su panele.

KARALIUS

Ir tai buvo skelbta: „su panele".

MAKAULĖ

Bet kad jinai ir ne panelė. Ji dar nekalta.

KARALIUS

Tai irgi numatyta. Buvo skelbta: „su nekalta".

MAKAULĖ

Jeigu taip, tai aš paneigiu jos nekaltumą. Buvau sugautas su merga.

KARALIUS

Ši merga, meldžiamasis, niekuo pačiam nepagelbės.

MAKAULĖ

Ši merga, valdove, man pagelbės.

KARALIUS

Meldžiamasis, skelbiu nuosprendį: savaitė pasninko su vandeniu ir pelų duona.

MAKAULĖ

Geriau mėnuo maldų pasmaguriaujant šlaunele ir koše.

KARALIUS

O don Armadas bus tavo sargybinis.
Bironas jį tegul tenai pristato,
O mes pradėsim, ponai, įgyvendint,
Ką iškilmingai viens kitam prisiekėm.

Karalius, Longavilis ir Diumenas išeina

BIRONAS

Kertu lažybų: galvą prieš kepurę,—
Šie pažadai pavirs į kvailą juoką.
Ei tu, keliaukim!

MAKAULĖ

Aš kenčiu už tiesą, pone; nes juk tiesa, kad buvau sugautas su Žaknete, o Žaknetė iš tiesų mergina. Todėl būk sveika, karčioji laimės taure! Ateis diena, kai vėl nusišypsos man sielvartas, o iki tol, liūdesy, palauk!

II scena

Ten pat
Įeina A r m a d a s ir M a š a l a s

ARMADAS
Berniuk, koks čia ženklas, jei didžiadvasį žmogų apima melancholija?
MAŠALAS
Rimtas ženklas, pone, kad jis atrodys nuliūdęs.
ARMADAS
Bet juk liūdesys niekuo nesiskiria nuo melancholijos, mielas išdykėli.
MAŠALAS
Ką jūs, pone, netiesa! Tikrai netiesa!
ARMADAS
Tai kaip tu gali atskirti liūdesį nuo melancholijos, jautrusis jaunuoli?
MAŠALAS
Parodydamas įprastą jų veikimą, surembėjęs senoli.
ARMADAS
Kodėl „surembėjęs"? Kodėl „senolis"?
MAŠALAS
Kodėl „jautrusis"? Kodėl „jaunuolis"?
ARMADAS
Aš pasakiau tai, jautrusis jaunuoli, kaip epitetą, atitinkamai susijusį su tavo jaunu amžiumi, kurį galima apibūdinti kaip jautrų.
MAŠALAS
O aš, surembėjęs senoli, kaip titulą, atitinkantį jūsų senatvę, kurią galima pavadinti surembėjusia

ARMADAS
Gražu ir taiklu.
MAŠALAS
Ką jūs norite pasakyti, pone? Ar kad aš gražus, o mano posakis taiklus, ar kad aš taiklus, o mano posakis gražus?
ARMADAS
Tu gražus todėl, kad nedidelis.
MAŠALAS
Nedidelis grožis iš to, kad nedidelis. O kodėl taiklus?
ARMADAS
Taiklus todėl, kad miklus.
MAŠALAS
Ar čia man pagyrimas, pone?
ARMADAS
Toks, kokio nusipelnei.
MAŠALAS
Aš taip sakyčiau, pagirdamas ungurį.
ARMADAS
Kad jis išradingas?
MAŠALAS
Ne, kad jis miklus.
ARMADAS
Noriu pasakyti, kad tavo atsakymai slidūs. Man net kraujas įkaista.
MAŠALAS
Dabar man jau atsakyta, pone.
ARMADAS
Nemėgstu, kai mane veda iš kantrybės.
MAŠALAS *(į šalį)*
Kaip tik atvirkščiai: kantrybė jo nemėgsta.

ARMADAS

Esu pažadėjęs trejus metus studijuoti su karalium.

MAŠALAS

Tam užtenka ir valandos, pone.

ARMADAS

Neįmanomas dalykas.

MAŠALAS

Kiek bus triskart vienas?

ARMADAS

Aš nesu geras skaičiuotojas — tegul tuo užsiima smuklininkas.

MAŠALAS

O jūs, pone, džentelmenas ir lošėjas.

ARMADAS

Prisipažįstu dėl vieno ir dėl antro. Tai puošia tikrą vyrą.

MAŠALAS

Tada jūs tikriausiai žinote, kiek bus prie dviejų akių pridėjus vieną?

ARMADAS

Bus viena akim daugiau negu dvi.

MAŠALAS

Neišmanėliai, prasčiokai tokiu atveju sakytų „trys".

ARMADAS

Teisingai.

MAŠALAS

Taigi, pone, ar čia daug reikia to mokslo? Štai jūs nė triskart nemirktelėjot, o trejetą jau išstudijavom. Dabar prie trejeto labai lengva pridėti žodį „metai" ir tais dviem žodžiais baigti trejų metų moks-

lą. Tiek sykių ir mokytas arklys sugebėtų trepteléti koja.

ARMADAS

Labai gražiai išvedei!

MAŠALAS *(į šoną)*

Įrodymui, kad tu esi nulis.

ARMADAS

O dabar aš turiu prisipažinti, kad įsimylėjau. Ir lygiai kaip yra puolęs įsimylėjęs karys, taip aš esu įsimylėjęs puolusią moterį. Jeigu, pakėlęs savo kardą prieš meilės liepsną, galėčiau išsivaduoti iš nuodėmingų minčių, aš paimčiau geismą į nelaisvę ir atiduočiau kokiam nors prancūzų dvariškiui mainais už naują salonų madą. Aš niekinu atodūsius ir manau, kad turėčiau nuginčyti Kupidoną. Paguosk mane, berniuk. Pasakyk, kokie didieji vyrai buvo įsimylėję?

MAŠALAS

Herkulis, pone.

ARMADAS

Ak, mieliausias mano Herkuli! Kas dar, brangusis berniuk? Išvardink dar bent kelis įžymius vyrus. Ir kad jie, mano mielas, būtų garsėję gera reputacija ir mokėjimu laikytis.

MAŠALAS

Samsonas, pone. Jis tikrai mokėjo laikytis, nes galėjo išlaikyti ant nugaros ir nešti miesto vartus kaip nešikas.[1] Ir jis buvo įsimylėjęs.

ARMADAS

O tvirtablauzdi Samsone! O stambiakauli Samsone! Aš tikrai geriau už tave valdau rapyrą, nors ir negalėčiau nešioti vartų taip kaip tu. Ir aš taip pat

įsimylėjęs. O kas buvo Samsono mylimoji, mielasis Mašale?

MAŠALAS

Moteris, pone.

ARMADAS

Kokio gymio?

MAŠALAS

Visų keturių arba trijų, arba dviejų, arba vieno iš keturių.

ARMADAS

Pasakyk man tiksliai, kokio gymio?

MAŠALAS

Žalia kaip jūros vanduo, pone.

ARMADAS

Ar tai vienas iš keturių gymių?

MAŠALAS

Taip parašyta, pone. Ir pats geriausias iš visų.

ARMADAS

Iš tikrųjų, žalia yra įsimylėjusių spalva, bet man atrodo, kad Samsonui nederėjo turėti tokios spalvos mylimąją. Jis, žinoma, ją pamilo dėl proto?

MAŠALAS

Tikrai taip, pone, nes jos protas buvo žalias.

ARMADAS

O mano mylimosios veidas skaisčiausios baltos ir raudonos spalvos.

MAŠALAS

Po tokia spalva, pone, slepiamos pačios neskaisčiausios mintys.

ARMADAS

Paaiškink, paaiškink, apsišvietęs kūdiki.

MAŠALAS

Tėvo prote ir motinos liežuvi, padėkite man!

ARMADAS

Koks mielas vaiko kreipinys! Koks gražus ir jaudinantis!

MAŠALAS

Jei jos spalva rausvai balta,
Kas trūkumus parodys?
Juk rausta skruostai, kai kalta,
Kai bijo — blykšta grožis.
Tad jeigu ji kalta ar bijo —
Jos veidas to nežymi.
Spalva išlieka ta pati jo,
Kokia yra nuo gymio.

Pavojingos eilės, pone, prieš baltą ir raudoną spalvą.

ARMADAS

O ar atsimeni, berniuk, baladę apie karalių ir driskę? [2]

MAŠALAS

Prieš tris šimtus metų žmonės buvo padarę tokią nuodėmę, bet dabar tos baladės, manau, niekur nebeišgirsi. O jei ir išgirstum, tai ji netiks nei užrašyti, nei dainuoti.

ARMADAS

Aš noriu, kad tas pasakojimas būtų užrašytas iš naujo, tada mano paklydimas turėtų autoritetingą precedentą. Berniuk, aš tikrai myliu tą kaimietę, kurią sugavau parke su tuo mąstančiu gyvuliu Makaule. Ji verta...

MAŠALAS *(į šalį)*

Rykštės. O meilužio tai jau tikrai geresnio už mano poną.

ARMADAS

Padainuok, berniuk, nes mano širdį prislėgė sunki meilės našta.

MAŠALAS

O, tai labai keista, nes jūs mylite lengvo būdo moterį.

ARMADAS

Prašom padainuoti.

MAŠALAS

Palaukime, kol praeis šita kompanija.

Įeina *Mulkis, Makaulė ir Žaknetė*

MULKIS

Pone, karalius maloningai paveda jums prižiūrėti Makaulę. Jūs turite neleisti jam linksmintis, bet bausti nereikia — jis tik privalo tris dienas per savaitę pasninkauti. Šią merginą man įsakyta laikyti parke. Ji bus padienė darbininkė. Mano pagarba.

ARMADAS

Parausdamas aš išsidaviau. Mergaite!

ŽAKNETĖ

Ką, žmogau?

ARMADAS

Aš aplankysiu tave namely.

ŽAKNETĖ

Jis visai netoli.

ARMADAS

Aš žinau, kur jis stovi.

ŽAKNETĖ
Dieve, koksai protingas!
ARMADAS
Tu išgirsi nuostabių dalykų.
ŽAKNETĖ
Iš veido matyti.
ARMADAS
Aš myliu tave.
ŽAKNETĖ
Jau girdėjau.
ARMADAS
Na, iki pasimatymo.
ŽAKNETĖ
Prašom pro šalį!
MULKIS
Eime, Žaknete!

Mulkis ir Žaknetė išeina

ARMADAS
Niekše, tu turėsi pasninkauti už savo nusižengimus tol, kol tau bus atleista.
MAKAULĖ
Tikiuosi, pone, kad galėsiu atlikti bausmę pilnu pilvu.
ARMADAS
Atsiimsi bausmę su kaupu.
MAKAULĖ
Būsiu jums dėkingesnis negu jūsų tarnai, kuriems atlyginama su nepriteklium.
ARMADAS
Išveskite šį nenaudėlį. Uždarykite jį.

MAŠALAS

Eime, prasikaltęs verge. Greičiau!

MAKAULĖ

Neliepkit manęs uždaryti, pone. Aš noriu pasninkauti laisvėj.

MAŠALAS

Ne, pone, tai būtų palaidas pasninkas. Tavo vieta kalėjime.

MAKAULĖ

Ką gi, jei man bus lemta pamatyti linksmąsias vargo dienas, kurias aš esu matęs, tada kai kas pamatys. . .

MAŠALAS

Ką pamatys?

MAKAULĖ

Nieko, ponaiti Mašale, nieko tokio. Į ką žiūrės, tą ir pamatys. Kaliniui nedera per daug tyliai kalbėti, todėl aš ir susilaikysiu. Ačiū dievui, kantrybės turiu ne daugiau už kitus, todėl ir galiu išlikti ramus.

Mašalas ir Makaulė išeina

ARMADAS

Man brangi net šita žemė, tokia niekinga, kurią lietė jos batas, dar niekingesnis, avimas jos kojos, paties niekingiausio daikto iš visų čia suminėtų. Jei aš myliu, tai sulaužysiu priesaiką ir pasirodysiu esąs apgavikas. Bet ar gali būti tikra tokia meilė, kuri prasideda apgavyste? Meilė — tai raganos apžavai, meilė — tai velnias, meilė — vienintelis blogio pasiuntinys. Tačiau Samsonas pasidavė jos pagundai, o jis turėjo neprilygstamą jėgą. Ji apmulkino

Saliamoną, o jis buvo kaip reta išmintingas. Kupidono strėlės neįstengė atremti Herkulio vėzdas. Juo labiau ji galingesnė už ispano rapyrą. Man netiks nei vienas, nei antras ginčų sprendimo būdas: į špagos dūrius Kupidonas nekreipia dėmesio, dvikovos nuostatų nepripažįsta. Jis niekinamai vadinamas berniuku, bet vertas garbės, nes įveikia vyrus. Sudie, karžygio narsa! Rūdyk, rapyra! Nutilk, būgne! Jūsų valdovas įsimylėjęs. Taip, jis myli. Padėkit man, improvizacijos ir eiliavimo dievai, nes tuoj imsiu kurti sonetą. Gyviau, prote! Pirmyn, plunksna! Aš pasirengęs prirašyti foliantus.

(Išeina)

ANTRAS VEIKSMAS

I scena

Parkas
Įeina *Prancūzijos princesė, Rozalina, Marija, Katerina, Boje, didikai ir tarnai*

BOJE
Princese, pagalvokit susikaupus,
Ką siuntė jūsų tėvas ir pas ką,
Ir kokį darbą pavedė atlikti.
Jūs, pagarbą sau pelniusi visų,
Derėsitės su vyru prakilniu,
Navaros neprilygstamu karalium,
Įkūnijančiu žmogiškas dorybes.
Čia spręsis Akvitanijos likimas;
Šalis ta — karalienės vertas kraitis.
Tad dosniai skleiskit savo retą žavą,
Nes buvo jums gamta dosni kaip reta,
Kada, pasaulį likusį nuskriaudus,
Nepašykštėjo žavesio tik jums.
PRINCESĖ
Boje, tegul ir menkas mano grožis,
Bet jam nereikia pagyrų tuščių.
Akių sprendimas grožio vertę lemia,
O ne įkyrios pardavėjo kalbos.
Klausydama, kaip aukštinat mane,
Aš daug mažiau didžiuojuosi nei jūs,
Parodęs savo iškalbą ir protą.

Dabar štai mokytojui pamoka:
Kaip žinote, visur jau sklinda gandas,
Kad griežtą įžadą karalius davęs —
Trejus metus, kol baigsis mokslo kančios,
Nuo moterų apsaugot rūmų rimtį.
Todėl, atrodo, reiktų, prieš įžengiant
Pro šio valdovo uždraustus vartus,
Jo nuomonę ištirti. Ir užtat,
Žinodami, ko esat vertas, skiriam
Jus atstovu ir pasiuntiniu mūsų.
Praneškite, kad nori jį matyt
Atvykus čia princesė Prancūzijos,
Kad reikalas — nedelstinas, svarbus.
Dabar skubėkit. Lauksiu nuolankiai,
Kokia bus jo aukščiausioji valia.

BOJE

Didžiuojuos, kad pasitikit. Keliauju.

PRINCESĖ

Kas išdidus, didžiuotis nesiliauja.

B o j e išeina

Sakykit, ponai, kas, be Navariečio,
Iš jo palydos įžadus tuos davė?

PIRMASIS DIDIKAS

Dar Longavilis.

PRINCESĖ

Ar pažįstat jį?

MARIJA

Taip, aš pažįstu. Per vestuvių puotą,
Normandijoj, kai lordas Perigoras
Gražuolę Falkonbridžo dukrą vedė,

Buvau sutikus šitą Longavilį.
Jį gerbia kaip retų gabumų vyrą,
Menų žinovą ir šlovingą karį.
Ko besiimtų, jam pavyksta viskas.
Viena dėmė dorybių spindesy —
Jei gali būti spindesys dėmėtas,—
Kad turi aštrų protą, kietą valią,
Todėl įgelti linkęs. Esant progai,
Nė vieno pašnekovo nepagaili.

PRINCESĖ

Linksmų patyčių meistras, jei neklystu?

MARIJA

Visi taip sako, kas tik jį pažįsta.

PRINCESĖ

Tie sąmojingi protai greit nuvysta.
Kas likusieji?

KATERINA

Diumenas, išsilavinęs jaunuolis.
Visi jį myli, kas dorybę myli.
Galėtų daug pakenkti, bet be pykčio,
Nes protas jo papuoštų ir baidyklę,
O grožis patraukliu paverstų kvailį.
Mes matėmės pas grafą Alansoną,
Tačiau man trūksta žodžių jo dorybėms
Ir būdo patrauklumui apsakyti.

ROZALINA

Ten buvo kitas draugas jo tada.
Jei tik neklystu, jis vardu Bironas.
Dar niekada sutikus nebuvau
Už jį linksmesnio vyro — pašnekovo,
Kuris juokauja, bet ir saiką žino.
Jo žvilgsnis moka rasti protui darbo:

Į ką tiktai pirmasis benukryptų,
Antrasis sąmoju linksmu paverčia.
O jo liežuvis perteikia mintis
Taip vykusiai, kuo maloniausiais žodžiais,
Kad ir seni ausies neatitraukia,
O jaunesni sulaikę kvapą klauso,—
Toksai žavus, sklandus jo sakinys.

PRINCESĖ
Apsaugok viešpatie! Nejaugi visos
Įsimylėjote, kad kiekviena
Pasirinktą išgyrėte be saiko?

PIRMASIS DIDIKAS
Boje ateina.

Sugrįžta Boje

PRINCESĖ
Na, tai kaip jums sekės?

BOJE
Karalius žino jau, kad jūs atvykot.
Jisai kartu su įžadų draugais
Jau ruošėsi sutikti jus, princese,
Prieš man ateinant. Štai ką sužinojau:
Kad įžadų sulaužyti nereiktų,
Į savo tuščią namą įsileidžiant,
Norėtų jis lauke jus apgyvendint —
Lyg atkeliavusią apgulti rūmų.
O štai ir Navarietis.

Įeina karalius, Longavilis, Diumenas, Bironas ir palyda

KARALIUS

Gražioji princese, būkite mano viešnia!

PRINCESĖ

„Gražiąją" aš jums grąžinu, o būti jūsų viešnia dar negaliu. Šių rūmų stogas per aukštas, kad galėtų priklausyti jums, o pasveikinimas atvirame lauke man per žemas.

KARALIUS

Pasveikinta jūs būsit mano rūmuos.

PRINCESĖ

Tai man patinka. Veskite tenai.

KARALIUS

Palaukite. Aš įžadus daviau.

PRINCESĖ

Tepadeda jums dievas juos sulaužyt.

KARALIUS

Nieku būdu! Tiktai ne savo noru.

PRINCESĖ

Tai noras juos sulaužys. Vien tik noras.

KARALIUS

Princese, jūs nežinote, ką sakot.

PRINCESĖ

Nežinantis dažnai išmintingesnis
Už tą, kuris tik dedasi žinąs.
Girdėjau, kad namus prisiekėt saugot.
To įžado juk nuodėmė laikytis,
Ir nuodėmė jį laužyt.
Tačiau atleiskit mano įžūlumą.
Aš mokytojo mokyti nelinkus.
Čia malonėkit perskaityt, ko noriu,
Ir man iškart sprendimą pasakykit.

(Duoda jam raštą)

KARALIUS
Su mielu noru, jei iškart galėsiu.
PRINCESĖ
Jūs paskubėkit, kad greičiau išvykčiau,
Kad įžadų sulaužyti nereiktų.
BIRONAS
Ar su jumis nešokau Brabante?
ROZALINA
Ar su jumis nešokau Brabante?
BIRONAS
Žinau, kad šokot.
ROZALINA
Kuriem galam tada reikėjo klausti?
BIRONAS
Nesikarščiuokit.
ROZALINA
Tai jūs mane suerzinot paklausęs.
BIRONAS
Per karštas jūsų protas, greit išseks.
ROZALINA
Anksčiau į liūną raitelis pateks.
BIRONAS
Kiek dabar laiko?
ROZALINA
Ta valanda, kada kvailiai paklausia.
BIRONAS
Kloties linkiu tam šydui kuo geriausios.
ROZALINA
Nes veidą jis gerai užkloja!

BIRONAS
Ir daug meilužių privilioja.
ROZALINA
Amen. Be jūsų man užtenka.
BIRONAS
Tada man pasitraukti tenka.
KARALIUS
Princese, praneša man jūsų tėvas,
Kad šimtą tūkstančių grąžinęs kronų.
Tie pinigai — tik pusė paskolos,
Kurią jam mano tėvas buvo davęs.
Bet netgi jeigu tėvas arba aš
Ir būtume tiek gavę (o negavom),
Dar lieka šimtas tūkstančių skolos —
Ar Akvitanija, kuria laidavo,
Nors ji ir neverta tokios sumos.
Jei jūsų tėvas sugrąžintų man
Tuos pinigus, kurie pas jį dar likę,—
Aš Akvitanijos atsisakyčiau
Ir santarvėj gražioj su juo gyvenčiau.
Tačiau, atrodo, jis kitaip galvoja.
Laiške jis teigia man jau sumokėjęs
Tą šimtą tūkstančių, o neketina
Mokėti kita tiek, kad ir toliau sau
Galėtų Akvitaniją valdyti.
O mums geriau, kad atiduotų jis
Tuos pinigus, kuriuos skolingas tėvui,
Negu nuniokotą, beturtį kraštą.
Princese, jei pasiūlymai karaliaus
Nebūtų protui nepriimtini,
Priimčiau juos, nepaisydamas proto,
Kad jūs laiminga vyktumėt namo.

PRINCESĖ
Įžeidžiate karalių, mano tėvą,
Ir savo reputaciją gadinat,
Jei neprisipažįstate, kad gavot
Tuos pinigus, garbingai sumokėtus.
KARALIUS
Tai netiesa, aš negaliu sutikti.
Jei man įrodysit, grąžinsiu juos,
Ar Akvitanija liks jums.
PRINCESĖ
Girdėjot?
Boje, įteikite karaliui raštą,
Kuriuo jo tėvo iždo pareigūnai
Patvirtino gavimą.
KARALIUS
Kur jisai?
BOJE
Atleiskite, valdove, bet paketas
Su tuo raštu dar tebėra kely.
Tačiau rytoj galėsim jį parodyt.
KARALIUS
Man to pakanka. Štai kada galėsim
Aptart visokias nuolaidas protingas.
Kol kas priimkit tokį svetingumą,
Kurį garbė, išsaugodama garbę,
Suteikti gali jums, kilni princese.
Atverti savo vartų negaliu,
Bet čia surengsiu tokį priėmimą,
Kad, prieglobsčio neradę mano rūmuos,
Suprasit radę jį manoj širdy,
Gerumas jūsų man atleis, sudie,
Rytoj mes vėl čionai apsilankysim.

PRINCESĖ
Te kilnūs siekiai jums krūtinę šildo!
KARALIUS
Ko man linkėjai, tau teišsipildo!

(Išeina)

BIRONAS
Mano širdis trokšta žavėtis jumis.
ROZALINA
Padėkite jai. Būtų miela ją pamatyti.
BIRONAS
Geriau jūs išgirstumėt jos dejones.
ROZALINA
Ar kvaišelė serga?
BIRONAS
Sunkia širdgėla.
ROZALINA
Nuleiskit kraują iš širdies.
BIRONAS
Ar jai toks gydymas padės?
ROZALINA
Taip, vaistai šie yra patikimi.
BIRONAS
Tai perverkit ją savo akimi.
ROZALINA
Ne, man peiliu geriau išeina.
BIRONAS
Tesaugo viešpats jūsų šeimą!
ROZALINA
Ir jus taip pat nuo ilgo amžiaus.

BIRONAS
Ne, dėkui jums. Tik veltui tramdžiaus.

(Eina į šalį)

DIUMENAS
Kas ta dama tenai, ar jūs nežinot kartais?
BOJE
Iš Alansono ji, Katerina jos vardas.
DIUMENAS
Tikrai žavi dama. Tai likit sveikas, pone.

(Išeina)

LONGAVILIS
Kas ta, baltais drabužiais apsirengus?
BOJE
Tai moteris, šviesoj pažinti lengva.
LONGAVILIS
Lengviau tamsoj. Bet vardas, kaip vadinti?
BOJE
Tik vieną turi, negražu atimti.
LONGAVILIS
Kieno duktė jinai?
BOJE
Savos mamos, man sakė.
LONGAVILIS
Jūs vertas gaut į akį!
BOJE
Tiktai neužsigaukit,
Jos tėvas Falkonbridžas.

LONGAVILIS
Jau nepykstu, juokaukit.
Jinai tikrai graži.
BOJE
Neklystat, dievaži.

Longavilis išeina

BIRONAS
Kas toji mergina?
BOJE
Tenai? Rozalina.
BIRONAS
Jinai jau radus porą?
BOJE
Ras pagal savo norą.
BIRONAS
Aš jums dėkoju ir lenkiuos.
BOJE
Mes apsilenksime, tikiuos.

Bironas išeina

MARIJA
Ką tik girdėjote visi Bironą kandų.
Neieško jis kišenėj žodžio.
BOJE
Nes neranda.
PRINCESĖ
Gražiai jūs prispaudėt liežuvį jo landų.
BOJE
Pasišiaušęs vis puolė, paskui išsigando.

MARIJA

Du įkaitę ožiai.

BOJE

Gal ežiai geriau tąsyk.
Jei ožys — tavo lūpų, stirnaite, užkąsiu.

MARIJA

Jūs ožys, o aš pieva,— koks sąmojis žalias!

BOJE

Tai man leidžiat ganytis?

(Bando ją pabučiuoti)

MARIJA

Ne, mielas ożeli.
Mano lūpos nėra ganykla visam kaimui.

BOJE

Tada kam jos priklauso?

MARIJA

Tik man ir dar laimei.

PRINCESĖ

Ir šmaikščiausi juokai atsibosta savaime.
Neeikvodami sąmojo čia savo ginčams,
Pataupykit karaliui ir trims jo mokslinčiams.

BOJE

Kol kas sugebėjimu savo tikiu
Širdies tylią kalbą suprast iš akių.
Ir man užsikrėtęs karalius atrodė.

PRINCESĖ

Bet kuo?

BOJE

Liga, kuriai „meilė" gal tinkamas žodis.

PRINCESĖ
Taip manot?
BOJE
Gyvybė jo traukės iš rankų ir kojų
Į rūmus akių, kur aistra suliepsnojo.
Kai ženklą įspaudėt karaliaus širdy,
Suspindo jinai akyse išdidi.
Liežuvis, užuot pasitenkinęs lūpom,
Į žvilgsnį patekti skubėdamas, klupo.
Kiek buvo jutimų — į regą subėgo,
Rečiausiu grožiu trokšdami pasimėgaut,
Ir jo akyse lyg dėžutėj slypėjo,
Kaip deimantai priešais kilmingą pirkėją;
Pro krištolo dangtį jie gundomai šviečia,
Kiekvieną praeivį nupirkti juos kviečia.
Ir taip sužavėtos atrodė jo akys,
Kad žvilgsniui jo žvilgsnis apstulbintas sakė:
Tebus Akvitanija tavo, negaila
Man nieko už tavąjį bučinį meilų.
PRINCESĖ
Eime į pastogę. Boje šiandien sekas.
BOJE
Vien tai pasakyt, ką jo žvilgsnis pasakė.
Karaliaus akims aš tesuteikiau kalbą,
Jo žvilgsniui — liežuvio ir lūpų pagalbą.
ROZALINA
Jis kaip sąvadautojas apsuka galvą.
MARIJA
Jisai Kupidono senelis, todėl toks smarkus.
ROZALINA
Tada Venera tik į mamą, nes tėvas klaikus.

BOJE
Ar girdit, padūkėlės...
MARIJA
Ne.
BOJE
Aš mėginčiau...
ROZALINA
Rast kelią namo?
BOJE
Jūsų nieks nenuginčys.

TREČIAS VEIKSMAS

I scena

Parkas
Įeina Armadas ir Mašalas

ARMADAS
Pragysk, vaikeli. Sudirgink mano klausos pojūtį.
MAŠALAS *(dainuoja)*
Kon-ko-li-nel. . .[3]
ARMADAS
Miela daina! Štai, jaunystės pumpure, imk raktą, išleisk tą kaimietį ir skubinai pristatyk jį čia. Aš noriu per jį pasiųsti laišką savo meilei.
MAŠALAS
Šeimininke, ar norite pavergti ją prancūziškai?
ARMADAS
Ką tu nori pasakyt? Prancūziškai kalbėdamas?
MAŠALAS
Ne, mano valdove. Jums tiktai reikia liežuvio galu švilpauti džigą, kanarietiškai raitant kojas ir tolydžio vartant akis; vieną garsą iššvokšti, antrą išdainuoti, tarpais iš gerklės, tarsi, dainuodamas apie meilę, būtumėt ją prarijęs, o kartais per nosį, tarsi, kvėpuodamas meile, būtumėt ją įkvėpęs. Skrybėlę užvožkite kaip stogą virš savo akių vitrinos, rankas sukryžiuokite ant apdribusios liemenės, kaip triušis letenas ant iešmo, arba susikiškite į kišenes, kaip žmonės senuose paveiksluose. Ir neužtęskite per daug vieno motyvo,— užraukėt, ir toliau. Štai kokio

reikia meilumo ir supratingumo, kad suviliotum gražias merginas, kurios ir be jų duodasi suviliojamos. Štai tokie dėmesio verti vyrai — atkreipkite dėmesį į mano žodžius — ir yra labiausiai jų mėgstami.

ARMADAS

Kiek tau kainavo tokia patirtis?

MAŠALAS

Vieną skatiką pastabumo.

ARMADAS

Ar iš tiesų? Ar iš tiesų?

MAŠALAS

„Arkliukas pamirštas visų." [4]

ARMADAS

Ar tu mano mylimąją vadini „arkliuku"?

MAŠALAS

Ne, šeimininke. Šventės arkliukas būdavo eržilas, o jūsų mylimoji turbūt tikra kumelė. Bet ar jau užmiršote savo mylimąją?

ARMADAS

Beveik užmiršau.

MAŠALAS

Koks neatidus mokinys! Nejaugi dėl jos praradote atmintį?

ARMADAS

Ir atmintį, ir išmintį, berniuk.

MAŠALAS

Ir mintį, šeimininke. Aš jums įrodysiu visus tris teiginius.

ARMADAS

Ką tu įrodysi?

MAŠALAS

Kad ne veltui gyvenu, ir, ką sakiau, įrodysiu

vienu akimirksniu. Jūs praradote atmintį, nes jūsų atmintis priklauso jai. Praradote išmintį, nes ji neišeina jums iš minties. Ir praradote mintį, nes negalite įminti jos ketinimų.

ARMADAS

Aš ir esu toks trejopas.

MAŠALAS

Padauginkite dar iš trijų, o vis tiek išeis nulis.

ARMADAS

Atvesk čia tą eržilą. Tegul jis nuneša mano laišką.

MAŠALAS

Kaip gerai tinka! Arklys — asilo pasiuntinys.

ARMADAS

Ei, ką tu pasakei!

MAŠALAS

Tikrai, pone, jums reiktų pasiųsti tą asilą raitą ant arklio, nes jis labai lėtai juda. Bet aš jau einu.

ARMADAS

Kelionė trumpa. Skubėk!

MAŠALAS

Aš greitas kaip švinas, pone.

ARMADAS

Ką reiškia tavo žodžiai?
Juk švinas — tai negyvas, sunkus ir lėtas kūnas.

MAŠALAS

Ne visad, šeimininke,— dažniau jis greitas būna.

ARMADAS

Sakau tau, švinas lėtas.

MAŠALAS

Kam, pone, toks skubumas?
Argi ne greitas švinas, iššautas iš pabūklo?

ARMADAS
Kokie retorikos žiedai!
Sakai, kad aš pabūklas, o sviedinys — tai tu;
Į eržilą jį šaunu.
MAŠALAS
Pykšt — ir aš skrendu.

(Išeina)

ARMADAS
Kiekvienam jis įgels — negailės ir neklys...
Nūn atodūsius mano dangus išklausys,
Ir išdidų narsumą pakeis liūdesys.
Pasiuntinys jau grįžta.

Įeina Mašalas su Makaule

MAŠALAS
Stebuklas, šeimininke: makaulei lūžo koja.
ARMADAS
Galvosūkis arba mįslė; kur išvada tavoji?
MAKAULĖ
Nereikia nei pūslės, nei galvosūkio, nei išvados. Nei balzamo nesiųskit. Pone, man reikia trauklapio, paprasčiausio trauklapio. Ne išvados ir ne balzamo, pone, o tik trauklapio.
ARMADAS
Prisiekiu, tu spaudi iš manęs juoką. Tavo kvailumas prievartauja mano melancholiją. Mano plaučių kilnojimasis sukelia man absurdišką šypseną. O mano žvaigždės, atleiskite man! Ar šitas tamsuolis balzamą palaikė išvada, o žodį „išvada" palaikė balzamu?

MAŠALAS

O ar išminčiai kitaip mano? Ar išvada nėra balzamas?

ARMADAS

O ne! Tai sakinys, paaiškinantis esmę
Kiek ankstesnės kalbos nevienaprasmės.
Štai mano pavyzdys:
Trise — beždžionė, lapė, bitė —
Netiko porai sudaryti.
Tai prielaida. O dabar išvada.

MAŠALAS

Išvadą aš pridėsiu. Pakartokite prielaidą.

ARMADAS

Trise — beždžionė, lapė, bitė —
Netiko porai sudaryti.

MAŠALAS

Kai ketvirta žąsis priėjo,
Jau skaičių porinį turėjom.
O dabar aš pradėsiu jūsų prielaida, o jūs malonėkite pasakyti mano išvadą.
Trise — beždžionė, lapė, bitė —
Netiko porai sudaryti.

ARMADAS

Kai ketvirta žąsis priėjo,
Jau skaičių porinį turėjom.

MAŠALAS

Gera išvada, pasibaigianti žąsimi. Ko dar betrokšti?

MAKAULĖ

Berniuko liesą žąsį kaip gerą prekę griebė.
Pavykęs turgus, pone, kai gauni žąsį riebią.
Tas pažas apie pirštą apsukt visus galėtų.

Jo išvada riebi: žąsis gerai penėta.
ARMADAS
Palaukite, palaukit. O kurgi mes sustojom?
MAŠALAS
Aš pasakiau: „Stebuklas, makaulei lūžo koja."
O jūs paprašėt išvados.
MAKAULĖ
Paskui aš trauklapio, taip ginčas suliepsnojo.
Berniukas riebią išvadą pasiūlė — žąsį,
Kurią nupirkot, ir jisai uždarė turgų.
ARMADAS
Bet pasakyk man, kaip makaulei lūžo koja.
MAŠALAS
Tuojau paaiškinsiu viską iš eilės.
MAKAULĖ
Tau trūksta jausmo, Mašale. Geriau aš pasakysiu tą išvadą:
Aš bėgau per slenkstį be jokio pavojaus,
Tačiau pargriuvau, ir nulūžo man koja.
ARMADAS
Daugiau nekalbėsim apie tą dalyką.
MAKAULĖ
Kol mano koja taps dalykiškesnė.
ARMADAS
Klausyk, Makaule, aš noriu tave reabilituoti.
MAKAULĖ
Pilį duoti? O, duokite man pilį! Tada bus galima pagalvoti ir apie išvadą, tai yra apie žąsį.
ARMADAS
Prisiekiu savo švelniąja siela, norėjau pasakyti, kad ketinu išvaduoti tave, suteikti tau laisvę, nes

tu buvai uždarytas, suimtas, sukaustytas kaip užkietėjęs nusikaltėlis.

MAKAULĖ

Tikra tiesa, o jūs dabar būsite vaistai nuo užkietėjimo ir paleisite mane.

ARMADAS

Aš tau grąžinu laisvę, išvaduoju iš kalėjimo. Mainais teprašau vieno: pristatyk šitą deklaraciją *(duoda laišką)* kaimietei Žaknetei. O štai tau kompensacija, nes geriausias mano garbės laidas yra išlaidos pavaldinių apdovanojimui. Paskui mane, Mašale.

(Išeina)

MAŠALAS

Kaip jūsų šešėlis. Sudie, ponas Makaulę.

MAKAULĖ

Tu mano brangenybe! Mano skanusis kaule!

Mašalas išeina

O dabar aš pažiūrėsiu į jo kompensaciją. Kompensacija! A, taip lotyniškai vadinami trys skatikai. Trys skatikai — kompensacija. „Kiek kainuoja šitas kaspinas?"— „Keturis skatikus."— „Ne, aš jums duosiu kompensaciją." Čia tai bent! Kompensacija skamba gražiau negu prancūziška krona. Niekada nepirksiu ir neparduosiu be šito žodžio.

Įeina Bironas

BIRONAS

O, mano gerasis Makaulė! Kaip tik pačiu laiku!

MAKAULĖ

Prašom pasakyti, pone, kiek rausvų kaspinų galima nupirkti už kompensaciją?

BIRONAS

O kas ta kompensacija?

MAKAULĖ

Nagi, pone, tai trys skatikai.

BIRONAS

Vadinasi, trijų skatikų vertės kaspiną.

MAKAULĖ

Ačiū, jūsų šviesybe. Linkiu jums sėkmės!

BIRONAS

Stok, verge, man pagelbėk.
Pelnyt jei trokšti manąją malonę,
Turi atlikti, ką dabar paliepsiu.

MAKAULĖ

O kada tai reikia padaryti?

BIRONAS

Šiandien.

MAKAULĖ

Gerai, bus atlikta, pone. Iki pasimatymo!

BIRONAS

Juk tu nežinai, ko man reikia.

MAKAULĖ

Sužinosiu, kai bus padaryta.

BIRONAS

Šelmi tu, pirmiausia reikia žinoti.

MAKAULĖ

Ateisiu pas jūsų šviesybę rytoj rytą.

BIRONAS

Tą reikia padaryti šiandien.
Klausyk, štai užduotis.

Šiam parke ruošiasi medžiot princesė,
O jos palydoj bus viena dama,
Kuriai įteikt turėsi šitą laišką.
Atminki švelnų vardą Rozalinos
Ir į jos baltą ranką atiduok
Šią slaptą žinią. Eik, štai honoraras.

(Duoda jam šilingą)

MAKAULĖ

Onoraras. O, mielasis onorare! Daug geresnis už kompensaciją — net keturiasdešimt penkiais skatikais. Brangusis onoraras! Aš padarysiu tą, pone, tiksliai kaip sakėt. Onoraras! Kompensacija!

(Išeina)

BIRONAS

Įsimylėjau aš! Aršiausias meilės priešas,
Atodūsių gilių rūstus teisėjas—
Ir kritikas, nuožmus naktinis sargas,
Lyg auklėtojas griežtas tam berniukui,
Kuriam joks mirtingasis neprilygsta,—
Tam verksniui, trumparegiui ir aikštingam,
Tam milžinui-nykštukui Kupidonui,
Sunertų rankų, meilės rimų lordui,
Dejonių ir atodūsių karaliui,
Valdovui dykaduonių ir niurgzlių.
Sijonų prince, klynų kunigaikšti!
Tu imperatorius, vyriausias vadas
Varžovų pulko. O, silpnybė sielos!
Kapralas būsiu jo kovos lauke,

Su jo ženklais, lyg su žiedais žonglierius!
Ką! Myliu aš? Peršuos? Žmonos man reikia?
Juk moteris — kaip laikrodis pigus,
Kurį taisyti reikia visą laiką,
Tačiau tiksliai jis neina. Žadintuvas,
Kurį vis žadini, kad nemeluotų.
Sulaužyt priesaiką — visų blogiausia.
Ir iš trijų pamilt visų blogiausią,
Palaidą mergą su švelniom blakstienom
Ir dviem dervos kukuliais ten, kur akys!
O, dievaži, jinai pasieks, ko geidžia,
Nors sergėtų ją Argas šimtaakis.[5]
Ir man dėl jos taip dūsaut! Nemiegoti!
Maldauti jos! Baisusis Kupidonas
Užleido šią nelaimę man todėl,
Kad jo visagalybės taip nepaisiau.
Gerai: mylėsiu, melsiu ir dejuosiu,
Jei man skirta — kitam neatiduosiu.

(Išeina)

KETVIRTAS VEIKSMAS

I scena

Parkas
Įeina ***princesė*** *su* ***palyda, eigulys, Boje, Rozalina, Marija*** *ir* ***Katerina***

PRINCESĖ
Kas ten taip spaudė žirgą pentinais,
Ar ne karalius ropštėsi į kalvą?
BOJE
Aš nežinau, bet nemanau, kad jis.
PRINCESĖ
Kas ten bebūtų, bet užlipti geidė.
Na, ponai, šiandien reikalus užbaigę,
Šeštadienį sugrįšim Prancūzijon.
Dabar, mielasis eiguly, parodyk
Brūzgynus, kur pažaisim žudynes.
EIGULYS
Čia pat, anos giraitės pakrašty,
Vieta graži, jums tinkamiausia šūviui.
PRINCESĖ
Esu graži, ir taip man tinka šūvis,
Kad tu manai — aš tinkamiausia šūviui.
EIGULYS
Atleiskite, ne tai norėjau teigti.
PRINCESĖ
Nejau? Pagirti, o paskui paneigti?
O trumpas džiaugsme! Negraži! Ką veikti!

EIGULYS
Graži jūs.
PRINCESĖ
Ne, dabar manęs negražink.
Bjaurumo pagyrimai nesumažins.
Imk, „veidrodi", kad tiesą man parodei,—

(duoda jam pinigą)

Geru atmoku tau už piktą žodį.
EIGULYS
Dailumo jums gamta nepašykštėjo.
PRINCESĖ
Žiūrėk, dosnumas grožiui kaip padėjo!
O, šių dienų būdingas iškrypimas,—
Nors duos bjauri ranka, pagirs, kas ima.
Bet lanką man: eis gailestis žudyti,
Nors jam geriau gyvybės nekliudyti.
Medžioklėj gero vardo nesutepsiu:
Žvėries nekliudžius — gailestinga tapsiu,
Pagirs taip pat ir stirną man nudobus,
Kad dėl garbės aš stengiaus, ne dėl grobio.
Juk kartais būna taip, kad pripažinta
Šlovė baisiais nusikaltimais minta,
Kad, siekdami garbės ar padėties,
Mes išgename jausmą iš širdies.
Ir aš, nors kraują dėl šlovės praliesiu,
Nekalto elnio širdyje gailėsiu.
BOJE
Kada niekingos žmonos griežtą valdžią
Parodyt savo vyrams įsigeidžia,
Ar jos ne vien dėl pagyrimo stengias?

PRINCESĖ
Tik to ir siekia! Kelti į padanges
Kiekvieną reikia, jeigu vyrą engia.
BOJE
Štai eina vienas iš valstybės ramsčių.

Įeina Makaulė

MAKAULĖ
Laba diena, gerbiamosios! Prašom pasakyti, kuri čia vyriausioji galva?
PRINCESĖ
Argi nematai, bičiuli,— juk visos kitos be galvų.
MAKAULĖ
Kuri pati didžiausia dama, pati aukščiausia?
PRINCESĖ
Ta, kuri storiausia ir ilgiausia.
MAKAULĖ
Storiausia ir ilgiausia? Kas tiesa, tai tiesa.
Jei jūs liemuo grakštus kaip mano protas liktų,
Vienos iš tų merginų juosta jums pritiktų,
Ar ne jūs vyriausia? Jūs esat čia storiausia.
PRINCESĖ
Ko pageidautumėt, pone? Ko norėtumėt?
MAKAULĖ
Turiu aš laišką tokiai damai Rozalinai nuo Birono.
PRINCESĖ
Duok laišką man! Seniai draugaujam — aš ir šitas ponas.
Palauk šalia. Boje, jūs mokat pjaustyt mėsą,—
Išskroskite šį gaidį.

BOJE

Jums mielai padėsiu.
Bet laiškas pasiklydęs — niekam čia neskirtas.
Žaknetei jis rašytas.

PRINCESĖ

Sprendimas mano tvirtas.
Nusukit vaškui sprandą, te visi išgirsta.

BOJE *(skaito)*

„Prisiekiu dangumi, jokios abejonės, kad tu daili; aišku, kad tu esi graži; tikriausia tiesa, kad tu esi žavinga. Tu, kuri esi gražesnė už grožį, žavingesnė už patrauklumą, tikresnė už pačią tiesą, nepašykštėk gailestingumo savo narsiajam tarnui. Kilnusis ir šviesusis karalius Kofetua buvo atgręžęs savo žvilgsnį į niekingą ir beviltišką elgetą Zenelofonę.[6] Ir jis visiškai turėjo teisę pasakyti: veni, vidi, vici; o tai yra, transformuojant prastuomenei — o, žema ir tamsi prastuomenės kalba! — videlicet *: jis atėjo, pamatė ir nugalėjo. Jis atėjo — viens, pamatė — du, nugalėjo — trys. Kas atėjo? Karalius. Kodėl atėjo? Kad pamatytų. Kam pamatė? Kad nugalėtų. Pas ką atėjo? Pas elgetą. Ką pamatė? Elgetą. Ką nugalėjo? Elgetą. Pasekmė — pergalė. Kieno pusėje? Karaliaus. Nugalėtoji laimėjo. Kieno pusėje laimėjimas? Elgetos. Katastrofa čia yra vedybos. Kieno pusėje? Karaliaus. Ne: abiejose pusėse vienam ir vienoje pusėje abiem. Aš esu karalius, nes toks yra palyginimas, o tu elgeta, nes tai paliudija tavo žema kilmė. Ar turiu įsakyti, kad mane pamiltum? Galėčiau. Ar turiu priversti, kad mane mylėtum? Sugebėčiau. Ar turiu

* Būtent *(lot.)*.

maldauti tavo meilės? Maldausiu. Į ką iškeisi savo skarmalus? Į puošnius apdarus. Į ką utėles? Į titulus.. Į ką save? Į mane. Laukdamas tavo atsakymo, aš suteršiu savo lūpas, palytėdamas jomis tavo kojas, akis — tavo paveikslu, o savo širdį — įsileisdamas į ją visą tave. Pasiryžęs kuo ištikimiausiai tau tarnauti,

don Adrianas de Armadas."

Girdi, Nemėjos liūtas kaip įsiriaumoja [7],
Tavęs, avele, puotai įsigeidęs?
Iš nuolankumo pulki jam į kojas,
Gal nežudys, o tenkinsis pažaidęs.
O jei, vargšele, pasipriešint drįstum,
Kokia nauda? Auka jo pykčio kristum.

PRINCESĖ

Kas taip parašė? Koks botagas vėjo?
Geresnio laiško dar nesu girdėjus.

BOJE

Tą stilių jau dabar atsimenu gan aiškiai.

PRINCESĖ

Sunku užmiršt, pamačius parašą po laišku.

BOJE

Armadas tai, ispanas, papuošalas balių,
Kurį visų linksmybei pakvietė karalius
Su savo mokslo bendrais.

PRINCESĖ

Dabar tu prisiminki,
Kas laišką davė tau?

MAKAULĖ

Kas? Mano šeimininkas.

PRINCESĖ

O kam įteikt turėjai?

MAKAULĖ

Įteikti? Pono damai.

PRINCESĖ

Kokio pono ir kokiai damai?

MAKAULĖ

Tai ponas Bironas tą laišką ketino
Įteikt Rozalinai — taip damą vadina.

PRINCESĖ

Ne ten tu pataikei. Na, laikas į kelią.

(Rozalinai)

Bus laiškas ir tau dar. Nurimki, vargšele!

Princesė su palyda išeina

BOJE

Kas gi čia taiko į jūsų širdį?

ROZALINA

Gal pasakyti laikas?

BOJE

O grožio inde, leisk man patirti.

ROZALINA

Ta, kuri lanką laiko.
Gražiai apmoviau!

BOJE

Ji taiko į ragus. Bet jeigu ištekėsit,
Ragų tais metais krentant neregėsit.
Gražiai sumoviau!

ROZALINA

Dabar mano šūvis.

BOJE

O kur jūsų elnias?

ROZALINA

Jei pagal ragus, tada jūs nusipelnęs.
Gerai apmoviau, tikrai.

MARIJA

Blogai, Boje, jos šūviai pataiko jums į akį.

BOJE

Aš taikau jai žemiau, ir strėlės tiesiai lekia.

ROZALINA

Dėl tavo pataikymo, tai gal vertėtų priminti seną posakį, sulaukusį senbernio amžiaus dar tada, kai Prancūzijos karalius Pipinas [8] buvo kūdikis.

BOJE

Savo ruožtu aš galiu atsakyti viena eilute, laikyta senmerge jau tada, kai Britanijos karalienė Džinevra [9] dar buvo mažytė.

ROZALINA

Ne tau ten pataikyt, ne tau, ne tau.
Ne tau ten pataikyt, vyreli.

BOJE

Tegul ir ne man, tegul ir ne man.
Bet kitas pataikyti gali.

Rozalina ir Katerina išeina

MAKAULĖ

Smagumas kaip reta! Toks tokį sutiko.

MARIJA

Abu kliudė žymę. Skolingi neliko.

BOJE

Jūs sakot, žymę? Gal tada praplėsti ją reikėtų?
Lengviau pataikyt bus, į ją įvarius pleištą kietą.

MARIJA

Bet jūsų per silpna ranka, pataikyti negali.

MAKAULĖ

O jūs arčiau sustokite, kitaip prašaus pro šalį.

BOJE

Jei mano per silpna ranka, jūsiškė gal pajėgtų?

MAKAULĖ

Tada iš pleišto nuo trinties visa jėga išlėktų.

MARIJA

Na, na, per riebios jūsų kalbos, lūpos susiteps.

MAKAULĖ

Jos nepaimsit taip pigiai, pabarškint mašną teks.

BOJE

Bijau, kad aš tam per jautrus. Pelėda, gal užteks?

Boje ir Marija išeina

MAKAULĖ

Koks juokdarys, storžievis netašytas!
Kaip jį sutvarkėm — aš ir damos šitos!
Kokie juokai įžūlūs, bet malonūs,
Kai tokios sklandžios nešvankybės ponų.
Armadas, va, tikrai žavingas vyras,
Kaip damai lenkias, neša jos vėduoklę!
Visokiam grožiui atiduoda duoklę!
O pažas jo — tasai gudrus mažylis,—
Dangau apsaugok nuo skaudaus jo gylio!
Valio! Valio!

Už scenos triukšmas. Makaulė išbėga

II scena

Ten pat
Įeina Holofernas, tėvas Natanielis ir Mulkis

NATANIELIS
Iš tikrųjų, didžiai gerbtina pramoga, kuri, be to, liudija sąžinės tyrumą.
HOLOFERNAS
Žinote, elnias buvo sanguis *, pilnakraujis, prinokęs kaip sultingas obuolys, kuris dabar kabo tarsi brangakmenis caelo, dangaus, padebesių, skliauto, ausyje, o greitai nukris kaip laukinis vaisius ant terros, žemės, dirvos, sausumos, veido.
NATANIELIS
Iš tikrųjų, ponas Holofernai, jūsų epitetų įvairovė nuostabi ir padarytų garbę kiekvienam mokslininkui. Bet aš jus užtikrinu, kad tai buvo briedis.
HOLOFERNAS
Tėve Natanieli, haud credo.**
MULKIS
Joks ten haud kredas, tai buvo briedis.
HOLOFERNAS
Kokia tiesmukiška užuomina. Tai tiesiog insinuacija, pateikta in via, kaip eksplikacija, kad būtų galima facere repliką, ar greičiau ostentare — parodyti jo ketinimą tokiu nepridengtu, nerafinuotu, neišauklėtu, neredaguotu, neišlavintu ar greičiau beraš-

* Kraujas *(lot.)*.
** Ne visai tikiu *(lot.)*.

tišku, ar greičiausiai neratifikuotu būdu pakeisti mano haud credo elniu.

MULKIS

Aš sakiau, kad laimikis buvo ne haud kredas, o briedis.

HOLOFERNAS

Dukart virinto naivumo destiliatas! O tamsumo slibine, štai koks tu išsigimęs!

NATANIELIS

Jam knygų skanėstų ragauti neleido likimas.

Jis, kaip sakoma, negraužė popieriaus ir negėrė rašalo. Jo intelektas nieko nepripildytas. Jis tarytum gyvulys, kurio visas jautrumas susitelkęs bukiausiose kūno dalyse.

Tokie bevaisiai augalai mus, turinčius jausmus ir skonį,
Nuteikt dėkingai turi už vaisingumo suteiktą malonę.
Nes lygiai kaip man nedera kvailioti, girtis ir plepėti,
Taip jį mokykloje matyti būt mokslui negarbė tik.
Bet omne bene * aš sakau, man tėvas taip kalbėjo —
Yra nebijantys audrų, kurie pabūgsta vėjo.

MULKIS

Abu daug knygų perskaitėt. Tegul iš jūsų katras nors pasako,
Kam buvo mėnuo jau, kai gimė Kainas, o iki šiol penkių savaičių nesukako?

HOLOFERNAS

Diktinai, mielasis Mulki, Diktinai.[10]

---

* Viskas gerai *(lot.)*.

MULKIS

O kas ta Diktina?

NATANIELIS

Taip vadinama Febė, Luna, mėnulis.

HOLOFERNAS

Kadą Adomas mirė, mėnulis mėnesį turėjo.
Pirmam sulaukus šimto metų, antram penkių
savaičių nesuėjo.
Žmogui keičiantis, aliuzija išlieka.

MULKIS

Tikra tiesa: žmogui keičiantis, iliuzija išlieka.

HOLOFERNAS

Apvaizda teapšviečia tau protą! Aš sakau, kad, žmogui keičiantis, aliuzija išlieka.

MULKIS

O aš sakau, kad, žmogui keičiantis, iliuzija išlieka. Ir mėnulis niekada nesulaukia daugiau kaip mėnesio. Taip pat aš sakau, kad princesė nušovė briedį.

HOLOFERNAS

Tėve Natanieli, ar neišklausytumėt improvizuotos epitafijos užmuštam elniui? Kad tamsuoliui įtikčiau, tą raguotį, kurį nušovė princesė, aš vadinsiu briedžiu.

NATANIELIS

Perge *, mielasis Holofernai, perge, tiktai be nešvankybių.

HOLOFERNAS

Aš taikysiu raides pagal sąskambį, tai suteikia eilėms lengvumo.

Princesė grobį kliudė greit — pakirto gražų briedį,

* Pradėkite (lot.).

Nudažė žemę, žalią žolę kraujas raudonai.
Nuo šūvio suošė šaka, ir šunys šoko priekin,
Kai briedžiui pervėrė strėlė krūtinę mirtinai.
Žavi gražuolė žaisdama žaloja, žiauriai žeidžia,
Garbės ir grobio geisdama, galia gyvybėm žaidžia.

NATANIELIS

Retas talentas!

MULKIS *(į šalį)*

Jeigu talentas būtų žnyplės, tai pažiūrėkit, kaip jį sužnybo su talentu.

HOLOFERNAS

Man duota dovana yra labai ir labai paprasta. Tai neprotinga, keista sąmonė, pilna formų, figūrų, pavidalų, idėjų, nuojautų, paskatų, perversmų. Jie būna pradėti atminties gelmėje, išauginami pia mater * įsčiose ir pagimdomi pribrendus tinkamai progai. Bet gabumai geras dalykas, kada jie visiems matomi. Todėl aš savo dovana nesiskundžiu.

NATANIELIS

Dėkoju aukščiausiam, kad jus atsiuntė. Taip pat ir mano parapijiečiai dėkoja, nes jų sūnūs gerai auklėjami, o jų dukroms didis malonumas su jumis bendrauti. Jūs esate geras mūsų bendruomenės narys.

HOLOFERNAS

Mehercle **, jei jų sūnūs bus dori, jiems nereikės jokio mokymo, o jeigu jų dukros bus sumanios, aš jas pamokysiu. Bet vir sapit qui pauca loquitur — išmintingas tas, kuris mažai kalba. Mus sveikina moteriška būtybė.

---

* Smegenų apvalkalas *(viduramžių lotynų k.)*.
** Prisiekiu Herkuliu *(lot.)*.

Įeina Žaknetė ir Makaulė

ŽAKNETĖ

Duok dieve jums ramų rytą, vikare.

HOLOFERNAS

Vi-kare. Tai katrą čia iš mudviejų ruošiatės pakarti?

MAKAULĖ

Nagi, ponas mokytojau, tą, kuris panašiausias į maišą.

HOLOFERNAS

Pakarti maišą! Gražus vaizduotės blykstelėjimas šioje dulkių saujoj! Užtenka ugnies titnagui, o perlų — kiaulei. Gražiai! Puikiai!

ŽAKNETĖ

Būkite geras, klebone, perskaitykite man šį laišką. Jį atnešė Makaulė, o parašė don Armadas. Labai prašau jus perskaityti.

HOLOFERNAS

Fauste, precor gelida quando pecus omne sub umbra ruminat [11] — ir taip toliau. O, mielas senasis Mantujietis! Galima būtų pasakyti apie tave keliautojo žodžiais, skirtais Venecijai:

Venetia, Venetia
Chi non te vede, non ti pretia.[12]

Senasis Mantujieti, senasis Mantujieti! Kas tavęs nesupranta, tas tavęs nemyli. Do-re-sol-lia-mi-fa. Atsiprašau, tėve, koks laiško turinys? Arba, kaip sako Horacijus savo... kas tai, eilės?

NATANIELIS

Taip, ir labai išmintingos eilės.

HOLOFERNAS

Leiskite man išklausyti kokią strofą, kupletą ar distichą. Lege, domine.*

NATANIELIS

„Sulaužytą dėl meilės, kaip meilei duosiu žodį?
Ak, priesaiką vien grožiui temokam išlaikyti.
Save išdavęs, trokštu tau širdį tikrą rodyt.
Lyg ąžuolas tiesus, virtau nūn į žilvitį.
Visiems, kas trokšta mokslo — jį tavo akys
skleidžia,
Suteikdamos džiaugsmų, kurių jie nepatyrę.
Tave pažint gana tam, kas pažinimo geidžia.
Kalba tada mokslinga, kada tave ji giria.
Tiktai tamsuolio sieloj neuždegi tu jausmo,
O aš didžiuojuos tuo, kad man pavergei širdį.
Tau žaibas akyse, balse — perkūno gausmas,
Bet jeigu nepyksti, vien muziką mes girdim.
Tu dieviška esi. Atleisk, kad mano žodžiai
Per žemiški išgirti dangiškajam grožiui."

HOLOFERNAS

Jūs nepaisote cezūros, todėl jūsų skandavimas negražus. Leiskite man patikrinti kanconetę. Čia išlaikytas tiktai pėdų skaičius, o elegancija, lengvumas ir auksinė poezijos kadencija — caret, prarasta. Čia tikras meistras buvo Ovidijus Nazonas. O Nazonas todėl, kad turėjo nosį [13], arba uoslę, gardžiakvapėms vaizduotės gėlėms, netikėtiems minties posūkiams. Imitari, pamėgdžioti — vienas juokas. Ir šuo mėgdžioja savo šeimininką, beždžionė — savo prižiūrėtoją, pavargęs arklys — savo raitelį. Betgi, tyroji damozele, ar laiškas jums adresuotas?

* Skaitykite, pone *(lot.)*.

ŽAKNETĖ

Taip, pone, jis nuo Birono, vieno iš svetimšalės karalienės dvariškių.

HOLOFERNAS

Aš pažvelgsiu į adresą. „Į gražiosios damos Rozalinos sniego baltumo rankas." Dar kartą pažiūrėsiu į laiško tekstą ir paieškosiu laiško autoriaus parašo. „Pasiruošęs visokeriopai tarnauti jūsų malonybei, Bironas." Tėve Natanieli, tas Bironas yra vienas iš karaliaus įžado bendrų. O čia jis parašė vienai svetimšalės karalienės damai laišką, kuris atsitiktinai, arba pagal natūralią įvykių raidą, pakliuvo ne ten, kur reikia. Paskubėk, mieloji, nugabenk šį popierių tiesiai į karaliaus rankas,— tai gali būti svarbu. Gali nedėkoti, atleidžiu tave nuo tos pareigos. Iki pasimatymo!

ŽAKNETĖ

Eime kartu, mielasis Makaule. Tesaugo jus viešpats, pone!

MAKAULĖ

Saugok save, mergaite.

Makaulė ir Žaknetė išeina

NATANIELIS

Jūs, pone, pasielgėte kaip dievobaimingas, sąžiningas žmogus. Ir, kaip sako vienas iš bažnyčios tėvų. . .

HOLOFERNAS

Prašau jus nekalbėti apie tą tėvą. Aš tikrai bijau per daug ryškių spalvų. Tačiau grįžtam prie eilėraščio. Ar jums, tėve Natanieli, jis patiko?

NATANIELIS

Nuostabiai geras kaip tokiai plunksnai.

HOLOFERNAS

Šiandien aš pakviestas pietų pas vieno savo mokinio tėvą. Jeigu jūs teiksitės maloningai prisidėti, aš pažadu, pasikliaudamas minėto vaiko arba mokinio tėvų man rodoma pagarba, kad jūs būsite benvenuto — lauktas svečias. Ten aš įrodysiu, kad šios eilės labai naivios, neturi poezijos skonio, sąmojo ir išradingumo. Prašom į draugę.

NATANIELIS

Labai ačiū, juk draugė, kaip yra pasakyta Šventame rašte, gyvenimo papuošalas.

HOLOFERNAS

Ir certes — iš tikrųjų, Šventasis raštas čia neklystamai teisingas. *(Mulkiui)* Taip pat ir jus, pone, kviečiu. Prašau neatsikalbinėti; pauca verba — be nereikalingų žodžių. Pirmyn! Kilmingieji žaidžia medžioklę, o mes eisime prie savo pramogų.

III scena

Ten pat

Įeina B i r o n a s *su popierium rankoje*

BIRONAS

Karalius medžioja elnią, o aš persekioju save. Jie derva ištepė kilpas, o aš pats įklimpau į dervą — dervą, kurioje susiteršiu. Susiteršiu! Bjaurus žodis. Palauk, liūdesy. Sakoma, kad taip sakė juokdarys.

Ir aš taip sakau. Tai aš ir esu tas juokdarys. Teisingai išvedžiau! Viešpats mato, šita meilė tokia pat beprotė kaip Ajaksas.[14] Jis žudė avinus, o ji žudo mane; tai aš esu avinas. Ir vėl teisingai išvedžiau! Aš nenoriu mylėti. Galite mane pakarti, jeigu noriu. Nenoriu, ir viskas. Bet jos akis! Dievaži, jei ne jos akis, aš jos nemylėčiau; ak, abi akys! Bet kodėl aš meluoju? Ir meluoju per akis. O dangau, aš tikrai įsimylėjęs, todėl išmokau eiliuoti ir todėl išmokau liūdėti. Štai mano eilės, o štai mano liūdesys. Taip, vienas mano sonetų jau pas ją. Juokdarys jį nešė, kvailys siuntė, o dama jį gavo. Mielas juokdary, dar mielesnis kvaily ir visų mieliausia dama! Prisiekiu, man visa tai buvę nebuvę, jei kiti trys irgi būtų įkliuvę. Štai vienas jau ateina su popieriaus lapu. Duok dieve jam dūsavimo dovaną! *(Pasitraukia į šalį)*

Įeina k a r a l i u s, *laikydamas popierių*

KARALIUS
Ak!

BIRONAS *(į šalį)*
O dangau, ir tas nušautas! Pirmyn, mielasis Kupidone, tu pataikei jam savo plunksnota strėle po kairiuoju speneliu. Dabar sužinosiu visas jo paslaptis!

KARALIUS *(skaito)*
„Auksinė saulė bučiniu meiliu
Rasos ant rožės taip karštai neglosto,
Kaip tavo akys, pilnos spindulių,
Džiovina rasą, tekančią man skruostais.
Pasiekia gelmę vandenio vaiskaus

Šviesa mėnulio tik pusiau nublankus,
O tavo veidas, ašaroj tviskąs,
Kiekvieną lašą krintantį aplanko.
Triumfuodama tu iš akių riedi,
Viduj kiekvieno lašo lyg karietoj.
Pajusk, kaip kaupias sielvartas širdy
Ir ašara liūdna tau garbę gieda.
Tad nemylėk, ir veidrodį turėsi
Iš ašarų, kur dėl tavęs praliesiu.
Valdove karalienių, tavo grožiui
Išgirti stinga ir minčių, ir žodžių."
Kaip ji patirs apie kančias manąsias?
Paslėpsiu lapuos. Kas ten? Kur man līsti?

(Pasitraukia į šalį)

Ką, Longavilis! Skaito! Išdavystė!
BIRONAS
Dar vieną kvailį moterys suvystė.

Įeina L o n g a v i l i s, *laikydamas popierių*

LONGAVILIS
Ak, aš priesaiką sulaužiau!
BIRONAS
Ir melagingos priesaikos skaitys tuoj raštą!
KARALIUS
Įsimylėjo. Aš bėdoj ne vienas!
BIRONAS
Girtuoklis draugą randa sau kas dieną.
LONGAVILIS
Ar aš pirmasis priesaiką sulaužiau?

BIRONAS

Nenusimink, jau du dėl šito graužias.
O tu tebūsi trikampį uždaręs,
Lyg meilės kartuves, kurios naivumą karia.

LONGAVILIS

Bijau, kad bus neįspūdingos eilės,
Marija! O valdove mano meilės!
Geriau suplėšęs proza parašysiu.

BIRONAS

Juk eilės Kupidono kelnių plyšį
Apsaugo, kam jas plėšyt?

LONGAVILIS

Ne, paliksiu.
„Nors dangiška retorika akių,
Kurioms negali niekas atsispirti,
Sulaužyt žodį privertė, tikiu,
Jog dėl tavęs neteks bausmės patirti.
Tu deivė, o ne moteris esi.
Tesėjau tai, kas buvo pažadėta.
Dangus — ne žemė. Nuodėmė grasi
Aplenks mane, jei tu nuplausi gėdą.
Juk įžadai — vien kvapas netvarus,
O kvapas — tai garai. Manoji saule,
Tu iškvepi tuos įžadus — garus,
Nekaltas aš, kad juos sunku išsaugot.
Koksai kvailys atsisakytų rojaus,
Vien įžadą sulaužyt pabijojęs?"

BIRONAS

Pasileidimas. Tokią geltonsnapę
Paverst į deivę,— stabmeldyste kvepia.
Padėki, viešpatie! Nuklydom per toli!

LONGAVILIS
Kaip siųst? — Ateina! Slėpsiuos pašaly *(Pasitraukia į šalį)*

Įeina D i u m e n a s *su popierium rankoje*

BIRONAS
Vaikų slėpynėm žaidžia dideli.
Lyg pusdievis virš tų kvailių visų,
Jų paslapčių stebėtojas esu.
Malūne, sukis! O dangaus paguoda!
Diumenas štai! Ketvirtas paukštis puode!
DIUMENAS
O dieviškoji Kete!
BIRONAS
O bedieviškasis besmegeni!
DIUMENAS
Prisiekiu dangum, jos nežemiškos akys!
BIRONAS
Prisiekiu žeme, kad tu tikras melagis!
DIUMENAS
Nuo gintaro plaukų jos neatskirsi.
BIRONAS
Taip varnai spalvą gintaro įpirši.
DIUMENAS
Tiesi kaip kedras.
BIRONAS
Pakumpus, ir gana.
Petys jos kreivas.
DIUMENAS
Šviesi ji kaip diena.

BIRONAS
Tokia diena, kai apsiniaukęs oras.
DIUMENAS
Teišsipildo norai!
LONGAVILIS
Mano norai!
KARALIUS
Taip pat ir mano norai, visagali!
BIRONAS
Ir mano, amen. Nebloga maldelė!
DIUMENAS
Pamiršti noriu, bet ji man į kraują
Kaip karštligė įėjus viešpatauja.
BIRONAS
Jei kraują toji karštligė taip veikia,
Tuoj pat į lėkštę jį nuleisti reikia!
DIUMENAS
Dar kartą savo perskaitysiu odę.
BIRONAS
Kaip meilė kenkia protui, jis parodys.
DIUMENAS *(skaito)*
„Su pavasario diena
Meilė, amžinai jauna,
Rado rožę paupy,
Vėjo žaidžiančią glėby.
Jis pro jos švelnius lapus
Nepastebimai sau pūs.
Mylinčio dalia kentėt,
Vėjui laimės pavydėt.
Tarė jis: „Koks džiaugsmas tai,
Skruostus glamonėt karštai!

Bet dėl įžado gėlių
Skinti jau nebegaliu.
Kvailas įžadas jaunam,
Meilės rožių kupinam,
Tu nesmerk, ne dėl savęs
Žodį laužiau,— dėl tavęs.
Dzeusui, vos tave išvys,
Dings Junonos žavesys,
Dievą nuodėmė suteps —
Dėl tavęs mirtingu taps."
Prie tų eilių aš dar pridėsiu laišką,
Kančias ten meilės aprašysiu aiškiai.
Bironas, Longavilis ir Karalius —
Jie kaip ir aš įsimylėti gali.
Man būtų nuplauta kaltė ir gėda,
Visiems pakliuvus į tą pačią bėdą.

LONGAVILIS *(prieidamas)*
Užgniaužė meilė gailestį širdy,
Jei ir draugams tu sielvarto geidi.
Ko išbalai, Diumenai? Tavo vietoj
Parausčiau, užkluptas taip netikėtai.

KARALIUS *(prieidamas)*
Tai rausk! Ir tu su įkalčiu nutvertas.
Jį plūdai, tad pylos tu dukart vertas.
Bet ne, Marijos tu nesi pamilęs,
Nekūrė jai soneto Longavilis
Ir nesidėjo prie krūtinės rankų,
Ramindamas širdies plakimą tankų.
Aš čia seniau į krūmus įlindau,
Sekiau jus ir dėl abiejų raudau.
Girdėjau išdavikiškus žodžius,
Verksmus ir geismo protrūkius godžius.

Tas šaukė „ak", o kitas „Dzeuse" sakė,
Plaukai šiam auksas, tam — kaip jūra akys.

(Longaviliui)

Tu priesaiką iškeistumei į rojų.

(Diumenui)

Tavoji, regis, Dzeusą suvedžiojo.
Bet ką Bironas pasakys, išgirdęs,
Kad priesaiką sulaužėte nuoširdžią?
Kaip tyčiosis ir niekindamas šūkaus,
Iš jūsų juoksis, šokinės ir džiūgaus!
Nors man žadėtų kas didžiausią turtą,
Negeisčiau jūsų vietoj atsidurti.

BIRONAS

Dabar nubausiu juos už veidmainystę.

(Prieidamas)

Valdove, man atleiskit, jeigu klystu,
Ar kirminus tuos barti jums derėjo,
Kai pats labiau už juos įsimylėjot?
Bet jums nerieda iš akių karietos,
Nėra princesei ašarose vietos.
Jums priesaika šventa juk, ir sonetų
Jūs nekuriat, nes tam yra poetų.
Nejaugi jūsų gėda neapims,
Taip negarbingai pasidavus trims?
Draugus jūs pasmerkėt dėl krislo rasto,—
Aš jūsų akyse matau po rąstą.
O, kiek kvailysčių scenoj vyko čia —

– Atodūsiai, dejonės ir kančia!
O, kaip sėdėjau kantriai, kad matyčiau
Karalių, uodu virtusį mažyčiu!
Kad Herkulį regėčiau meškeriojant,
Saliamoną išminčių — džigą grojant.
Ir Nestorą [15] čia žaidžiant su vaikais,
Šalia Timoną [16], leipstantį juokais.
Kur tavo širdgėla, o Longavili,
Iš kur Diumeno sielvartas prabilo?
Kame valdovo skausmas? Prie širdies.
Ei, vaistų!

KARALIUS

Juokas per aštrus, išties.
Nejau išsidavėme tavo žvilgsniui?

BIRONAS

Ne jūs, o aš išduotas jūsų žingsnio.
Vijau aš, doras, nuodėmingą mintį,
Kad įžadą galėtų kas paminti!
Draugais tikėjau,— jūs mane apvylėt
Ir išdavėte, nepastovūs vyrai.
Ar matėt, kad rašyčiau aš eiles
Ar dūsaučiau dėl meilės, ar kelias
Sekundes grožiui gaiščiau? Ar aš leidau
Sau girti ranką, liemenį ar veidą,
Krūtinę, kaktą, plaukus, koją, pėdą
Ar eiseną?

KARALIUS

Lėčiau! Ko taip skubėti?
Doram netinka tarsi vagiui sprukti.

BIRONAS

Nuo meilės bėgu. Leiskit neužtrukti.

Įeina Žaknetė ir Makaulė

ŽAKNETĖ
Šlovė karaliui!
KARALIUS
Ką tu man čia duodi?
MAKAULĖ
Čia išdavystė.
KARALIUS
Kas čia ką išduoda?
MAKAULĖ
Čia? Niekas.
KARALIUS
Na, jei neišduodamas niekas,
Tada jai ir jums išeiti belieka.
ŽAKNETĖ
Mes prašom, valdove, perskaityt laišką;
Ten išdavystė, klebonas pareiškė.
KARALIUS
Perskaityk, Bironai.

(Duoda jam laišką)

Kas jį tau davė?
ŽAKNETĖ
Makaulė.
KARALIUS
Kas tau jį davė?
MAKAULĖ
Dun Adramadas, dun Adramadas.
KARALIUS
Kas atsitiko?

Bironas plėšo laišką

Kam tu jį draskai?
BIRONAS
Neverta gaišti, čia vieni niekai.
LONGAVILIS
Žiūrėkit, jis išbalo ne juokais!
DIUMENAS *(rinkdamas skutelius)*
Birono raštas, parašas padėtas.
BIRONAS
O tu šunsnuki, tu bukagalvi,
Tu ir gimei, kad man darytum gėdą.
Valdove, kaltas aš, prisipažįstu!
KARALIUS
Kuo kaltas?
BIRONAS
Kad trūko vieno kvailio mūs draugystei.
Jie du, valdove, jūs, ir aš ketvirtas,
Kaip smulkūs meilės vagys, turim mirti.
Kai jie išeis, paaiškint jums turėsiu.
DIUMENAS
Vėl skaičius lygus.
BIRONAS
Esam keturiese.
Ar tie paukšteliai dings?
KARALIUS
Išnykit!
MAKAULĖ
Dori išeikit, išdavikai likit.

Makaulė ir Žaknetė išeina

BIRONAS
O, leiskit jus, mielieji, apkabinti!
Mes tiek ištikimi, kiek kūnas leidžia.
Reiks dangui niauktis, jūrai — sekt ir tvinti;
Taip jaunas kraujas draudimus pažeidžia.
Tokia jau mūsų žmogiška lemtis,
Kad įžadus sulaužo prigimtis.
KARALIUS
Ar eilės jai turėjo meilę rodyt?
BIRONAS
Kam klaust? Kas mato Rozalinos grožį,
Tas, kaip laukinis Indijos prastuolis,
Kai jam nušvinta rytuose dangus,
Palenkia galvą ir, ant žemės puolęs,
Bučiuoja ją, niekingą, nuolankus.
Koksai ereliškas, valdingas žvilgsnis,
Išdrįsęs jos grožiu pasigėrėti,
Apakintas nebus tą patį mirksnį?
KARALIUS
Ar ne geriau jums būtų patylėti?
Juk mano meilė — kaip mėnulis naktį,
Jūsiškės — blankios žvaigždės jos palydoj.
BIRONAS
Aš — ne Bironas, man geriau apakti,
Jei mano meilei saulė nepavydi.
Ne vienas gymis, o visi kartu
Jos gražų veidą puošia susirinkę
Žaviausių bruožų deriniu retu.
Kas tobula, jai tobulai pritinka.
Kad man kas duotų iškalbą pakilią!
Retorika? Šalin! Jai to nereikia!
Vien pardavėjas savo prekę giria.

Nevykęs pagyrimas tik išpeikia.
Koks šimtametis įžadų davėjas
Į jos akis pažvelgęs tuoj atgimtų.
Kaip kūdikis grožiu susižavėjęs,
Ne ramentus, o šokį prisimintų.

KARALIUS
Kaip juodmedis koksai jos veidas juodas.

BIRONAS
Toks panašus? O medi stebuklingas!
Žmona iš tokio medžio — tai paguoda.
Kur Biblija? Prisiekiu, dievaži —
Netikrą grožį regime, kada
Akių spalva į jos nepanaši
Ir kiek šviesesnė negu jos oda.

KARALIUS
Absurdas! Juk juodumas — tai tamsa,
Kalėjimo ir pragaro žymė.
O grožio ženklas — dangiška šviesa.

BIRONAS
Šviesa mus gundo velnio padermė.
Dėl gedulo jos juodbruva galva:
Ji liūdi, kad plaukai dažyti traukia
Tiek vyrų savo netikra spalva.
Per ją gražuolėm tampa juodaplaukės.
Ji šių dienų mados pakeičia kryptį:
Kai vien dažai rausvumą veidui duoda,
Tai raudonskruostės nori jai prilygti
Ir dažo veidą, kad pavirstų juodu.

DIUMENAS
Prilygę jai, kaminkrėčiai pajuostų.

LONGAVILIS
Angliakasių baltumas rėžtų akį.

KARALIUS
Didžiuotųs negrės skaistumynu skruostų.
DIUMENAS
Tamsa nušvistų, nereikėtų žvakės.
BIRONAS
Nedrįsta damos jūsų eit į lietų,
Bijodamos, kad spalvos nenubluktų.
KARALIUS
O tavajai išeit labai derėtų,
Už ją švaresnę rast ilgai netruktum.
BIRONAS
Ją šlovinsiu lig paskutinio teismo.
KARALIUS
Ir ten velniam ji padarytų gėdą.
DIUMENAS
Menkystė, o sukėlė tokį geismą!
LONGAVILIS
Jos veidas štai: pažvelk į mano pėdą.
BIRONAS
Jei gatvę tavo akimis išgrįstų,
Ja eit per dailios būt jos kojos greitos!
DIUMENAS
Kaip negražu! Ta gatvė juk išvystų,
Kas aukštėliau, kai virš galvos ji eitų.
KARALIUS
Gana! Ar ne visi įsimylėję?
BIRONAS
Ir neįstengėm įžado tesėti.
KARALIUS
Tad baikim taukšt! Bironai, nesiriejęs
Įrodyki, kad mylime teisėtai.

DIUMENAS
Tikrai. Derėtų blogį tą sušvelnint.
LONGAVILIS
Autoritetais pasiremti veikiai,
Gudrybėm pabandyt apgauti velnią.
DIUMENAS
Turi vaistų?
BIRONAS
Daugiau negu kad reikia.
Todėl į priekį, meilės bendražygiai!
Mes pasninkauti įžadą sau davėm
Ir mokytis, ir moters neregėti,—
Ar tai ne mūs jaunystės išdavimas?
Juk pasninkui dar skrandžiai per jauni,
Iš susilaikymo vien ligos kyla.
O kurgi dingo jūsų mokslo knygos?
Tikrosios išminties atsižadėję,
Ar galit jas skaityti atsidėję?
Ar galit jūs, valdove, tu ar tu,
Suprasti, kur didybė mokslo slypi,
Jei moters veido grožio neregėsit?
(Šio mokymo šaltinis — moters akys,
Jos — pagrindas, knyga ir mokykla,
Iš kur liepsna paplinta Prometėjo.)
Apnuodija besaikis juodas darbas
Lanksčias, greitas arterijų dvasias,
Taip, kaip nuo judesių gausių nuvargę
Praranda jėgą raumenys keleivio.
Prisiekę moters veido neregėti,
Paniekinot akis, o užsimerkę —
Ir mokslą, jūsų priesaikos lėmėją.
Ar gali mums koksai poetas grožį

Paaiškinti geriau nei moters akys?
Juk mokslas vien tik mūsų palydovas,—
Kur esam mes, tenai ir mūsų mokslas.
Save pamatę moters akyse,
Ar ten nematome ir savo mokslo?
Kai mes prisiekėm mokslui pasišvęsti,
Kartu atsižadėjom savo knygų.
Ar būtumėt, valdove, tu ar tu,
Sunkių minčių kamuojami suradę
Šitas eiles ugningas, kuriomis
Praturtino jus mokytojų akys?
Kiti, nuobodūs mokslai protą kausto;
Jiems pasišventę nors ir sunkiai dirba,
Retai pjūties ir vaisių tesulaukia.
Iš moters žvilgsnio išmoktoji meilė
Neužsisklendžia smegenų vienatvėj,
Tačiau kartu su kūno elementais
Minties greičiu į pojūčius išplinta
Ir kiekvienam padvigubina galią,
Visai nepaisydama prigimties.
Ji žvilgsnį veriantį suteikia akiai,—
Nuo žvilgsnio to apaktų net erelis.
Įsimylėjėlio ausis išgirsta garsą,
Kurio net ir budrus vagis negirdi.
O mylinčiųjų pirštai jautresni
Ir už minkštuosius sraigių ragelius.
Jie skonį skiria daug geriau už Bakchą
Ir Herkuliui sava narsa prilygsta,
Kurs lipo drąsiai medin Hesperidžių.[17]
Gudri lyg sfinksas, švelniai melodinga,
Tarsi lyra garsioji Apolono,
Prabyla meilė, ir balsai dievų

Harmonijos kerais užlieja dangų.
Poetas plunksnos liest nedrįs, kol meilės
Atodūsiais jo rašalas neskiestas.
Tada jo eilės laukinius pavergia
Ir despotus priverčia nusižemint.
Šio mokymo šaltinis — moters akys.
Jose gyva ugnis dar Prometėjo.
Jos — mokykla, knyga ir pažinimas,
Kurie kiekvieno dvasiai teikia peno.
Be jų nerasit niekur tobulumo.
Atsižadėti moterų — kvailystė,
Kvailiai, kas tokio įžado laikytųs.
Dėl išminties — visi tą žodį myli,
Dėl meilės — žodžio, mylinčio visus,
Arba dėl vyrų — moterų kūrėjų,
Ar moterų, kurių dėka mes vyrai,
Atsisakykim įžadų žalingų,
Kitaip reikės savęs atsisakyti.
Tie įžadai tikėjimui tik trukdo,
Nes labdara — tai pagrindas dorybių,
O argi būna labdara be meilės?
KARALIUS
Šventasis Kupidone! Na, pirmyn!
BIRONAS
Iškelkim vėliavas ir pulkim priešus.
Parblokšim juos! Bet reikia pasitart,
Kaip susidūrus mums paimti viršų.
LONGAVILIS
Prie reikalo, tuščių gana jau žodžių.
Ar mes nutarsime prancūzėms pirštis?
KARALIUS
Ir jas laimėti. Reikia įštaisyti

Joms pasilinksminimą palapinėj.
BIRONAS
Pirmiausia palydėkim jas iš parko,
Namo kiekvienas veskime už rankos
Gražuolę savo, o pavakary
Jas pramoga pradžiuginsim linksma,
Kurią tuojau bandysim sugalvoti.
Juk šokiai ir žaidimai, kaukių baliai
Prieš meilę gėlėmis nukloja kelią.
KARALIUS
Pirmyn, pirmyn! Čia mūsų nieks nelaiko,
Nesugrąžinsim prarastojo laiko.
BIRONAS
Allons! * Rugių nepjausi, pelą sėjęs.
Teisybė sveria visada vienodai.
Kęst mergšę tenka, žodžio netesėjus,—
Ir mes to nusipelnėme, atrodo.

* Eime! *(Pranc.)*

PENKTAS VEIKSMAS

I scena

Parkas
Įeina Holofernas, tėvas Natanielis ir Mulkis

HOLOFERNAS
Satis quod sufficit.*
NATANIELIS
Garbinu dievą, sukūrusį jus, pone. Jūsų samprotavimai per pietus buvo aštrūs ir pamokomi. Linksmi, bet padorūs, sąmojingi, bet neužgaulūs, drąsūs, bet neįžūlūs, mokslingi, bet ne scholastiški, neįprasti, bet ne eretiški. Aš kalbėjau quondam, vieną dieną, su karaliaus palydovu, kuris tituluojamas, aukštinamas ar vadinamas donu Adrianu de Armadu.
HOLOFERNAS
Novi hominem tanquam te.** Jo laikysena išdidi, kalba kategoriška, liežuvis nusmailintas, žvilgsnis kupinas garbės troškimo, eisena didinga, o visas elgesys pasipūtėliškas, juokingas ir pagyrūniškas. Jis per daug rinktinis, per daug išsipustęs, per daug afektuotas, kažkoks per daug nepalyginamas ir, jei galima taip pasakyti, per daug piligrimiškas.
NATANIELIS
Koks rafinuotas ir neįprastas epitetas!

(Išsitraukia užrašų knygutę)

---
* Užtenka to, ko gana *(lot.)*.
** Pažįstu tą žmogų ne blogiau negu tave *(lot.)*.

HOLOFERNAS

Jo daugiažodžiavimo gija supinta meistriškiau negu jo įrodymų virvė. Negaliu pakęsti tokių fanatiškų fantazierių, tokių nesociabilių ir pedantiškų pašnekovų, tokių ortografijos prievartautojų, kurie sako „pavyždžiui" ten, kur reikia sakyti „pavyzdžiui", „apsurdas", kai reikia tarti „absurdas"— a, b, s, o ne a, p, s. Vietoj „ilgas" jis sako „ylgas", vietoj „žirgas"— „žyrgas". „Ilgesys" vocetur „jilgesys". Tai nekomunikabilu, (jis ištartų „nekominikabilu"), tai verčia mane galvoti apie psichopatologiją. Anne intelligis, domine? * Apie pakvaišimą, išprotėjimą.

NATANIELIS

Laus Deo, bone intelligo.**

HOLOFERNAS

Bone? Bone vietoj bene? Tamsta visai kaip Priscianas.[18] Bet tiek jau to.

NATANIELIS

Videsne, quis venit? ***

HOLOFERNAS

Video et gaudeo.****

Įeina Armadas, Mašalas ir Makaulė

ARMADAS *(Mašalui)*

Linksmiau!

---

* Ar suprantate, pone? *(Lot.)*
** Garbė dievui, gerai suprantu *(lot.)*.
*** Ar matot, kas ateina? *(Lot.)*
**** Matau ir džiaugiuosi *(lot.)*.

HOLOFERNAS
Quare * „linksmiáu", o ne „linksmiaũ"?
ARMADAS
Malonu jus matyti, taikingieji žmonės.
HOLOFERNAS
Sveikiname karingąjį vyrą.
MAŠALAS *(Makaulei)*
Jie buvo didžiojoj kalbų puotoj ir ten prisivogė trupinių.
MAKAULĖ
Taip, jie jau seniai kapstosi žodžių šiukšlyne. Stebiuosi, kaip tavo šeimininkas iki šiol nesuvalgė tavęs, palaikęs žodžiu. Nes tu visa galva trumpesnis už honorificabilitudinitatibus. Tave lengviau praryti negu raziną.
MAŠALAS
Tylos! Prasideda šaudymas.
ARMADAS *(Holofernui)*
Mesje, jūs tikriausiai išsilavinęs?
MAŠALAS
O taip, jis moko vaikus skaityti elementorių. Kas išeis, jeigu raides e ir b skaitysime atvirkščiai su ragais ant galvos.
HOLOFERNAS
Be, pueritia **, su pridėtais ragais.
MAŠALAS
Be! Kvailas avinas su ragais. Štai jo mokslai.
HOLOFERNAS
Quis, quis ***, ką tu turi galvoj taip sakydamas?

---

* Kodėl *(lot.)*.
** Vaikeli *(lot.)*.
*** Kas, kas *(lot.)*.

MAŠALAS

Jei tarsite jūs — septintąjį priebalsį, jeigu aš — aštuntąjį.

HOLOFERNAS

Aš juos pasakysiu: b, c, č, d, f, g, haš.

MAŠALAS

Avinas. O aštuntas užbaigia — jūs.

ARMADAS

Prisiekiu sūriomis Viduržemio jūros bangomis, gražiai pataikyta, taikli sąmojo ataka. Vienas du — ir į tikslą! Tai džiugina mano intelektą. Čia tai proto kibirkštis!

MAŠALAS

Kurią berniukas aukoja vyrui, susenusiam kaip jo protas.

HOLOFERNAS

Kokia čia figūra? Kokia figūra?

MAŠALAS

Ragai.

HOLOFERNAS

Tu samprotauji kaip kūdikis. Eik sukti savo vilkelį.

MAŠALAS

Paskolinkit savo ragą, kad galėčiau jį pasidaryti, ir aš gainiosiu jūsų nešlovę circum circa *— vilkelį iš žmonos apgauto vyro rago.

MAKAULĖ

Jeigu turėčiau nors vieną skatiką, atiduočiau jį tau nusipirkti meduoliui. Imk, štai ta pati kompensacija, kurią man davė tavo šeimininkas, tu pinigine,

* Ratu *(lot.)*.

pilna sąmojo skatikų, tu balandžio kiaušini, pilnas proto. O, jeigu dangaus malone tu būtum mano sūnus, kad ir pavainikis, koks aš būčiau laimingas tėvas! Varyk toliau! Juk minčių turi visą tuntą, arba, kaip sakoma, į saują netelpa.

HOLOFERNAS

O, užuodžiu sudarkytą lotynų kalbą: jis sako „visą tuntą" vietoj „ad unquem".

ARMADAS

Mokytas vyre, praeambula *, atsiribokime nuo šių tamsuolių. Ar ne jūs auklėjate jaunuolius globojimo namuose to kalno viršūnėje?

HOLOFERNAS

Arba mons, kalvos.

ARMADAS

Jei jums taip maloniau, tebūnie kalvos.

HOLOFERNAS

Aš auklėju, sans question.**

ARMADAS

Pone, karalius malonėjo ir teikėsi pasveikinti princesę jos paviljone šios dienos paskuigalyje, kurį tamsi minia vadina pavakariu.

HOLOFERNAS

Dienos paskuigalis, kilnusis pone, yra įmanomas, adekvatus ir tikslus pavakario pavadinimas. Šitas žodis gerai parinktas, diferencijuotas, mielas ir pavykęs, užtikrinu jus, pone, užtikrinu jus.

ARMADAS

Pone, karalius yra kilmingas žmogus ir mano geras pažįstamas,— užtikrinu jus, labai geras draugas.

* Paeikim į priekį *(lot.)*.
** Be abejo *(pranc.)*.

Apie mūsų tarpusavio santykius geriau nekalbėsiu. „Meldžiu tave, nepamiršk etiketo. Meldžiu tave, užsidenk galvą." Tai šalia kitų svarbių ir labai rimtų reikalų, turinčių didelę reikšmę; bet gana apie tai. Turiu pasakyti, kad jo malonybei kartais patinka atsiremti į mano nevertą petį ir savo karališku pirštu, štai šitaip, žaisti su mano želmeniu, su mano mustachio *; bet, mielasis, gana apie tai. Prisiekiu, tai ne mano prasimanymas. Jo didenybei patinka skirti tam tikrą ypatingą dėmesį Armadui, kariūnui, keliautojui, mačiusiam pasaulio. Bet gana apie tai. Svarbiausias dalykas čia tas — bet, mielasis, prašau laikyti paslapty. Karalius norėtų, kad surengčiau princesei, žavingai paukštytei, kokį nors patrauklų reginį ar vaidinimą, ar karnavalą, ar antikinį spektaklį, arba fejerverką. Todėl, žinodamas, kad dvasininkui ir jums gerai sekasi tokios improvizacijos ir linksmybės prasiveržimai, aš jums tai pranešu ir trokštu jūsų pagalbos.

HOLOFERNAS

Pone, reikia jai parodyti „Devynis didvyrius".[19] Tėve Natanieli, kalbant apie kokį nors laiko paįvairinimą, apie reginį, kurį šios dienos paskuigalyje atliktume princesei su pagalbininkais, vadovaujami karaliaus ir šio šaunaus, šviesaus ir išsilavinusio dvariškio,— taigi man atrodo, kad niekas taip gerai netinka, kaip „Devyni didvyriai".

NATANIELIS

O kur jūs rasite pakankamai didelių vyrų?

HOLOFERNAS

Jūs būsite Jozuė[20], aš — Aleksandras, šis šau-

* Ūsai, barzda *(isp.)*.

nusis dvariškis — Judas Makabiejus, iš šito berno, turinčio dideles galūnes arba tvirtus sąnarius, išeis Pompėjus Didysis, o iš pažo — Herkulis.

ARMADAS

Atsiprašau, pone, tai klaida. Kiekybiškai jis neprilygsta to didvyrio nykščiui. Jis mažesnis už jo vėzdo galą.

HOLOFERNAS

Ar leisite man užbaigti? Jis vaidins Herkulį vaikystėje, ir jam tereiks įeiti, pasmaugti gyvatę ir vėl išeiti. O aš tai progai paruošiu apologiją.

MAŠALAS

Puikiai sugalvota. Tada, jei kuris nors žiūrovas sušvilps, galite sušukti: „Šaunuolis Herkulis! Tu jau traiškai gyvatę!" Tokiu būdu įžeidimą galima paversti mandagumu, nors mažai kas moka taip mandagiai paversti.

ARMADAS

O kaip kiti didvyriai?

HOLOFERNAS

Aš pats suvaidinsiu tris.

MAŠALAS

Triskart didvyriškas šaunuolis!

ARMADAS

Ar norit, kad pasakyčiau vieną dalyką?

HOLOFERNAS

Mes klausom.

ARMADAS

Jei mums nepavyks, suvaidinsim antikinį spektaklį. Malonėkite paskui mane.

HOLOFERNAS
Via *, gerasis Mulki! Tu kol kas neištarei nė žodžio.
MULKIS
Ir nesupratau nė žodžio, pone.
HOLOFERNAS
Allons! Mes tau pasakysim, ką daryti.
MULKIS
Galiu pašvilpaut, pabūgnuoti moku,
Jei tik prireiks, lai didvyriai pašoka.
HOLOFERNAS
Štai jums ir Mulkis! Na, į darbą stokim.

II scena

Ten pat
Įeina ***Princesė, Katerina, Rozalina*** *ir* ***Marija***

PRINCESĖ
Tai, mano mielos, tuoj turtingos būsim,
Jei dovanų šaltinis neišseks:
Per deimantus manęs jau nematyti!
Štai mylintis karalius ką man siunčia.
ROZALINA
O ar daugiau neatsiuntė jis nieko?
PRINCESĖ
Ne, tiktai šitą. Tiek eiliuotos meilės,

* Kelionėn *(lot.)*.

Kad vos sutilpo popieriaus lape.
Abi puses prirašė be laukų,
Vašku prispaudęs vardą Kupidono.

ROZALINA
Gal tuo būdu suminkštint dievui širdį
Jisai norėjo, amžių jam priminti.

KATERINA
O, tas gudrus nelabas Kupidonas.

ROZALINA
Tai jūsų priešas, seserį nužudęs.

KATERINA
Įstūmė ją į liūdesį, kančias,
Ir mirė ji. O jeigu būtų buvus
Kaip jūs linksma, lanksti ir lengvabūdė,
Anūkų būtų susilaukt galėjus,
Kaip galit jūs,— toks amžius lengvabūdžių.

ROZALINA
Ar ne tamsi prasmė to lengvo būdo?

KATERINA
Tamsios gražuolės apšviestoji pusė.

ROZALINA
Mažai šviesos, kad prasmę pamatytum.

KATERINA
Įkvėpdama sudrumsite jūs šviesą,
Todėl geriau tamsoj užbaigti ginčą.

ROZALINA
Jūs veikiate tik priedangoj tamsos.

KATERINA
Jums tai sunku, nes jūs — šviesi mergaitė.

ROZALINA
Aš sunkumu šviesoj jums neprilygstu.

KATERINA
Ir šviesumu jūs sunkiai teprilygstat.
ROZALINA
Tai lygstamės, kad ginčytis nereiktų.
PRINCESĖ
Abi neieškot žodžio. Buvo linksma.
Bet, Rozalina, dovaną jūs turit;
Kas siuntė ją? Ir kokią?
ROZALINA
Sužinosit.
Jei mano veidas būt gražus kaip jūsų,
Ir dovana prilygtų. Bet žiūrėkit:
Bironas — ačiū jam — eiles man siunčia,
Ir jei tiksliai skaičiuoja ne vien pėdas,
Aš jam pati gražiausia žemės deivė.
Su dvidešimčia tūkstančių gražuolių
Palygina mane tame laiške.
PRINCESĖ
Ar radot panašumo?
ROZALINA
Daug raidėse, pagyrime — nė kiek.
PRINCESĖ
Kaip rašalas graži. Gerai pasakė.
KATERINA
Balta kaip sąsiuviny raidė B.[21]
ROZALINA
O jūsų veidas, aš priminti noriu,
Kaip šventinis lapelis kalendoriuj:
Raudonų „O" daugybę ten matau.
KATERINA
Tikri raupai! Aš jų linkiu ir tau!

PRINCESĖ
O ką Diumenas jums padovanojo?
KATERINA
Štai pirštinė.
PRINCESĖ
Viena, o kur antroji?
KATERINA
Abi yra, ir dar pridėtos eilės,
Koks tūkstantis, apie tikrumą meilės.
Išpažintis didžiulė veidmainystės.
Baisus naivumas, žodžių mišinys tik.
MARIJA
Perlus štai atsiuntė man Longavilis
Ir laišką šį, ilgumas — pusė mylios.
PRINCESĖ
O, ne mažiau. Ar tu širdy negeistum,
Kad ilgą laišką vėrinys pakeistų?
MARIJA
Kad rankų neužtektų jam išskleisti.
PRINCESĖ
Protingos mes, juos taip pajuokti mokam.
ROZALINA
O jie, kvailiai, už pajuoką užmoka.
Tikrai kankinsiu aš Bironą tokį.
Jei nors savaitei jį galėčiau gauti,
Priverščiau tuoj prašyti, pataikauti.
Jis kantriai lauktų, valandų žiūrėtų.
Tuščiom eilėm gausias mintis išlietų.
Man užgaidas patenkintų gražiuoju,
Didžiuodamasis, kad aš juo didžiuojuos.
Taip jį išmuščiau iš vėžių, kad jis
Man būtų juokdarys, aš jam — lemtis.

PRINCESĖ
Lengviausia mums į pinkles įvilioti
Išminčių, pasinešusį kvailioti.
Tačiau kvailys mokykloj pasiruošęs,
Todėl grakštumas proto kvailį puošia.
ROZALINA
Ne tiek kvailysčių iškrečia jaunuolis,
Kiek rimtas vyras, į kvailystę puolęs.
MARIJA
Kvailių kvailystė taip neišryškėja,
Kaip kad išminčiaus, protui suvaikėjus.
Protingas sumanumo nepagaili,
Kada išgirti reikia žingsnį kvailą.
PRINCESĖ
Štai ir Boje. Žiūrėkit, linksmas koks jis.

Įeina Boje

BOJE
O! Kur princesė? Tuoj iš juoko sprogsiu.
PRINCESĖ
Kas naujo?
BOJE
Pasiruoškite! Ir greitai!
Apsiginkluokit! Priešai ruošias eiti!
Jie persirengę nori priartėti
Ir žodžiais mus užpulti netikėtai.
Protus įtempkit, pasiruoškit gintis,
Kitaip belieka mums iš čia dangintis.
PRINCESĖ
Apsaugok, Sen Deni [22], nuo Kupidono!
Sakyki, žvalge, kas tie nevidonai?

BOJE

Prigulęs seno topolio pavėsy,
Sakiau aš, valandėlę pailsėsiu.
Staiga matau, kad man užmigt neleis,—
Patsai karalius su draugais keliais
Šnekėdamies prie mano medžio traukia.
Pasislėpiau į tankmę ir palaukiau.
Žinokite — aš nugirdau slapčia —
Kad persirengę jie tuojau bus čia.
Jų heroldas, visai jaunuolis žalias,
Jau prakalbą atmintinai iškalęs.
Kaip tarti, elgtis, mokė jį ne sykį:
„Tu taip kalbėk, o ranką taip laikyki."
Tačiau ne kartą jie suabejojo,
Ar nesuklys tik, jūsų pabijojęs.
„Ji angelas,— karalius mokė garsiai,—
Tačiau neišsigąsk, kalbėki narsiai."
Atsakė pažas: „Angelas — tai laimė,
Greičiau jau velnias man sukeltų baimę."
Nusijuokė, per petį ploti puolė,
Visi kartu jie skatino narsuolį.
Prisiekė vienas, pasitrynęs ausį,
Kad geresnės kalbos nebuvo klausęs.
O kitas, garsiai spragtelėjęs pirštais,
Sušuko: „Via, aiškiai gausim viršų."
„Puiku!"— trečiasis šaukė, o ketvirtas
Ant kulno bandė suktis ir parvirto.
Sukrito ir kiti šalia giraitės,
Ir taip linksmai tenai iš juoko raitės,
Lyg tam, kas kenčia, pasidavęs aistrai,
Vien paikas juokas gali būti vaistai.

PRINCESĖ
Tai ką, jie čia apsilankyt nusprendė?
BOJE
Esu tuo tikras. Bus jie apsirengę
Kaip moskovitai, arba rusai [23]. Stengias
Visi pas savõ meilę nuskubėti,
Apsukti galvą, šokt ją prikalbėti.
Kiekvienas savąją atskirti ruošias
Iš dovanų, kuriom bus pasipuošus.
PRINCESĖ
Tegul. Bet jų netikėtumas laukia,
Nes kiekviena iš mūsų bus su kauke.
Jas nusiimt atsisakysim, jeigu
Norės jie pamatyti mūsų veidus.
Todėl, mieloji, deimantus imk mano,
Kad aš čionai, karalius tepamano.
Man savo dovaną duok, Rozalina,
Tegul jinai Bironą suklaidina.
Jūs irgi pasikeiskit, kad jaunikiai
Klaidingai pasipirštų apsirikę.
ROZALINA
Tik pasipuoškim, kad gerai matytų.
KATERINA
Ar tai išdaigai turit priežasčių?
PRINCESĖ
Aš noriu suardyti jų planus.
Jei pasijuokt — ketinimas svečių,
Mums dera atsakyti tuo pačiu.
Jie svetimoms ketinimus atskleis,
Pasidalins mintim, jausmais giliais;
Kai vėl ateis jie, būsime be kaukių,—
Išjuoksim taip, kad nenorės juokauti.

ROZALINA

O ką daryt, ar šokti, jiems pakvietus?

PRINCESĖ

Geriau jau mirt nei pajudėt iš vietos.
Kai tik prabils, mes iškalbą jų gražią
Paniekinsim, į šalį nusigręžę.

BOJE

Toks smūgis mirtinai sužeis jiem širdis
Ir vaidmenį iš atminties išdildys.

PRINCESĖ

Kaip tik ir noriu, kad, praradę ryžtą,
Jie negalėtų į vėžes sugrįžti.
Geriausias pokštas — pasijuokt iš pokšto
Ir, pajuoką apgręžus, juos priblokšti.
Išjuokę juos, čia liksime šnekėtis,
O jiems gėdingai teks namo skubėti.

Už scenos nuaidi trimito garsai

BOJE

Ar girdit? Eina. Kaukes užsidėkit.

Damos užsideda kaukes
Įeina trimituodami maurai, Mašalas, karalius, Bironas, Longavilis ir Diumenas su kaukėm, rusų drabužiais

MAŠALAS

Mes sveikinam puikiausias iš gražuolių!

BOJE

Tol puikios, kol puikuoja savo kaukėm.

MAŠALAS
Tą šventą sambūrį gražiausių damų,

(damos atsuka jam nugaras)

Atgręžusių mirtingiems... nugaras.
BIRONAS *(į šalį, Mašalui)*
„Savo veidus", niekše, „savo veidus".
MAŠALAS
Atgręžusių mirtingiems savo veidus.
Šalin...
BOJE
Teisingai, šalin jį!
MAŠALAS
Šalin svečion atvykusias maldaujam
Nežvelgti...
BIRONAS *(į šalį, Mašalui)*
„Pažvelgti", sukčiau.
MAŠALAS
Pažvelgti savo dangiškom akim...
BOJE
Neatsilieps į šitą epitetą,
Geriau sakyti „mergiškom akim".
MAŠALAS
Susimaišiau, nes jos manęs nepaiso.
BIRONAS
Ar toks tavasis menas? Dinki, niekše!

Mašalas išeina

ROZALINA
Boje, paklauskit nepažįstamuosius,
Ko reikia jiems. Jei moka mūsų kalbą,

Tegul pasako tiesiai savo tikslą,
Ko jie norėtų.

BOJE

Ko jūs pageidaujat?

BIRONAS

Kad mus malóniai, draugiškai priimtų.

ROZALINA

Ko nori jie iš mūsų?

BOJE

Kad maloniai
Ir draugiškai priimtumėte juos.

ROZALINA

Jau priėmėm. Dabar tegul sau eina.

BOJE

Ji sako, priėmė, jūs galit eiti.

KARALIUS

Sakykit — daugel mylių atskaičiavom,
Norėdami pakviesti ją pašokti.

BOJE

Jie sako — daugel mylių atskaičiavo,
Norėdami pakviesti jus pašokti.

ROZALINA

Aš netikiu. Paklauskite, kiek colių
Į vieną mylią eina. Tiek skaičiavus,
Bus lengva suskaičiuoti vieną mylią.

BOJE

Jei vykdami čionai mylias skaičiavot,
O mylių daug, tada princesė klausia,
Kiek colių turi eit į vieną mylią.

BIRONAS

Sakyk — žingsnius vargingus mes skaičiavom.

BOJE
    Jinai jus girdi.
ROZALINA
                    Kiek vargingų žingsnių,
    Kuriais nuėjot daug vargingų mylių,
    Vienoj kelionės mylioj suskaičiavot?
BIRONAS
    Ką darome dėl jūsų, neskaičiuojam,
    Mūs pagarba tokia didi, beribė,
    Kad, reikšdami ją, sąskaitų nežiūrim.
    Parodyt savo veidą malonėkit,
    Mes garbinsim jį kaip laukiniai saulę.
ROZALINA
    Manasis — tik mėnulis debesy.
KARALIUS
    Kokia dalia to debesio šviesi!
    Mėnuli, žvaigždės, debesis nuvykit,
    Apšvieskit drėgnas mūs akis nors sykį.
ROZALINA
    Menki jūs norai, jei teprašot vieno:
    Kad vandeny spindėtų mėnesiena.
KARALIUS
    Meldžiu pašokti su manim, sutikit,
    Čia nieko keisto, neatsisakykit.
ROZALINA
    Kur muzika? Tuojau pašokti einam.

Groja muzika

    Nešoksiu dar. Mėnulis greitai mainos.
KARALIUS
    Nešoksite? Kodėl dabar atšalot?

ROZALINA
Juk pilnatis delčia pavirsti gali.
KARALIUS
Tačiau mėnulis — jūs, ašai — žmogus.
Juk muzikantai čia ne veltui groja.
ROZALINA
Jų klauso ausys.
KARALIUS
Bet neklauso kojos.
ROZALINA
Svečių, kurie atvyko kelią tokį,
Neerzinsim. Štai rankos, bet ne šokiui.
KARALIUS
O kam tada?
ROZALINA
Taip išsiskirsim taikiai.
Mes lenkiamės, keliaukit. Šokį baikim.
KARALIUS
Ar išsišokome, kad šokti vengiat?
ROZALINA
Jūs užmokėt už šokį neįstengiat.
KARALIUS
Tai kaip nupirkti jūsų palankumą?
ROZALINA
Tiktai išeinant.
KARALIUS
Ne, tai per sunku man.
ROZALINA
Kitaip neparsiduodam. Tai keliaukit.
Sudie: jums — pusę karto, dukart — kaukei.
KARALIUS
Jei šokt nenorit, dar gal pabendraukim?

ROZALINA
Per daug ausų.
KARALIUS
Teisingai, pasitraukim.

Kalbasi nuošalyje

BIRONAS
Galiu jums tarti saldų žodį vieną?
PRINCESĖ
Aš tris galėčiau: medų, cukrų, pieną.
BIRONAS
Tikslesnė būtumėt, dar tiek pridėjus:
Salyklą, midų, vyną. Aš laimėjau!
Šeši saldėsiai.
PRINCESĖ
Septintasis — eikit!
Sukčiaujate, man jūsų nebereikia.
BIRONAS
Dar žodį vienai jums.
PRINCESĖ
Nesaldų tik.
BIRONAS
Tulžis man kyla.
PRINCESĖ
Ji karti!
BIRONAS
Tai tiks.

Jiedu pasitraukia ir kalbasi

DIUMENAS
Ar leisit pasakyt jums vieną žodį?

MARIJA
Sakykite.
DIUMENAS
Gražuole...
MARIJA
Jau? Gražuoli,
Daugiau nenusipelnėt.
DIUMENAS
Tuoj keliausiu,
Tik leiskit pasakyt tiek pat į ausį.

Kalbasi pasitraukę

KATERINA
Liežuvio gal nėra po jūsų kauke?
LONGAVILIS
Gerai žinau, ką smalsumu jūs dangstot.
KATERINA
Tai pasakykit. Aš nekantriai laukiu.
LONGAVILIS
Po jūsų kauke dviem liežuviam ankšta,
Tad po manąja greitai vienas veršis.
KATERINA
Kas sako „jautis", o kas sako „veršis".
LONGAVILIS
Mieloji, veršis?
KATERINA
Tai mielasis veršis.
LONGAVILIS
Dalinkim žodį.
KATERINA
Kam man pusė veršio?
Jūs visą imkit, nupenėsit jautį.

LONGAVILIS
Per daug aštriai juokaujat, įsipjausit.
Palikt raguotą norit? Kam taip keršyt.
KATERINA
Tai be ragų numirkite kaip veršis.
LONGAVILIS
Prieš mirtį vienai jums atversiu širdį.
KATERINA
Tik bliaūkit tyliai,— mėsininkas girdi.

Kalbasi nuošalyje

BOJE
Kokie liežuviai aštrūs pašaipūnių!
Nematomą galėtų plauką jos
Per pusę perpjaut. Toks aštrus nebūna
Skustuvas. O jų pokalbio gijos
Nesuvaikysi. Išmonė duota
Joms tarsi vėjas ar kulka greita.
PRINCESĖ
Daugiau nė žodžio! Laikas išsiskirti.
BIRONAS
Tikrai visi čia gavom sausą pirtį!
KARALIUS
Sudie, mergaitės, negudriai plepėję.
PRINCESĖ
Laimingai, moskovitai apledėję!

Karalius, didikai ir maurai išeina

Ir šiuos protus jūs laikėte giliais?
BOJE
Jie — žvakės, jūsų kvapo užgesintos.

ROZALINA
Jų smegenys apaugę riebalais.
PRINCESĖ
Koks sąmojis skurdus ir lėkštos mintys!
Ar manot, jie nepasikars parėję?
Bijos be kaukės žmogui pasirodyt.
Bironas įžūlus nutilt turėjo.
ROZALINA
Visi jie apgailėtinai atrodė.
Jautrus karalius verksmą vos sutvardė.
PRINCESĖ
Nuo priesaikų Bironas net užkimo.
MARIJA
Diumenas siūlė man save ir kardą.
Apstulbo, neįvykus jo troškimui.
KATERINA
Jam širdį graužiu — sakė Longavilis
Ir pavadino. . .
PRINCESĖ
Kirmėle, man rodos?
KATERINA
Visai rimtai.
PRINCESĖ
O, šleikštulys pakilo!
ROZALINA
Po kepure kuklia guvesnis protas.
Mylėt karalius tik mane prisiekė.
PRINCESĖ
Atsakius man, Bironas mirs nevedęs.
KATERINA
Tik man tarnauti Longavilis siekia.

MARIJA
Diumenas limpa kaip žievė prie medžio.
BOJE
Gražuolės, mano žodžio paklausykit.
Ateis visi netrukus antrą sykį,
Nepersirengę. Tyliai negarbės
Skaudžios pakęsti jie nesugebės.
PRINCESĖ
Ar jie sugrįš?
BOJE
Nors po pylos gražuoliai
Apšlubę dar — iš džiaugsmo lėks jie šuoliais.
Atkeiskit dovanas. Jiems pasirodžius,
Švytėkit išsiskleidusios kaip rožės.
PRINCESĖ
Kaip išsiskleist? Paaiškinkit dorai.
BOJE
Su kaukėm jūs kaip rožių pumpurai.
Nuėmus jas, pamatom veido grožį,
Iš pumpuro taip išsiskleidžia rožė.
PRINCESĖ
Šalin, galvosūki! Kaip atsikirsti,
Kai grįš nepersirengę pasipiršti?
ROZALINA
Jei leidžiate patarti — nesitraukim,
Išjuokim juos pažintus kaip su kaukėm.
Ir pasiskųskim, kad kvailiai su svitom
Čia buvo, persirengę moskovitais.
Paklauskim, kas jie ir dėl ko atėjo,
Kodėl čia pamatyti mums reikėjo
Jų išvaizdą juokingą, jų prologą
Nevykusį ir elgesį jų blogą.

BOJE
Jau artinas dvariškiai, slėptis bėkit!
PRINCESĖ
Kaip stirnos į palapines skubėkit!

Princesė, Rozalina ir Marija išeina

Vėl įeina karalius, Bironas, Longavilis ir Diumenas, apsirengę savo įprastais drabužiais

KARALIUS
Tesaugo dievas jus! O kur princesė?
BOJE
Ji savo palapinėj. Jeigu reikia,
Aš pasiruošęs perduot jūsų norą.
KARALIUS
Ar ji manęs priimti nesutiktų?
BOJE
Skubu, ir ji skubės, esu tuo tikras.

(Išeina)

BIRONAS
Jam sąmojis kaip lesalas balandžiams,—
Surinkęs, kur pakliūna, beria sklandžiai.
Jis sąmoju prekiauja. Savo turtui
Pirkėjų randa rūmuos, mugėj, turguj.
O mes parduodam urmu savo protą,
Bet taip gražiai jo grožio neparodom.
Kur moterys, kurių jis nežavėtų?

Sugundęs Ievą būt Adomo vietoj.
Jo vogravimas, pjaustymas kepsnių!
Kiek siunčia damoms oro bučinių!
Kaip beždžioniauja, madai kaip paklūsta,
Delikatus, gražiausiais žodžiais plūstas,
Prisėdęs lošti. Dainininkas geras,
Bet ką pamokyt gali, kas kur dera.
O moterys jį meilučiu vadina,
Bučiuoja laiptai kojas, kai jis mina.
Gėlė ta šypsosi visam pasauliui,
Kad šviestų dantys lyg banginio kaulai.
Kas jam skolingas likti neketina,
Tas saldžialiežuviu Boje vadina.

KARALIUS

Kad ant liežuvio jam pūslė iškiltų!
Per jį Armado pažas susikirto.

BIRONAS

Štai ir jisai. O mandagume, kaip tu
Apsiėjai be jo? Ir kuo tapai tu?

*Įeina **princesė**, lydima **Boje**, **Rozalinos**, **Marijos**, **Katerinos***

KARALIUS

Linkiu sveikatos, saulėtų dienų.

PRINCESĖ

Gal man lėtų dienų, o sau — sveikatos.

KARALIUS

Iškraipot prasmę posakių manų.

PRINCESĖ

O jūs gražiau linkėti neįpratot?

KARALIUS
Atėjome ne šiaip sau aplankyti,
O kviečiame keliaut į rūmus tiesiai.
PRINCESĖ
Man — lauko šio, jums įžado laikytis,
Kitaip ir man, ir dievui nusidėsit.
KARALIUS
Nepriekaištaukit, aš per jus paslydau,
Skaistybė šių akių mane sugundė.
PRINCESĖ
Kodėl skaistybę vertinat kaip ydą?
Juk skaistumu dar niekas nesiskundė.
Remiuos garbe lyg lelija skaisčia,
Tepadeda mergaitiškas orumas,—
Kad ir kokia užgriūtų dar kančia,
Atsisakau keliauti aš į rūmus.
Taip sąžinė, vien pagalvojus, graužia,
Kad dėl manęs jūs įžadą sulaužėt.
KARALIUS
Gyventi čia jums buvo nejauku,
Atokiai taip nuo dvaro, nuo draugų.
PRINCESĖ
Nesutinku, valdove,— be juokų,
Netrūko mums žaidimų, pramogų.
Dar neseniai pas mus viešėjo rusai.
KARALIUS
Negali būti!
PRINCESĖ
Tai tikra tiesa.
Mandagūs, elegantiški, išprusę.
ROZALINA
Valdove, čia teisybė ne visa.

Kaip įprasta dabar, mana valdovė
Iš mandagumo linkus girt ir šlovint.
Čia keturi tikrai pas mus viešėjo,
Kaip rusai apsirengę. Kol išėjo,
Jų pokalby per valandą nuobodžią
Mes neišgirdome taiklesnio žodžio.
Gal jie ir ne kvailiai, bet, antra vertus,
Kvailiams ištroškus, jie mielai išgertų.
BIRONAS
Tas juokas man sprangus. Jums nesunku
Paversti išmintį kvailu juoku.
Kai į dangaus ugninę akį žvelgiam,
Akių prarandam šviesą. Taip nustelbę
Kitus jūs proto ištekliai turtingi,
Kad kaip kvailiai atrodo jums protingi.
ROZALINA
Išminčius jūs turtingas, o atrodo...
BIRONAS
Kad aš nei turto neturiu, nei proto.
ROZALINA
Pataikėte. Kitaip būt gėda buvus,
Kad pavogėt man žodį nuo liežuvio.
BIRONAS
Aš visas jums nuo šiolei priklausau.
ROZALINA
Kvailys man visas?
BIRONAS
Imkite jį sau.
ROZALINA
Jūs kokią buvot kaukę užsidėjęs?
BIRONAS
Kada? Ir kur? Kodėl taip klausinėjat?

ROZALINA
Nereikalingą dangtį užsileidot,
Nes keitėt blogą į geresnį veidą.
KARALIUS
Sugavo mus. Su žemėm sumaišys.
DIUMENAS
Prisipažinkim ir juoku paverskim.
PRINCESĖ
Kas, pone, jums? Kodėl toksai nuliūdęs?
ROZALINA
Laikykit jį, apalps! Ko taip išbalot?
Gal po kelionės jūra širdį maudžia? [24]
BIRONAS
Sulaužius priesaiką, mus žvaigždės baudžia.
Kieno varinis veidas tą atlaikė?
Belaisvis tavo aš; man smoki skaudžiai
Tu panieka, o pajuoka pribaiki.
Įsmeik į tamsą savo protą šviesų,
Suraižyki išdidumu aštriu.
Daugiau tavęs pašokti nebekviesiu
Ir persirengęs neisiu su būriu.
Daugiau gražbylyste nepasikliausiu
Ir iškalba berniuko netikėsiu,
Kaukėtas draugės linksmint nekeliausiu,
Eilėm, kaip aklas dainius, nekalbėsiu.
Rinktinių žodžių apdaras puošnusis,
Hiperbolių, metaforų daugybė
Sukandžiojo man kalbą tarsi musės,
Be saiko ji išputo nuo puikybės.
Atsižadu aš jų; ir čia prisiekiu
Šia balta pirštine,— nors nežinia,
Kokia ranka,— nuo šiol vedybų siekius

Paaiškinsiu dviem žodžiais: „taip" ir „ne".
Iškart ir pradedu,— tuoj pasiryšiu,—
Manoji meilė tau sveika, be plyšio.

ROZALINA

Tik be to „be".

BIRONAS

Tai priepuolis ligos
Nemalonios, bet, laimė, neilgos.
Pranyks palaipsniui pats. Tačiau, aure,
Ir šituos tris kamuoja negalia.
Tikriausiai maras. Širdis jų išsekins
Liga, kuria juos apkrėtė šios akys.
Bet ne vieni jie. Jūs, kaip supratau,
Nelaisvos irgi,— ženklus aš matau.

PRINCESĖ

Užmirškit ženklus ir laisvi sau eikit.

BIRONAS

Netekom visko, mūsų nepribaikit.

ROZALINA

Ar tai tiesa? Aš negaliu suprasti,
Kaip jūs, netekę visko, norit vesti.

BIRONAS

Taika! Jei ne, aš noriu jus pamesti.

ROZALINA

Turėsite, nes aš pirma skubėsiu.

BIRONAS

Jūs ginkitės. Daugiau nebekalbėsiu.

KARALIUS

Sakykit, kaip mums santarvę grąžinti,
Atpirkti kaltę.

PRINCESĖ

Reik prisipažinti.

Ar persirengęs čia jūs nesipiršot?
KARALIUS
To neslepiu.
PRINCESĖ
Ką sakėt, nepamiršot?
KARALIUS
Menu gerai.
PRINCESĖ
Tada aš jus paklausiu,
Ką čia kuždėjot savajai į ausį.
KARALIUS
Kad man jinai viena pasaulį puošia.
PRINCESĖ
Bet ją atstumti esat pasiruošęs.
KARALIUS
Garbe prisiekiu, ne!
PRINCESĖ
Taip nesistenkit,
Sulaužęs žodį, vėl žadėti venkit.
KARALIUS
Jei keisiu žodį, gėda tekankina.
PRINCESĖ
Gerai. Tada nekeiskit. Rozalina,
Ką rusas tas kuždėjo tau į ausį?
ROZALINA
Užtikrino, kad jam esu brangiausia,
Akių prilygstu šviesai. Už pasaulį
Esu jam vertingesnė. Ir nevedęs
Numirs, jei būsiu jam šalta kaip ledas.
PRINCESĖ
Tai džiaukitės abu. Kilmingas vyras
Garbingai žodį laužo pasigyręs.

KARALIUS
Bet ką tai reiškia? Aš kaip gyvas niekad
Tai damai šito nebuvau prisiekęs.
ROZALINA
Dangus girdėjo. O, tikrumo dėlei,
Man šitą davėt; pasiimkit vėlei.
KARALIUS
Princesei aš daviau ir tą, ir širdį,—
Man deimantas padėjo ją atskirti.
PRINCESĖ
Atleiskit, deimantą jinai dėvėjo,
O man Bironas pasipiršt atėjo.
Tai man ar perlui pirmenybę teikiat?
BIRONAS
Nei jums, nei perlui,— abiejų nereikia.
Aš supratau: iš anksto sužinoję,
Kaip pasilinksmint esam užsimoję,
Jos nutarė komediją surengti.
Plepys koks, pataikūnas, pratęs lenktis,
Koks padlaižys, patauška ir klastūnas,
Kurs moka įsiteikti, jeigu būna
Princesė juokui nusiteikus, leidos
Slapčia pas mus. Ketinimus atskleidus,
Jos dovanom pasikeitė, o mes
Jas skyrėm pagal netikras žymes.
Baisu — mes dukart įžadą sulaužę:
Ten — savo noru, čia — suklydę skaudžiai.
To jau per daug. Ko gero, jūs galėjot

(kreipiasi į Boje)

Apjuokti mus, iš anksto jas įspėjęs?
Paslaugiai klūpote prie damos kojų,

Kvatoti greitas, jai pamerkus akį,
Prie židinio tarnaujat atsistojęs,
Pralinksmint bandot, sąmojį pasakęs.
Jūs pažą mūs sukirtot. Džiaugtis galit.
Kai mirsit, bus jum įkapėm suknelė.
Šnairuojate? Štai žvilgsnis pavojingas
Lyg švino kardas.

BOJE

Jam narsos nestinga;
Gražiai kovos areną apšuoliavo.

BIRONAS

Dabar jau puls! Bet ko norėjo — gavo.

Įeina *Makaulė*

Išminčiau, sveikas! Tu užbaigsi ginčą.

MAKAULĖ

Pasiteiraut jie atsiuntė mane,
Trims didvyriams jau eiti ar dar ne?

BIRONAS

Ką, jau tik trys beliko?

MAKAULĖ

Ne, užmojų pilni,
Visi po tris vaidins.

BIRONAS

O triskart trys bus devyni.

MAKAULĖ

Aš abejoju, pone, ne visai taip, pone, mes teisybę ginam.
Užtikrinu jus, pone, nesitrauksiu, pone: ką žinom, tai jau žinom.
Tikiuosi, pone, triskart trys...

BIRONAS
Ne devyni.

MAKAULĖ
Jūs jau atleiskit, pone, bet mes žinom, kiek tai bus.

BIRONAS
Prisiekiu Jupiteriu, aš visada maniau, kad triskart trys bus devyni.

MAKAULĖ
Dėl dievo, pone, būtų gaila, jei jums reikėtų pragyventi iš skaičiavimo.

BIRONAS
Tai kiek tada?

MAKAULĖ
Dėl dievo, pone, patys didvyriai, arba veikėjai, kiek tai yra, parodys. Aš — žmogus menkas, ir mano daliai, kaip jie sako, teks tik vienas vaidmuo — aš vaidinsiu Pompioną Didįjį.

BIRONAS
Ar tu vienas iš didvyrių?

MAKAULĖ
Jie maloniai palaikė mane pakankamai dideliu vyru Pompionui Didžiajam. Nežinau jo didvyriškumo laipsnio, bet aš turėsiu jam atstovauti.

BIRONAS
Laikas juos būtų į sceną vadinti.

MAKAULĖ
Mes pasistengsim gerai suvaidinti.

(Išeina)

KARALIUS
Neleiskit jų, Bironai, jie padarys mums gėdą.
BIRONAS
Jau gėdai mes atsparūs. Tik išlošim,
Jei jiems blogiau už mus, valdove, klosis.
KARALIUS
Sakau, kad jų nereikia leisti.
PRINCESĖ
Valdove, man sprendimo teisę duokit:
Linksmiausias juokas, kai nemoka juokint,
Kada uolumas vien įtikti siekia,
Siekius uoliųjų versdamas į nieką.
Vien juoką kelia forma sudėtinga,
Kada gilioms mintims gyvybės stinga.
BIRONAS
Čia apie mus teisingai pasakyta.

Įeina Armadas

ARMADAS
Pateptasai, meldžiu paaukoti tokį tavo karališkai malonaus kvapo kiekį, kurio reikia ištarti porai žodžių. *(Paėjęs į šalį, kalbasi su karalium ir paduoda jam popierių)*
PRINCESĖ
Ar šitas žmogus dievo tarnas?
BIRONAS
Kodėl jūs klausiat?
PRINCESĖ
Jis kalba ne taip kaip kiti dievo žmonės.
ARMADAS
Visiškai tas pats, mano kilnusis, malonusis, saldusis valdove, nes aš tvirtinu, kad mokytojas yra

neįtikėtinai keistas. Per daug, per daug tuščiagarbis, per daug tuščiagarbis. Bet mes, kaip sako, pasikliausime fortuna della guerra *. Linkiu dvasios ramybės karališkiausiai porai!

(Išeina)

KARALIUS

Atrodo, kad greitai čia išvysim didvyrius. Jisai bus Trojos Hektoras, juokdarys — Pompėjus Didysis, pastoriaus padėjėjas — Aleksandras, Armado pažas — Herkulis, o pedantas — Judas Makabiejus.

Ir jeigu keturiems čia didvyriams pavyktų,
Jie persirengę dar penkis vaidint sutiktų.

BIRONAS

Dabar jau buvo jų penki.

KARALIUS

Skaičiuodamas apsirinki.

BIRONAS

Pedantas, pagyrūnas, pamokslininkas, juokdarys ir berniukas.

Pasauliui visam daugkart burtus išmetus,
Tokių penkių rast nepavyktų daug metų.

KARALIUS

Jau laivas atplauks greitai čia, burės matos.

Įeina Makaulė, *vaidinantis Pompėjų*

MAKAULĖ

„Pompėjus aš. . ."

BOJE

Meluoji, taip nėra.

* Karinė sėkmė *(it.)*.

MAKAULĖ
„Pompėjus aš..."
BOJE
Ant šarvo pantera.[25]
BIRONAS
Pataikei, senas pašaipūne,
Man būsi parama gera.
MAKAULĖ
„Pompėjus aš, vadinamas Aukštuoju..."
DIUMENAS
„Didžiuoju."
MAKAULĖ
Tai yra „Didžiuoju", pone,—
„...Pompėjus aš, vadinamas Didžiuoju,
Kuris kovoj skydu ir ietim daug priešų sumedžiojo.
Keliaudamas po šias vietas, čia nelauktai papuolęs,
Ginklus prie kojų suguldau karališkai gražuolei."
Jeigu jūsų didenybė pasakys man: „Ačiū, Pompėjau"— tai mano vaidmuo bus baigtas.
PRINCESĖ
Dideliai ačiū, didysis Pompėjau.
MAKAULĖ
Gal ir nesu to vertas. Bet tikiuosi, kad vaidinau be priekaištų. Tik mažumėlę suklydau su „Didžiuoju".
BIRONAS
Galiu lažintis iš ko norit, kad Pompėjus bus geriausias didvyris.

Įeina tėvas Natanielis, valdinantis Aleksandrą

NATANIELIS
„Mane pasaulis kaip valdovą savo gerbė,
Rytuos ir vakaruos, pietuos ir šiaurėj aš laimėjau.
Aš — Alisandras, rodo ženklas mano herbe..."
BOJE
O nosis rodo — apsimetinėjat.
BIRONAS
O, kaip jūsiškė nosis smarkiai išlavėjus!
PRINCESĖ
Jūs užkariautoją pabaidėt įsiterpę.
NATANIELIS
„Mane pasaulis kaip valdovą savo gerbė..."
BOJE
Mes jau girdėjom šią naujieną svarbią.
BIRONAS
Pompėjau Didysis!
MAKAULĖ
Aš jūsų tarnas ir Makaulė.
BIRONAS
Išvesk užkariautoją, išvesk Alisandrą.
MAKAULĖ *(Natanieliui)*
Pone, jūs nuvertėt Alisandrą Užkariautoją. Už tai jus dabar iškrapštys iš tų spalvotų drapanų. Jūsų liūtą, sėdintį ant naktipuodžio kėdutės ir laikantį alebardą, atiduos Ajaksui,— jis bus devintasis Didvyris. Užkariautojas, o nedrįso kalbėti! Bėk kuo toliau nuo gėdos, Alisandrai.

Natanielis išeina

Štai, jums leidus, apykvailis, tačiau romus žmogus. Doras žmogus, be abejonės, bet greitai sutrinka. Jis yra nuostabiai geras kaimynas ir puikiai žaidžia rutuliais, patikėkit. Bet Alisandro vaidmeniui — patys, deja, matėt — ne visai pribrendęs. Tačiau kiti didvyriai neapsijuoks.

PRINCESĖ

Pasitrauk į šalį, gerasis Pompėjau.

Įeina Holofernas, *vaidinantis Judą, ir* Mašalas, *vaidinantis Herkulį*

HOLOFERNAS

Jaunuolis šitas didį Herkulį vaidina,
Tą, kurs nužudė Cerberį, trigalvį canus *.
Kai buvo kūdikis, berniukas ir vaikinas,
Štai taip gyvačių daug pasmaugė savo manus **,
Quoniam *** jisai atrodo dar per menkas,
Ergo ****, ta apologija man tenka.
O dabar išnyk, tik taip pat oriai.

Mašalas *išeina*

„Aš Judas..."

DIUMENAS

Judošiau!

HOLOFERNAS

Ne Iskariotas, pone.
„Aš Judas, vadinamas Makabiejum." [26]

---

* Šuo (turėtų būti „canis", *lot.*).
** Ranka (*lot.*).
*** Kadangi (*lot.*).
**** Vadinasi (*lot.*).

DIUMENAS

Judas, vaidinamas net abiejų, vis tiek lieka Judu.

BIRONAS

Bučiuojantis išdavike, kaip tu pavirtai Judu?

HOLOFERNAS

„Aš Judas..."

DIUMENAS

Juo labiau tau gėda, Judai.

HOLOFERNAS

Ką jūs norite pasakyti?

BOJE

Kad Judui reikia pasikarti.

HOLOFERNAS

Pradėkite, pone, kaip vyresnis. Mes ne vienamečiai.

BIRONAS

Gerai pasakyta. Judui pasikart užteko vieno medžio.

HOLOFERNAS

Jums nepavyks pakeisti mano veido išraiškos.

BIRONAS

Nes tu neturi veido.

HOLOFERNAS

O kas čia?

BOJE

Citros galva.

DIUMENAS

Smeigtuko galvutė.

BIRONAS

Kaukolė ant žiedo.

LONGAVILIS
Senos romėniškos monetos veidas, beveik nusitrynęs.
BOJE
Cezario kardo rankena.
DIUMENAS
Iš kaulo išraižytas veidas ant parakinės.
BIRONAS
Pusė švento Jurgio skruosto ant sagės.
DIUMENAS
Ir ne bet kokios, o švininės.
BIRONAS
Kurią dantų lupikai sega į kepurę.
Dabar pirmyn. Mes suteikėm tau išraišką.
HOLOFERNAS
Be išraiškos palikot mano veidą.
BIRONAS
Netiesa, mes davėm tau daug veidų.
HOLOFERNAS
Ir įžūliai pavertėt beveidžiu.
BIRONAS
Nors būtum liūtas, to paties sulauktum.
BOJE
Kadangi asilas, geriau jau trauktum.
Lik sveikas, Judai! .. Ko jis dar čia vėpso?
DIUMENAS
Jis laukia savo pilno vardo.
BIRONAS
Iš dviejų žodžių: Jud-as.
Judantis asile, bėk sau!
HOLOFERNAS
Taip negražu, nekilnu, nekuklu.

BOJE
Šviesos mesje Judui! Tamsu, dar suklups.

Holofernas išeina

PRINCESĖ
Vargšas Makabiejus! Kaip jį sudirbo!

Įeina Armadas, vaidinantis Hektorą

BIRONAS
Galvą slėpk, Achilai: eina apsiginklavęs Hektoras.
DIUMENAS
Nors mano juokas apsigręš prieš mane, vis tiek pasijuoksiu.
KARALIUS
Palyginus su juo, Hektoras tebuvo eilinis trojėnas.
BOJE
Bet argi tai Hektoras?
KARALIUS
Manau, kad Hektoras nebuvo taip gerai suręstas.
LONGAVILIS
Jo kojos per stambios Hektorui.
DIUMENAS
Tikrai, ypač blauzdos.
BOJE
Ne, jis labiausiai sustorėjęs per juosmenį.
BIRONAS
Tai negali būti Hektoras.

DIUMENAS

Jis arba dievas, arba dailininkas, nes vis rodo rūstų veidą.

ARMADAS

„Valdovas iečių, visagalis Marsas
Padovanojo Hektorui..."

DIUMENAS

Muškatą.

BIRONAS

Citriną.

LONGAVILIS

Įdarytą gvazdikais.

DIUMENAS

Ne, išdarytą.

ARMADAS

Tylos!
„Valdovas iečių, visagalis Marsas
Padovanojo Hektorui iš Trojos
Stiprybę tokią, kad kovojo narsiai
Nuo ryto iki vakaro herojus.
Aš — ta gėlė..."

DIUMENAS

Ta mėta.

LONGAVILIS

Varnalėša.

ARMADAS

Brangusis Longavili, pažabok savo liežuvį.

LONGAVILIS

Greičiau man reiktų jį išžaboti, kad neatsiliktų nuo Hektoro.

DIUMENAS

Tikrai, Hektoras — greitas skalikas.[27]

ARMADAS

Šaunusis karys seniai miręs ir supuvęs. Taigi, mieli viščiukai, palikit mirusiojo palaikus ramybėje. Kol kvėpavo, jis buvo tikras vyras. Bet aš noriu tęsti savo vaidmenį. *(Princesei)* Žavingoji princese, teikitės atkreipti į mane savo klausą.

PRINCESĖ

Kalbėk, narsusis Hektorai, mes sužavėti.

ARMADAS

Aš tikrai dievinu jūsų žavingosios malonybės šlepetę.

BOJE *(Diumenui)*

Myli ją per pėdą.

DIUMENAS *(Boje)*

Nes negali per pirštą.

ARMADAS

Tas Hektoras pranoko Hanibalą:..

MAKAULĖ

Reikalas prinokęs, drauguži Hektorai. Nėra ko laukti. Jau du mėnesiai, kai jinai laukias.

ARMADAS

Apie ką tu kalbi?

MAKAULĖ

Apie ištikimybę. Jeigu jūs nesuvaidinsite doro trojėno, vargšė mergaitė bus visų paniekinta. Ji nėščia. Vaikas jau nerimsta jos pilve. Jis jūsų.

ARMADAS

Tu mane diskredituoji valdovų akyse? Tu mirsi.

MAKAULĖ

Tada Hektorą būtinai išplaks už Žaknetę, kuri nuo jo nėščia, ir pakars už Pompėjų, kuris per jį žuvo.

DIUMENAS

Neprilygstamas Pompėjus!

BOJE

Įžymusis Pompėjus!

BIRONAS

Didesnis už didį, didis, didis, didis Pompėjus! Pompėjus Milžiniškasis!

DIUMENAS

Jau Hektoras dreba.

BIRONAS

Pompėjus irgi susijaudino. Dar, Ate,[28] dar! Kurstyk juos, kurstyk!

DIUMENAS

Hektoras iškvies jį į kovą.

BIRONAS

Net jeigu jo pilve esančio vyriško kraujo teužtektų blusai pavakarieniauti.

ARMADAS

Šiaurės ašigaliu kviečiu tave į kovą.

MAKAULĖ

Aš nenoriu kautis ašigaliais, kaip šiaurės gyventojas! Aš kaposiuos kardu. Grąžinkite mano ginklus.

DIUMENAS

Vietos įnirtusiems didvyriams!

MAKAULĖ

Aš kausiuos vienmarškinis.

DIUMENAS

Ryžtingasis Pompėjus!

MAŠALAS

Šeimininke, leiskite jus atsegioti. Ar nematot, kad prieš mūšį Pompėjus išlenda iš futliaro? O ką jūs galvojat? Nejaugi norite susigadinti reputaciją?

ARMADAS

Ponai ir kariai, atleiskite man, bet aš nenoriu kovoti vienmarškinis.

DIUMENAS

Jūs negalite atsisakyti. Pompėjus jau iškvietė.

ARMADAS

Mano mielieji, aš tiek pat galiu, kiek noriu.

BIRONAS

Tada nurodykite priežastį.

ARMADAS

Kalbant visiškai atvirai, priežastis ta, kad aš neturiu marškinių. Aš dėviu vien vilnonį drabužį, kaip bausmę už nuodėmes.

BOJE

Teisybė. Ir ta bausmė buvo paskirta jam Romoje už tai, kad jis neturėjo baltinių. O nuo to laiko, galiu prisiekti, jis nedėvėjo jokių marškinių, išskyrus Žaknetės indašluostę, kurią jis nešioja prie širdies, kaip jos palankumo ženklą.

Įeina Merkadas

MERKADAS

Tesaugo jus viešpats!

PRINCESĖ

Sveikas, Merkadai.
Tačiau tu mūsų pramogą nutraukei.

MERKADAS

Atleiskite. Bet atnešu naujieną,
Kuri liežuvį slegia. Jūsų tėvas...

PRINCESĖ

Dėl dievo, mirė!

MERKADAS
Už mane pasakėt.
BIRONAS
Išeikit, didvyriai, scena jau niaukias.
ARMADAS
Dėl manęs, tai aš tiktai lengviau atsikvėpsiu. Aš mačiau neteisybės dieną pro atsargumo skylutę ir atlyginsiu skriaudą kaip karys.

Didvyriai išeina

KARALIUS
Ką darysit, princese?
PRINCESĖ
Boje, šią naktį vyksim. Pasiruoškit.
KARALIUS
Princese, aš maldauju, pasilikit.
PRINCESĖ
Kartoju, ruoškitės. Jums, ponai, ačiū
Už pastangas gražias. Aš jus maldauju
Visa nusiminimo pilna siela,
Kad jūsų išmintis mums dovanotų,
Jei leidom sau per daug laisvai šaipytis
Ar kiek per drąsiai su jumis kalbėjom.
Dėl to reikėtų kaltinti vien jūsų
Kilnumą. Tad, valdove, likit sveikas!
Sunki širdis lanksčiam liežuviui priešas.
Atleiskite, kad per menkai dėkoju
Už taip lengvai laimėtą palankumą.
KARALIUS
Kai skirtas laikas eina pabaigon,
Pagreitina visų dalykų eigą,

Išspręsdamas dažnai be jokio vargo
Tai, kas ilgoms deryboms nepavyko.
Nors įpėdinės gedulingas veidas
Neleidžia meilės šypsenai nušvisti,
Nepaisant mūsų jausmo nekaltumo,
Bet meilės žodį esame išgirdę,
Nuo šiol tegul jo sielvartas netemdo.
Užuot apverkus prarastus draugus,
Daug protingiau ir naudingiau yra
Draugais naujai įgytais pasidžiaugti.

PRINCESĖ

Nesuprantu aš. Dvigubai man liūdna.

BIRONAS

Ausis liūdnųjų mėgsta aiškią kalbą,
Bandysiu aš padėt suprast karalių.
Dėl jūsų mes, nepaisydami laiko,
Pamynėm priesaiką, nes jūsų grožis
Mus smarkiai pakeitė, jausmus pavertęs
Ketinimų kliūtim ir priešingybe.
Jei mes kuo pasirodėme juokingi,
Tai meilė juk pilna savų keistumų,
Kaip vaikas įnoringa, tuščiagarbė,
Akių pradėta ir todėl, kaip jos,
Pilna keistų pavidalų ir formų,
Vis kintančių, kaip judančios akies
Suvokiami pavidalai vis kinta.
O jeigu, vėjavaikiais apsimetę,
Mes jūsų dangiškose akyse
Savom kalbom nešlovę užsitraukėm —
Tai šitos akys dangiškos, kurios
Klaidas pamatė, mus į jas pastūmė.
Todėl, jei mūsų širdys jums priklauso,

Ir klaidos tų širdžių jums atitenka.
Mes neištikimi sau buvom kartą,
Kad amžiams būtume ištikimi
Savosios išdavystės kaltininkėms.
Todėl net melas, nuodėmė sunki,
Taip, apsivaliusi, dorybe virsta.

PRINCESĖ

Mes gavom jūsų meilės pilnus laiškus
Ir dovanas, tas pasiuntines meilės.
Bet mes, merginos, tarp savęs nusprendėm,
Kad visa tai tėra žaidimas, juokas,
Įmantrios kalbos laiko praleidimui.
Rimčiau priimt nebuvom nusiteikę,
Į meilinimąsi žiūrėjom taip,
Kaip ir derėjo,— lyg į linksmą pokštą.

DIUMENAS

Laiškai tie reiškė daug daugiau nei juoką.

LONGAVILIS

Taip pat ir žvilgsniai.

ROZALINA

Mes ne taip supratom.

KARALIUS

Jei dar nėra vėlu, padovanokit
Mums savo meilę.

PRINCESĖ

Jau per maža laiko
Ištikimybei amžinai prisiekti.
Ne, ne, valdove, sunkiai prasikaltot,
Sulaužęs priesaiką. Štai mano žodis.
Jei meilę man, kuria aš abejoju,
Įrodyt norit, jums suteiksiu progą.
Be priesaikos,— aš netikiu ja. Vykit

Į skurdžią atsiskyrėlio buveinę,
Toli nuo šio pasaulio malonumų.
Ten laukite, kol dvylika ženklų
Danguj vėl metų sąskaitas suves.
Ir jei gyvenimas rūsčioj vienatvėj
Karštų troškimų jūsų neatšaldys,
Jei pasninkai, speigai ir kietas guolis
Puošnių žiedų tos meilės nenukąs
Ir ji gyvuos išbandymui praėjus,—
Tai, nuopelnais savaisiais pasirėmęs,
Po metų mano meilės reikalauk.
Ir, kaip šis tyras delnas tavo rankoj,
Aš būsiu tavo. O dabar užsklęsk
Mane liūdėti gedulo namuos,
Išlieti skundą ašarom karčiom,
Apraudant savo tėvo netekimą.
Jei priešinies — tepersiskiria pirštai,
Te mūsų širdys pažadus pamiršta.

KARALIUS

Jei mano jausmas vienumoj pakis
Ir suvilios ramybė įprastinė,
Tegul mirtis užmerkia man akis!
Nuo šiol mana širdis tavoj krūtinėj.

BIRONAS

O kas gi man, brangioji? Kas gi man?

ROZALINA

Išpirkti kaltę jums taip pat reikės.
Jūs priesaiką sulaužėt, nusidėjot,
Todėl, jei siekiat mano palankumo,
Be poilsio praleisti reiks metus,
Palinkus prie sunkių ligonių lovų.

DIUMENAS
Kokia dalia, brangioji, man skirta?
Žmona?
KATERINA
Barzda, dora ir sveikata
Telydi jus per visą laiką tą.
DIUMENAS
Ar jau galiu jums padėkot kaip žmonai?
KATERINA
Ne taip supratote. Metus ir dieną
Jaunikių žodžiai atsimuš į sieną.
Atvykit, kai princesė lauks karaliaus;
Jei meilės daug turėsiu, gausit dalį.
DIUMENAS
Ištikimai tarnausiu lig to laiko.
KATERINA
Be priesaikų. Vis tiek jų nesilaikot.
LONGAVILIS
Kaip Marija?
MARIJA
Kai metinės ateis,
Man geras draugas gedulą pakeis.
LONGAVILIS
Belieka kantriai laukt, nors ilgas laikas.
MARIJA
Kaip jūs. Pralenktų jus ūgiu mažai kas.
BIRONAS
Gražuole mano, tu mąstai? Pažvelk
Man į akis, į veidrodį širdies,—
Kaip nuolankiai jos laukia paliepimo.
Sakyk, kaip tavo meilę man pelnyti?

ROZALINA
Bironai, jus dažnai girdėjau minint,
Dar jūsų neregėjus. Sklinda kalbos,
Kad pašaipa jums niekad neišsenka,
Patyčios kandžios nei žodeliai taiklūs
Ir juos dalinti esat pasiruošęs
Visiems, kurie pakliūva ant liežuvio.
Jei norit apvalyt vaisingą protą,
O juo labiau — dar ir mane laimėt,—
Kitaip manęs laimėti nepavyks,—
Jūs turite kiekvieną metų dieną
Lankyt ligonius nebylius, kalbėti
Su nelaimingais vargšais; jums reikės,
Įtempus protą, sąmojais prabilti,
Kad jie šypsotųs, sopulius pamiršę.
BIRONAS
Mirties gerklėj sužadint paiką juoką?
Aš negaliu, man nieko neišeis.
Agonijoj kurčia linksmybei siela.
ROZALINA
Tai būdas protui pašaipiam sutramdyt,
Galingam tol, kol juokdarių žodžius
Klausytojai kvailu juoku palydi.
Nes sąmojo pasisekimą lemia
Vien klausanti ausis, o ne liežuvis,
Kuris jį taria. Jeigu tie ligoniai,
Apkurtę nuo vaitojimų savų,
Norės klausyt kvailų patyčių — ką gi,
Priimsiu jus, atleidus šitą ydą.
Bet jeigu nenorės, tai pasistenkit
Silpnybės šios tenai atsikratyti,
Kad apsidžiaugčiau jus geresnį radus.

BIRONAS
Metus! Gerai. Kas lemta, tą ir gausiu,—
Visus metus ligoninėj juokausiu.
PRINCESĖ *(karaliui)*
Dabar, valdove, laikas man keliauti.
KARALIUS
Mes palydėt norėsim atitokę.
BIRONAS
Senų spektaklių pabaigos kitokios.
Ten Džekas gauna Džeinę. Šio žaidimo
Juokais vos vos nepavertė merginos.
KARALIUS
Bet mes turėsim tik metus iškęst,
Ir galas jam.
BIRONAS
Spektaklis užsitęs.

Įeina Armadas

ARMADAS
Šviesiausioji didenybe, malonėkite. . .
PRINCESĖ
Ar tai tik ne Hektoras?
DIUMENAS
Narsusis Trojos karžygys.
ARMADAS
Aš noriu pabučiuoti tavo karališkąjį pirštą ir atsisveikinti. Aš supančiojau save įžadu: prisiekiau Žaknetei, kad, siekdamas jos švelnios meilės, trejus metus žingsniuosiu paskui arklą. Bet, garbingiausioji didenybe, gal neatsisakysit paklausyti dialogo, kurį du mokslo vyrai sukūrė pelėdos ir gegutės garbei? Jis turėjo eiti mūsų vaidinimo gale.

KARALIUS

Greitai kvieskit juos, paklausysim.

ARMADAS

Ei! Įeikite.

Įeina Holofernas, Natanielis, Mašalas, Makaulė ir kiti

Šitoj pusėj yra Hiems, Žiema, o kitoj — Ver, Pavasaris. Pirmosios vardu kalba pelėda, antrojo — gegutė. Ver, pradėk.

Daina

PAVASARIS

Kada žibuoklės ir vėdrynai,
Kuklių ramunių baltos galvos,
Ir pienės, geltonumo gryno,
Linksmai nudažo klonį, kalvą,
Gegutė medy snapą kraipo,
Iš vyrų vedusiųjų šaipos:
    Ku-Kū!
Ku-kū! Ku-kū! Grėsmingas žodis!
Jis vedusiam baisus atrodys.

Kai piemenys laukuos dūduoja
Ir kelia vieversys artoją,
Kai kuosos ir kovai poruojas,
Merginos saulėj drobę kloja,
Gegutė medy snapą kraipo,
Iš vyrų vedusiųjų šaipos:
    Ku-kū!
Ku-kū! Ku-kū! Grėsmingas žodis!
Jis vedusiam baisus atrodys.

ŽIEMA

Kai pūsčioja piemuo rankas,
Varvekliai driekias palei sieną,
Ir Tomas degina pliauskas,
Ir su ledu pargrįžta pienas;
Kai sniegą pusto, vėjas kaukia,
Tai naktimis pelėda šaukia:
Kūviau!
Kūvyt! Net linksma daros,
Kada iš puodo virsta garas.

Kai vėjas ūžia, pusto sniegą,
Ir žodžiai kosuly pradingsta,
Ir paukščiai pusnyje užmiega,
O Marianai nosis brinksta,
Kai vakarienę valgyt sėda,
Tai šaukia naktimis pelėda:
Kūviau!
Kūvyt! Net linksma daros,
Kada iš puodo virsta garas.

ARMADAS

Merkurijaus žodžiai atrodo šiurkštūs po Apolono dainų. Jūs į tą pusę, mes į šitą.

Išeina

TARP BUFONADOS IR ROMANTIKOS

Kaip tikras Renesanso žmogus, Šekspyras juokėsi linksmai, sodriai, karnavališkai. Jo komedijos prasideda nuo bufonados, liaudiškos savo prigimtimi ir ištakomis, atsiremiančios į antikos bei italų kaukių komedijos patirtį. „Klaidų komedija" (1592—1593) gana atvirai seka Plauto „Dvyniais" („Menechmais"), nors čia pat išradingai padvigubina komiškas situacijas — vietoj vienos dvynių poros jau veikia dvi. „Užsispyrėlės sutramdymas" (1593—1594) labai artimas liaudies farsui, net bundanti meilė šioje komedijoje skinasi kelią klouno drabužiu.

Tačiau šitaip buvo, kol Šekspyras mokėsi komediografo amato. Netrukus jam parūpo giliau įsiskverbti į žmogaus vidų, juoku reikšti ne tik gyvybingumo perteklių, bet ir padėti savo herojams per komiškas peripetijas suvokti tikrąsias gyvenimo vertybes. Situacijų komizmą ir rupų mugės teatro juoką papildo atvira romantika. Pakilus įsimylėjėlio monologas varžosi su kalambūriškais juokavimais, šiurkščią kalbėseną vis dažniau keičia elegantiška fechtuotė žodžiais. Tokia stilistika vyrauja dviejuose kūriniuose, parašytuose bemaž vienu laiku — apie 1594 ar 1595 metus. Tai šiame leidinyje spausdinamos, pirmą kartą į lietuvių kalbą išverstos ko-

medijos: „Du veroniečiai" ir „Tuščios meilės pastangos".

Nauja čia ne vien stilistika — jos lūžis liudija neabejotiną Šekspyro pasaulėjautos raidą. Atminkime, kad 1593—1594 m. jau sukurtas „Ričardas III", kiek vėliau gims tragedija „Romeo ir Džuljeta". Žinoma, kovos už valdžią mechanizmą rašytojas pirmiausia narstys draminėse kronikose, o iki vadinamųjų „didžiųjų tragedijų" lieka šešetas septynetas metų. Bet ir naujosiose komedijose visu balsu prabyla mąstantis humanistas. Šekspyras renkasi siužetus, kurie leistų tirti meilės prigimtį, draugystės ir meilės santykį, aiškintis painią proto ir jausmo dialektiką. Žodžiu, kalbėti ta pačia tema kaip ir sonetuose (rašytuose ar teberašomuose tuo laiku), tik ne taip intymiai ir dramatiškai, užtat — valiūkiškai ir grakščiai pokštaujant. Įdomu, kad Valentino, Protėjo ir Silvijos santykiai primena sonetų „trikampį": poetas — draugas — mylimoji. O „Tuščiose meilės pastangose" intymūs prisipažinimai ne kartą reiškiami soneto forma.

Abi komedijos daug kuo skiriasi. Vienos konfliktas gana rimtai supina meilę ir draugystę. Kita aiškiai sumanyta kaip savotiškas eksperimentas, lengvas žaidimas mokslu ir meile čia virsta tikru jausmu. Vis dėlto bendrumų yra daugiau. Šekspyras, kaip ir brandesnėse komedijose, fabulą bei šventišką atmosferą kuria stengdamasis veikėjus išplėšti iš įprastos kasdienybės ir priversti juos **atrasti save.** Atrasti visų pirma jausmo sferoje ir pamažu tapti

savarankiškomis asmenybėmis, žmonėmis, skiriančiais, kas tikra ir netikra. Nuo „Vasarvidžio nakties sapno" (1595—1596) iki pat „Audros" (vainikuojančios Šekspyro kūrybos kelią) išlieka šis savęs pažinimo procesas, skatinamas komiškų ar tragikomiškų peripetijų.

Šitaip suprantamesnis ir „Dviejų veroniečių" finalas — Valentino ir autoriaus atlaidumas Protėjui. Šekspyras neskuba smerkti Protėjo, o tik atskleidžia tam tikrą permainingo įsimylėjėlio, nesuvaldomų jausmų žmogaus tipą (ne veltui jaunuolio vardas asocijuojasi su mitologiniu Protėju, kaitos ir nepastovumo įsikūnijimu). Jaunuolius pamoko pati veiksmo eiga. O laimingas finalas labiau panašus į duoklę žanro reikalavimams ir neabejotinai ironiškas.

Ironija slypi ne tiek skubotame draugų susitaikyme, kiek tarnų vertinimuose, nuolat įsiterpiančiuose į veiksmo eigą. Spydas ir ypač Lansas sveiku liaudišku protu suteikia romantiškiems įsimylėjėliams realius matavimus. Tiedu juokdariai — turiningiausi ir simpatiškiausi kūrinio veikėjai. Nenuostabu, kad Engelsas susižavėjęs rašė, jog Lansas su savo šuneliu jam atrodo „vertesnis už visas vokiečių komedijas, kartu paimtas..." (laiškas K. Marksui, 1873 m. gruodžio 10 d.). Spydą ir Lansą Šekspyras apdovanojo sąmoju ir išmintimi, kuri nepasiekiama tiesioginiams meilės intrigos dalyviams. Šmaikštūs liaudies filosofai savaip koreguoja įsiaudrinusius įsimylėjėlius.

Panašų derinį randame ir „Tuščiose meilės pastangose", bet santykis čia kitoks. Tikram jausmui reikia įveikti ir Karaliaus sumanytą „abstinenciją", ir įmantraus saloniškumo lukštą. Vėl net keliais būdais pasitelkiama bufonada. Holoferno ir Natanielio figūros tarsi parodijuoja „akademijos" mokslingumą. Armadas parodijiškai įkūnija pretenzingo kavalieriaus tipą. Išgrakštinta kalba gana ironiškai skamba ir pačių dvariškių lūpose, net tada, kai jie bando būti nuoširdūs. Žemesniame lygmenyje aristokratus pašiepia — sąmoningai ar netyčia — Mulkis, Makaulė ir Mašalas.

Paremdama žaismingą kūrinio atmosferą, bufonada vis dėlto nesugriauna „Tuščių meilės pastangų" romantiškumo. Kuo juokingesni jaunieji Navaros didikai, vienas nuo kito slepiantys savo meilę, tuo akivaizdesnis tikro jausmo pranašumas. Kaip patraukliausia asmenybė čia iškyla Bironas. Aštraus liežuvio ir skvarbaus proto, jis nuo pat pradžių šiaušėsi prieš sumanytąją „akademiją", remdamasis sveika nuovoka. Dabar galingai pratrūko jausmas. Komedijos eigoje Bironas stipriausiai pamilsta ir lyriškiausiai išsako savo meilę, neprarasdamas nei ironijos, nei filosofinio užmojo. Kažin ar rasis net vėlesnėje Šekspyro kūryboje tokia darni, jausmais ir mintimis pagaunanti romantinė asmenybė.

Šios komedijos palyginti retai statomos. Jos iš tiesų nėra tobulos sandaros, dalis charakterių vos nužymėta, kalambūrai dažnai nejuokingi dabarti-

niam žiūrovui arba pernelyg elementarūs. Bet vien dėl Spydo, Lanso, Birono jos vertos dėmesio ir Šekspyro plunksnai gėdos nedaro. Dramaturgas apčiuopė bufonados ir romantikos junginį, reikalingą, kad herojai atrastų save, išgyventų lyg ir kokį komišką katarsį. Be šio lūžio nebūtų tikrosios Šekspyro komedijos — išminties, gimstančios pokštų stichijoje.

DOVYDAS JUDELEVIČIUS

PAAIŠKINIMAI

DU VERONIEČIAI

Komedija, daugelio tyrinėtojų nuomone, parašyta apie 1594 m., nors kai kas linkęs nurodyti ankstesnę datą. Apie anų laikų pastatymus žinių nėra. Kūrinys pirmą kartą išspausdintas tik 1623 m. Šekspyro dramų rinkinyje.

Siužeto metmenys primena vieną epizodą — apie Feliksą ir Felismeną — iš ispaniškai parašyto portugalų autoriaus Chorchės Montemajoro romano „Diana" (1542—1559). Šekspyras galėjo susipažinti su romano prancūzišku vertimu, išėjusiu 1578 ir 1587 m., arba angliškojo vertimo (atlikto 1582 m., išspausdinto 1598 m.) rankraščiu. Labiausiai įtikimas šaltinis — mūsų nepasiekusi pastoralinė pjesė „Feliksas ir Filiomena", kuri dar 1585 m. buvo suvaidinta karalienės Elžbietos rūmuose ir, matyt, rėmėsi minėtuoju romanu. Būta ir kitų įtakų: antai viename italų kaukių komedijos scenarijuje randama neabejotinų paralelių su „Dviem veroniečiais".

1980 m. „Du veroniečius" pastatė Klaipėdos dramos teatras.

[1] Graikų legenda pasakoja apie Leandrą, jaunuolį iš Abido, kuris kasnakt plaukdavo per Helespontą (Dardanelų sąsiaurį) pas mylimąją Herą, Afroditės žynę; kelią jam rodydavo Heros uždegtas žiburys. Kartą audra užpūtė žiburį, ir Leandras nuskendo. Hera iš sielvarto šoko nuo bokšto į bangas.

[2] Veronos ir Milano miestai abu toli nuo jūros, ir Valentinui nėra jokio reikalo plaukti laivu. Bet Šekspyras dažnai nepaiso geografinio tikslumo, juo labiau kad situacijos įtampai ir poetiškumui jūrų kelionė, be abejo, rodėsi tinkamesnė.

[3] Būdingas Šekspyrui netikslumas: Eglamūras minimas tarp Veronos jaunikių, o iš tolesnio veiksmo aiškėja, kad jis milanietis (žr. IV v. 3 sc.).

[4] „Meilės šviesa" — populiari to meto daina. Šekspyras ją taip pat mini komedijoje „Daug triukšmo dėl nieko" (III v. 4 sc.).

[5] Netvarkingas drabužis buvo laikomas ženklu, kad žmogus įsimylėjęs.

[6] Kažkodėl tuomet manyta, jog chameleonas nuo kitų driežų skiriasi tuo, kad neva mintąs oru. Vėliau, II veiksmo 4 scenoje, ta pati mintis pakartojama Valentino ir Turijo dialoge.

[7] Lansas kalambūriškai užsimena apie daugelyje parapijų vykdavusias „alaus šventes" („Church-ale", „Holy-ale"), per kurias būdavo surenkama papildomų lėšų bažnyčiai. Dalyvauti šiose šventėse galėdavo tik krikščionys.

[8] XVI a. Anglijoje grožio etalonas buvo šviesūs plaukai ir šviesi odos spalva. Prilygindamas Džuliją tamsiaveidei etiopei, Protėjas nori paneigti buvusios mylimosios grožį ir iškelti Silviją (nors iš tiesų Džulija yra šviesiaplaukė).

[9] Pagal graikų mitą Fajetonas buvo saulės dievo Helijo ir okeanidės Klimenės sūnus. Sūnui paprašius, tėvas leido jam pervažiuoti per dangų saulės vežimu. Tačiau Fajetonas nesuvaldė žirgų, pernelyg priartėjo prie žemės, ir ėmė degti miškai, džiūti jūros bei upės. Vadindamas Valentiną ne Helijo, o Fajetono motinos vyro Meropo sūnumi, hercogas, matyt, nori dar labiau paniekinti jaunuolį, mitologine užuomina pabrėžti jo menkystę.

[10] Šventasis Mikalojus buvo laikomas mokslo žmonių globėju.

[11] Viename graikų mite sakoma, kad stebuklingojo dainiaus Orfėjo arfa padaryta iš mirusių poetų gyslų.

[12] Leviatanai — Biblijoje minimos jūrų pabaisos.

[13] Originale minimas storulis vienuolis, kurį anglai žiūrovai nesunkiai atpažindavo kaip brolį Taką, „svieto lygintojo" Robino Hudo bendražygį. Dėl to miško scenos komedijoje įgyja ne tik anglų liaudies baladžių kolorito, bet ir socialinio protesto gaidų.

[14] Kretos karaliaus Mino duktė Ariadna pamilo atėnietį Tesėją, padėjo jam užmušti pabaisą Minotaurą ir išeiti iš labirinto. Abu drauge pabėgo iš Kretos, bet pakeliui į Atėnus Tesėjas paliko Ariadną miegančią Nakso saloje.

TUŠČIOS MEILĖS PASTANGOS

Išspausdinta 1598 m. Leidinio tituliniame lape nurodyta — pirmą kartą — autoriaus pavardė ir pažymėta, kad tekstas „iš naujo taisytas ir papildytas". Komedija neabejotinai buvo parašyta ir suvaidinta anksčiau, tarp 1593 ir 1595 metų. Manoma,

kad ji buvusi skirta privačiam spektakliui kokio didiko rūmuose, bet konkretesnių duomenų apie tai nėra.

Siužeto šaltinis nežinomas, gal jo nė nebuvo. Aiškūs tik kai kurie įvykiai bei asmenys, kurie bent išoriškai pasitarnavo kūrinio sumanymui. 1578 m. Margarita Valua, Prancūzijos karalių Karolio IX ir Henriko III sesuo, keliavo drauge su savo motina Kotryna Mediči į Navarą pas tenykštį karalių Henriką, savo vyrą (būsimą Henriką IV). Oficialiai kelionė buvo skelbta kaip Margaritos bandymas susitaikyti su Henriku Navariečiu po ilgoko išsiskyrimo, bet tikrasis tikslas buvo politinis ir diplomatinis — derybos dėl Akvitanijos, pietvakarių Prancūzijos srities, daug kartų keitusios savo šeimininkus. Į tokias misijas Margarita paprastai vykdavo lydima jaunų dvaro damų ir mielai pasinerdavo į žaidimus, linksmybes, puošnius reginius. Šekspyrui galėjo pasitaikyti koks pasakojimas apie šią kelionę.

Šiaip ar taip, Prancūzijos princesė primena Margaritą Valua, o Navaros karaliaus dvariškiai turi realių Henriko Navariečio aplinkos aristokratų vardus. Tiesa, Navaros karalius veikėjų sąraše vadinamas Ferdinandu, bet daugiau tas vardas neminimas. O didikų prototipai gana aiškūs. Maršalas Bironas ir hercogas Longavilis buvo žymiausi Henriko karo vadai 1589—1592 m. vidaus karų metu. Hercogas de Majenas (jis atitiktų Diumeną) vadovavo Katalikų lygai, kuri priešinosi Henrikui. Anglija rėmė Prancūzijos karaliumi tapusį Henriką: karalienės Elžbietos siųsta kariuomenė, vadovaujama grafo Esekso, kovėsi drauge su Birono daliniais. Natūralu, kad Birono vardas Anglijoje buvo ne mažiau populiarus už Henriko Navariečio vardą, nors abiejų šalių santykiai atvėso, kada 1593 m. pastarasis politiniais sumetimais priėmė katalikų tikėjimą.

Tačiau komedijoje Šekspyrui visiškai nerūpi Navaros ar Prancūzijos politiniai reikalai, užuominos apie ginčą dėl Akvitanijos — lakoniškos ir formalios, kaip formalus ir veikėjų ryšys su prototipais. Viskas pajungta pagrindinei temai: meilė nugali Navaros „akademijos" knyginį užsisklendimą, atsiribojimą nuo gyvo gyvenimo.

Atvirai komiškus veikėjus Šekspyras kūrė nusižiūrėjęs į italų kaukių komedijos mėgstamus personažus. Tačiau net Armadas, Holofernas, Natanielis yra pakankamai originalūs, psichologiškai

individualizuoti veikėjai, o Mulkis, Makaulė ir Mašalas jau priartėja prie anglų liaudies komedijos tradicijų.

[1] Turimas galvoje vienas iš biblinių pasakojimų apie galiūną Samsoną. Pakliuvęs į nelaisvę Gazoje, Samsonas išrovė miesto vartus ir užkėlė juos į tolimo kalno viršūnę.

[2] Šekspyro ir jo amžininkų kūriniuose ne kartą minima sena baladė apie Afrikos karalių Kofetua, kuris įsimylėjo elgetą mergaitę Zenelofonę. Šios komedijos IV veiksmo 1 scenoje skaitomas Armado laiškas jau mini baladės veikėjų vardus.

[3] „Kon-ko-li-nel" galbūt yra dainos pavadinimas ar priedainis.

[4] Mašalas cituoja žodžius iš baladės apie gegužinių arkliuką (beje, tą pačią eilutę prisimena Hamletas scenoje su Ofelija — žr. „Hamleto" III v. 2 sc.). Liaudies gegužinėse vienas iš šokėjų, dažniausiai berniukas, vaizduodavo arklį — prisirišdavo arklio pavidalo lėlę ir straksėdavo, rankomis pasirėmęs į kelius. Reformacija gegužinių nemėgo; puritonams spaudžiant, šie pavasario švenčių papročiai Šekspyro laikais jau buvo smarkiai sunykę. Apie tai, matyt, ir kalbama neišlikusioje baladėje.

[5] Graikų mitologijoje milžinas Argas — budrus sargas šimtu akių; jam miegant, dalis akių vis vien budėdavo.

[6] Žr. 2 paaišk.

[7] Nemėjos slėnyje, pasak graikų legendos, siautėjęs plėšrus liūtas. Įveikti jį pajėgęs tik Herkulis.

[8] Čia minimas frankų karalius Pipinas Trumpasis, Karolio Didžiojo tėvas, gyvenęs VIII a.

[9] Džinevra — legendinio karaliaus Arturo žmona.

[10] Kretos deivė Diktina dažnai būdavo sutapatinama su Diana (Artemide) — ne tik medžioklės, bet ir mėnulio deive. Tėvas Natanielis čia vėl stengiasi rodyti savo mokytumą: beria iš eilės visus galimus mėnulio dievybės variantus.

[11] „Laimingasai, prašau tave, kol kaimenė vėsioj paunksnėj gromuliuoja" (lot.) — citata iš Baptistos Mantujiečio (1448—1516) pirmosios eklogos; šio autoriaus kūrinių buvo mokomasi anų laikų Anglijos mokyklose.

[12] „Venecija, Venecija, kas tavęs nematė — negali įvertinti" (it.). Citatą Šekspyras tikriausiai bus paėmęs iš Florijo italų kalbos vadovėlio, išleisto Londone 1591 m.

[13] Ovidijaus pavardė Nazonas (lot. Naso) tikrai reiškė „nosingas", „didžianosis".

[14] Graikų karžygys Ajaksas, legendinis Trojos karo dalyvis, užsirūstino ant graikų, kam tie nedovanojo jam žuvusio Achilo šarvų. Apkvaitęs jis avinų bandą palaikė graikais ir pradėjo be gailesčio švaistytis kalaviju.

[15] Nestoras buvo seniausias tarp graikų, dalyvavusių Trojos kare. Prityrusio kario ir išminčiaus patarimų visi klausydavo.

[16] Timonas — turtingas ir dosnus atėnietis; nusivylęs draugų nedėkingumu, pradėjo nekęsti žmonių, tapo niūriu atsiskyrėliu. Antikos ir Renesanso laikais jo vardas dažnai buvo mizantropo sinonimas. Šekspyras padarė jį pagrindiniu savo tragedijos „Timonas Atėnietis" veikėju.

[17] Hesperidės, pasak graikų mito, saugojo medį su aukso obuoliais, kurį Hera gavo dovanų, tekėdama už Dzeuso. Herkulis užmušė sodą sergstintį drakoną ir nuskynė obuolius.

[18] Priscianas — romėnų gramatikas, kurio „Institutiones grammaticae" (apie 500 m.) ilgai buvo vienas autoritetingiausių vadovėlių.

[19] „Devyni didvyriai"— vėlyvaisiais viduramžiais ir liaudies, ir aukštuomenės mėgstamas vaidinimas. „Didvyrių" sudėtis keisdavosi, bet stengtasi laikytis tokios taisyklės: trys herojai parenkami iš Biblijos, trys — iš antikos, trys — iš viduramžių legendų ar istorijos.

[20] Jozuė — biblinis personažas, pranašo Mozės įpėdinis. Jo vadovaujamos Izraelio gentys, iškeliavusios iš Egipto, pereina dykumą, paskui Jordano upę ir įsikuria Chanaano žemėje. Biblijoje yra atskira „Jozuės knyga".

[21] Katerina, norėdama įgelti Rozalinai, jai primena ne tik Birono inicialą, bet ir merginos tamsų gymį: didžiosios raidės buvo rašomos ryškiu juodu gotišku šriftu. Rozalina savo ruožtu nelieka skolinga: raudonos „O" raidės tais laikais dažnai reiškė strazdanas ar net raupus.

[22] Sen Deni — šventasis, laikytas Prancūzijos globėju (patronu).

[23] Amžininkai nurodo atvejų, kada į iškilmes didikai atvykdavo persirengę rusų drabužiais. Kita vertus, rusų pasiuntiniai

ne kartą lankėsi tais laikais Anglijos karalienės rūmuose su diplomatinėmis ar prekybinėmis misijomis.

[24] Ironiška užuomina apie tolimą Birono ir jo bendrų „kelionę“ iš „Moskovijos“.

[25] Ant Pompėjaus šarvų, kaip jo asmens ženklas, pavaizduota pantera.

[26] Pajutęs neigiamą žiūrovų reakciją, Holofernas skuba priminti, kad jis ne Judas Iskariotas, išdavęs Kristų, o Judas (Jehuda) Makabiejus, vadovavęs II a. pr. m. e. Judėjos gyventojų sukilimui prieš Seleukidus. Bet didikai ir toliau laikosi savo pasirinkto ironiško žaidimo.

[27] Kovodamas su Achilu, Hektoras, priešininko persekiojamas, septynis kartus apibėgo Troją.

[28] Atė — sen. graikų mitologijoje — Dzeuso duktė, simbolizuojanti staigią beprotybę.

TURINYS

Уильям Шекспир
ДВА ВЕРОНЦА. БЕСПЛОДНЫЕ УСИЛИЯ ЛЮБВИ
На литовском языке
Перевел с английского Антанас Данелюс
Художник Казимерас Пашкаускас

ИБ № 3191

Viljamas Šekspyras
DU VERONIEČIAI. TUŠČIOS MEILĖS PASTANGOS

Redaktorė A. Baliulienė
Men. redaktorius Š. Chlebinskas
Techn. redaktorė D. Andriukonienė
Korektorė T. Ališkevičienė

Duota rinkti 1983.05.19. Pasirašyta spaudai 1983.07.19. Leidinio Nr. 10881. Formatas 70×100 1/32. Popierius spaudos Nr. 2. Garnitūra „Baltika" 10 punktų. Iškilioji spauda. 11,1 apsk. sp. l. 11,3 sąl. sp. atsp. 8,9 apsk. leid. l. Tiražas 14 000 egz. Užsakymas 1998. Kaina 85 kp

Leidykla „Vaga", 232600, Vilnius, Lenino pr. 50
Spaudė Motiejaus Šumausko spaustuvė, 232600, Vilnius, A. Strazdelio 1

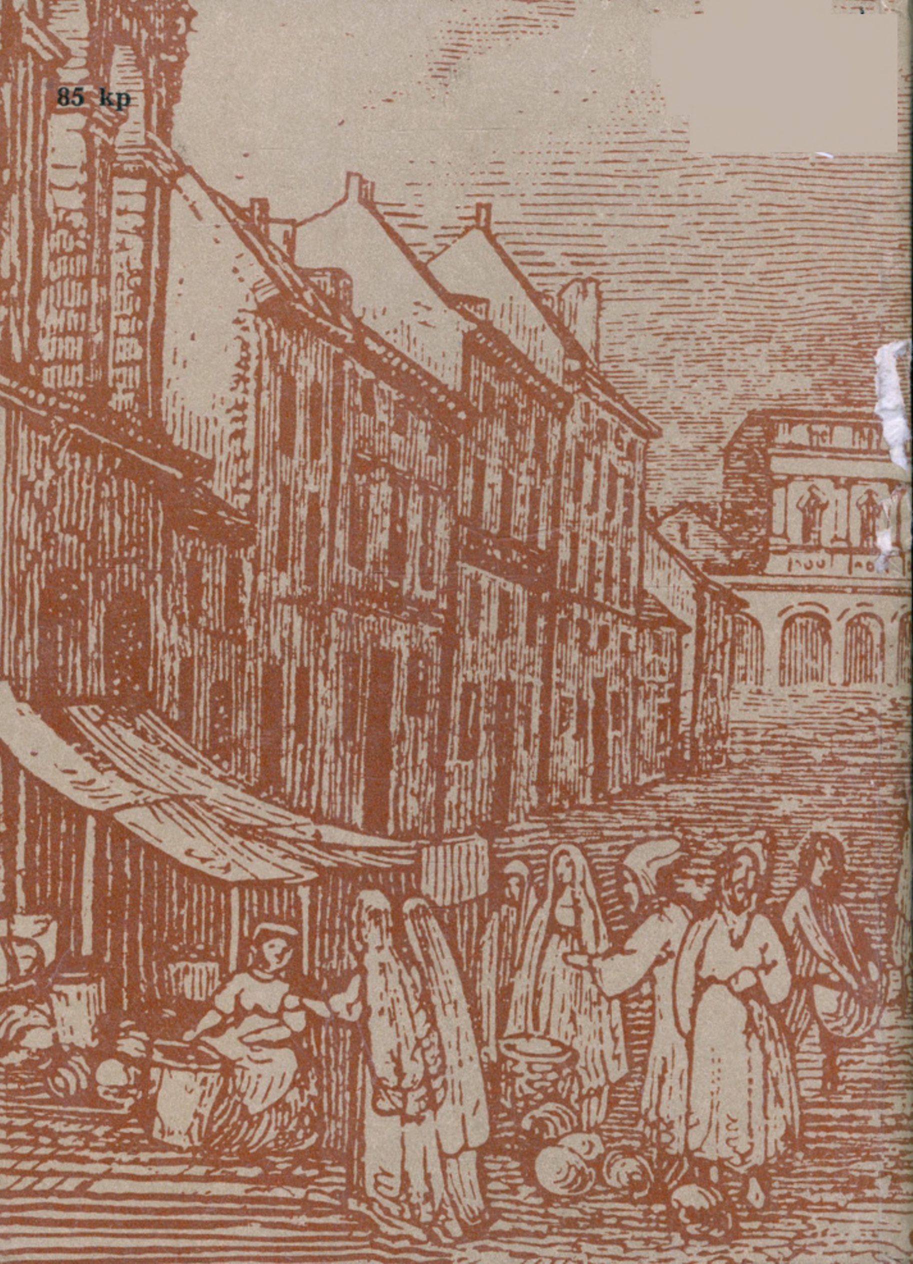
Šekspyras V.

Še31 Du veroniečiai; Tuščios meilės pastangos: Komedijos / Iš anglų k. vertė A. Danielius; [Baig. str., p. 259—262, ir paaišk., p. 264—269, D. Judelevičiaus].— V.: Vaga, 1983,— 270 p.

Knygoje dvi Šekspyro komedijos, parašytos maždaug 1594—1595 m. Abiejų kūrinių tema — meilė, draugystė, proto ir jausmo santykis. Dinamiškai plėtojamą „Dviejų veroniečių" meilės intrigą pasodrina būdingi Šekspyro personažai — tarnai-klounai, įkūnijantys sveiką liaudišką išmintį ir sąmojį. Žaismingoje, bufonados elementų kupinoje komedijoje „Tuščios meilės pastangos" nuoširdus jausmas sugriauna herojų — Navaros karaliaus ir jo dvariškių — pasistatytas sauso racionalumo, dirbtinio mokslingumo užtvaras, padeda jiems atrasti save.

Š $\frac{4703000000—293}{M852(08)—83}$ 243—83

BBK 84.4DBr
U(Anglų)

85 kp